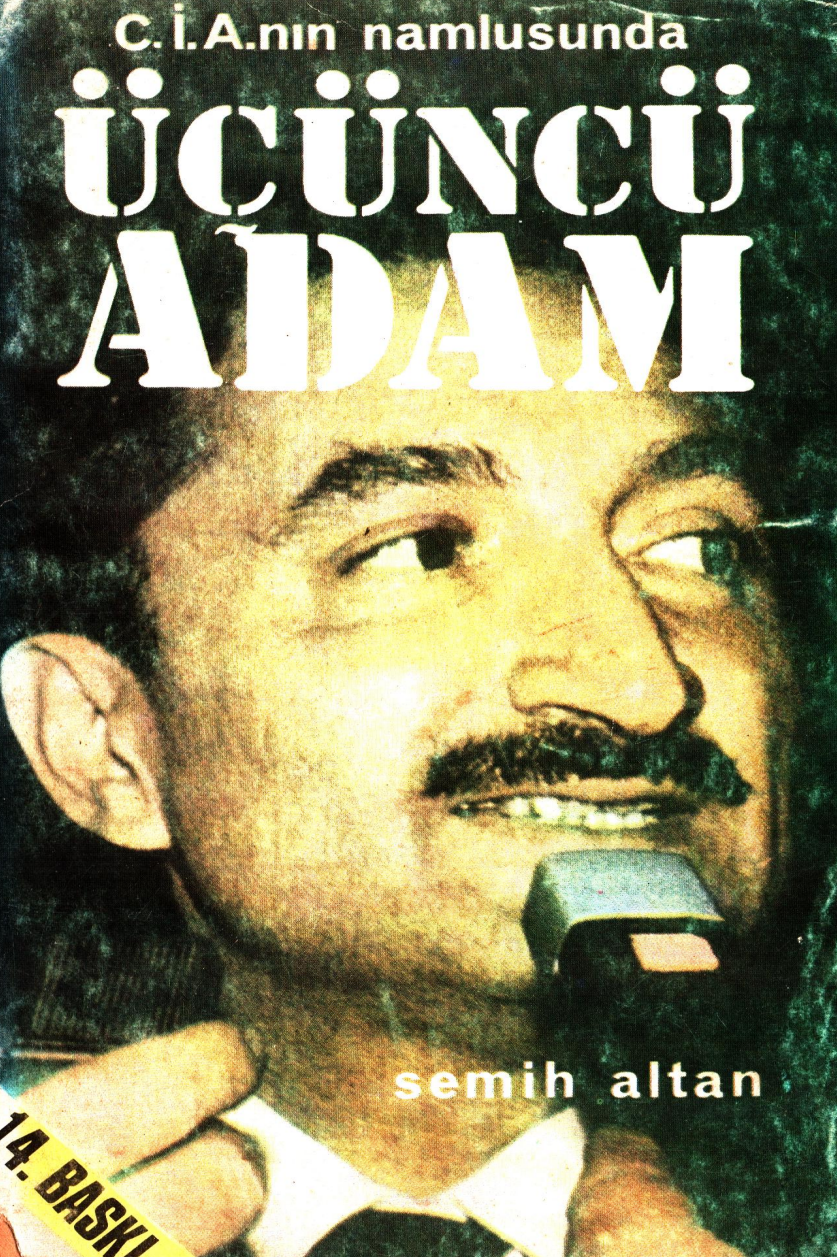
C. İ. A.nın namlusunda

ÜÇÜNCÜ ADAM

semih altan

14. BASKI

ÜÇÜNCÜ ADAM

ÜÇÜNCÜ ADAM — Yazan: Semih Altan — Kapak: Fatin Yılmaz — Dizgi: ve Tertip: Divan Matbaacılık — BİRLİK YAYINLARI — P.K: 1363 SİRKECİ-İSTANBUL

Birinci Baskı: Ağustos 1974
İkinci Baskı: Ağustos 1974
Üçüncü Baskı: Ağustos 1974
Dördüncü Baskı: Eylül 1974
Beşinci Baskı: Eylül 1974
Altıncı Baskı: Eylül 1974
Yedinci Baskı: Eylül 1974
Sekizinci Baskı: Eylül 1974
Dokuzuncu Baskı: Eylül 197
Onuncu Baskı: Eylül 1974
Onbirinci Baskı: Eylül 1974
Onikinci Baskı: Eylül 1974
Onüçüncü Baskı: Eylül 1974
Ondördüncü Baskı: Ekim 1974

SEMİH ALTAN

ÜÇÜNCÜ ADAM

belgesel roman

BİRLİK YAYINLARI
P.K. 1363—İSTANBUL

...YÜREĞİ BEYNİNDE BİR ŞAİRE
BEYNİ YÜREĞİNDE BİR BAŞKANA

1. BİR POLİTİKA ÇİFTLİĞİ

Amerika'nın Texas yöresinin Louisiana'yı Oklahoma City'e bağlayan geniş ulusal yolun güneyinde, insanda ilk bakışta, zengin bir çiftlik izlenimi uyandıran, dört yanı paslı çitlerle çevrili araziye girdiğinizde, karşınıza önce dev kurt köpekleri çıkar. Çiftliğin beton patikasını izleyin, önce küçük bir göl kıyısından geçecek, ardından bir ormanla karşılaşacaksınız. Ve ormanın bittiği yerde, gördüğünüz manzara sizi şaşkınlığa sürükleyecektir. Bu vahşi, insandan yoksun doğanın ortasında, birden tek katlı üç yapı, geniş bir havaalanı, ağır silahlarla donatılmış siviller göreceksiniz. Bu yapıların küçüğünün tepesinde durup dinlenmeden göğü tarayan bir radarın ve eğer dikkatliyseniz, ağaçlarda çeşitli sinyal lambalarının varlığını farkedeceksiniz. Tabiî buraya kadar sağ salim varabilmişseniz...(1)

---

(1) İki Amerikalı gazeteci üç yıl önce buraya sokulabilmişler ve bu C.İ.A. üssünü görmüşlerdi. İmzasız mektuplarla ağızlarını tutmaları salık verildi. Bir hafta arayla bilinmeyen katiller tarafından öldürüldüler.

O gün, deli bir rüzgar esiyordu. Texas'ın ıssız bozkırlarından kapıp sürüklediği tozu toprağı karşı tepelerden uğultuyla indiriyor, çiftliğin ses geçirmez çifte camlı yapılarına vargücüyle çarpıyor ve hemen oracıkta sönüp gidiyordu.

Kuzey ve doğusu ormanla çevrili «politik çiftlik» in batısında sık bir orman, güney doğusundaysa göz alabildiğine bir çayır uzanıyordu. Çayırın ormanla birleştiği noktada, gözlerden saklanmış küçük bir beton kulübe vardı. Işıldayan güneş camında yansıyordu; sonra yansıma hızla başka yöne kaydı. İçerden biri çıkıyordu.

Topallayarak yürüyen bir adam belirdi. Havaalanının ortasına doğru ilerledi. Atletik yapılı, kırk yaşlarında biriydi. John Craw'di bu (1) Vietnam'da, savaşın en kızgın dönemlerinde etkin bir faaliyet göstermiş, Kuzeylilerin bütün askeri üstlerinin yerlerini öğrenmiş, gözünü budaktan sakınmazlığıyle ün salmış bir C.İ.A. aajnıydı. Tek zaafı şehvetli. Bir kuzeyli kadına kızıyla birlikte sahip olmak isteyince, kadının bıçağını kasıklarına yemişti. Bu yüzden esir kamplarında bakımsızlıktan

(1) John Craw'in adı Kuzey Vietnam'da hâlâ bilinir. Görevi yalnızca bilgi toplayıp, aktarmak olduğu halde, o, sıradan bir fedai gibi köprüler uçurmuş, demiryolları sökmüş, C.İ.A.'yı satmaya kalkan karşı casusluk örgütlerinden para alan ajanları ortadan kaldırmıştı. Ayrıca kadın için serserilerle bile kanlı bıçaklı olan gözü kara bir çapkın olarak ta tanınır.

topal kaldığı gibi, erkekliğini de kaybetmişti. Esir değiş tokuşundan sonra, eski yararlıkları ve artık deşifre olduğu için ajanlık edemeyeceği göz önüne alınarak, bu çiftliğin muhafızlığına getirilmişti.

Kolundaki fosforlu saat ondört otuzu gösteriyordu. Gözleriyle karşı tepeleri taradı, göğü dinledi. Rüzgârın uğultusundan başka bir şey duyulmuyordu. Sonra dibine koyu bir gölge veren geniş gövdeli bir ağacın arka yüzüne geçti. Ağacın kol hizasında bir telefon asılıydı. Yanındaki düğmeye basıp, ahizeyi kulağına yaklaştırdı.

— Hello Ernest! Yok mu bir şey hâlâ?

Karşılık radarlı yapıdan veriliyordu.

— Tamam John. Kuzeyden iki nokta sokuluyor. İki helikopter. Bizimkiler besbelli.

— Tamam onlar, Ernest. Eyvallah...

— Hey bak, ne diyeceğim... Bu gece kente inelim. İki Vietnamlı karı s.....

— Hass..... köpek soyu!..

Karşı telefon kapanmadan önce bir kahkaha duyuldu.

Rüzgâr uğulduyordu. Ama sanki daha yumuşaktı şimdi. Craw uyumsuz ayak seslerini dinleyerek pistin ortasına vardığında, kuzeyindeki dağların doğurunda iki kara nokta belirdi. Ardından

uğultuları duyulmaya başladı. Piste yayıla yayıla sokuldular. Sonra birer kuş gibi arka arkaya kondular.

Craw karşılamaya koştu onları. Helikopterlerin rüzgârı ilk inen sivil polislerin şapkalarını uçurmuştu. Pistin kenarlarında birden nereden çıktıkları belli olmayan bir takım silâhlı, siyah üniformalı adamlar belirdi. İlk helikopterden inen sivil polisler de pistin kenarlarına yayıldıktan sonra, ikinci helikopterin kapısı açıldı. İçinden dört kişi indi. Craw'ın elini sırayla sıktıktan sonra, yapıların en genişine doğru yürümeye başladılar.

2. HEDEF TÜRKİYE

— Evet, dedi Patron. Konumuz Türkiye.

Patron, C.İ.A. içinde, bölümlerin merkez başkanlarına verilen addı. Astlar bazen de Politikayla ilgili simalar - Kissinger her defasında - bu merkez başkanlarına «Patron» derlerdi. Doğu Akdeniz bürosunun başkanı olan james Hurry'nin de, babasının koyduğu adı unutulmuştu. Neredeyse karısı bile alışacaktı ona «Patron» diye seslenmeye.

Yüzünü masada oturan, Türkiye'de halen görevli üç adamına döndürdü. Masanın sağ köşesinde oturan Pet Neebe, uluslararası bir kolalı meşrubat firmasının Türkiye temsilciliğine C.İ.A. tarafından getirilmişti. Görevini gerektiği gibi yaptığı için, maaşı meşrubat firması tarafından dur-

madan artırılıyordu. Üç yıldır Türkiye'de bulunuyordu.

George Fischer ise, eski bir askerdi. Halen de Karamürsel Amerikan üssünde görevliydi. Sevimli halleriyle ve kusursuz Türkçesiyle bir çok Türk dost edinmiş, bunlardan haber sızdırıyordu. Genellikle askerî güç ve üsler konusunda çok bilgi toplamıştı.

Neebe'nin karşısında oturan May Calwin, Türkiye'deki C.İ.A. ajanlarının başıydı. Haberler patrona onun kanalıyla gelirdi. İstanbul'da ve Ankara'da birer kat kiralamıştı. Türkiye'deki kamuoyu eğilimlerini, Amerika'ya karşı kitle tepkilerini araştırırdı. Danışmadan karar verme yetkisine sahip tek Orta Doğu ajanıydı. Patron bile ona karşı çekingenliğe yakın bir saygı duyar, hemen bütün arzularını yerine getirmeye çalışırdı. Ama Calwin, bütün herşeye rağmen Patron'a karşı bir ast olduğunu hiç bir zaman unutmazdı.

— Evet, bizim sadık dostumuz ve müttefikimiz ne alemde?

Masadakiler içlerinden kimin söze başlayacağını kestirmeye çalışır gibi birbirlerinin yüzlerine baktılar. Sözy önce Mr. Calwin aldı:

— Yeni hükümeti mi merak ediyorsunuz?

— Herşeyi canım. Herşeyi... Bildiğimin dışında herşeyi. Kissingerle görüştüm geçen hafta. Mısır sorununu çözümlemiş. Sedat, Rusya'dan bağlarını koparıp, Amerika'ya bağlanmaya karar vermiş. Sedat'ın, bu kararı tepkiyle karşılamayacak

bir kamuoyu yaratacağını bilyordum. (1) Akıllı adamdır. Sedat. Bir dolar tufanı da cebine indirilince...

«Bakın, söze başlamadan önce, bildiğiniz bir durumu size **tekrarlamakta yarar görüyorum:**

«Doğu Akdeniz **hem Orta Doğunun hem de Süveyş** yolunun kaderini elinde tutan bölge. Buradaki ülkelerden Lübnan, İsrael, Yunanistan elimizde, Mısır da yakında resmen müttefikimiz olacak. Kıbrıs ve o kızıl papaz Makaryos başımıza belâ. Namussuz Cunta'ya kafa tutuyor. Zaten statüsü herhangi bir anlaşmaya girmesine izin vermiyor. 16 Partisinden hemen hepsi solcu, sol eğilimli ve en büyükleri komünist. O sorunu yakında sanırım bir ketempereye getiririz. Asıl önemli olan, sizin de takdir edeceğiniz gibi Türkiye'nin durumu. Birbiriyle çelişen haberler alıyorum çeşitli kaynaklardan. Kamuoyu kesin bir biçimde belirlenmemiş anlaşılan. Bu Ecevit denilen meçhulun geçen yıla kadar adını bile duymamıştım. Şimdi başbakan olmuş. Solculara yakın deniyor. Ama aşırı tutucu bir partiyle koalisyon ortaklığı yapıyor. Henüz seçim kargaşalığının da geçmediğini ve Ecevit hükümetinin düşebileceğini bildirmiştiniz...

Başıyla onayladı Neebe.

---

(1) Mısır gerçekten Birleşik Devletler'e bağlandı. Sedat'ın C.İ.A.'ya satıldığı söylenir.

— Sizin söyliyeceklerinizi dinlemek ve birlikte bir strateji saptamak için burada toplanmaya karar verdim. Bilgileriniz bu akşam önce Kissinger'e, onun aracılığıyla Nixon'a iletilecektir. Sizi dinliyorum.

Mr. Calvin, yüzünden hiç eksik etmediği tatlı gülümsemeyle cebinden bir püro çıkarıp, dişleriyle başını koparıp yaktı. İlk savurduğu duman geniş bir hale gibi Patron'u çevreleyip, onu bir Bizans ermişine benzetti. Patron eliyle silkeledi dumanı.

— Ecevit, Ecevit denilen şu meçhul...

— Meçhul sıradan bir insan için vardır Calvin, diye hatırlattı, Patron, herhalde bir C.İ.A. ajanı için değil.

— Hayır, dedi Mr. Calvin gülümseyerek, bu adamın kendine karşı bile meçhul biri olduğunu söylemek istiyorum. Psikolojisini yakalıyamıyorum. Değişik bir adam ama nasıl değişik onu bulamadım henüz.

— Peki gene durum nasıl Türkiye'de?

— Halkta bir kıpırdanma var, diye ilk neşteri vurdu Mr. Calvin. 14 Ekim seçimleri beş aşağı beş yukarı bekleniyordu zaten. Demirel bütün prestijini kaybetmişti. Hele 12 Mart muhtırasına karşı boynunu bükerek, şapkasını alıp gitmesi çeşitli çevrelerde aleyhine bir takım olumsuz düşüncelerin doğmasına yol açmıştı. Adalet Partisinin içinde bi-

le onu korkaklıkla suçlayanlar çıktı. Diğerleri zaten seçimi sürükleyecek güçte, yetenekte insanlar değiller.

— Yani lider sıkıntısından mı bu adam buraya kadar geldi?

— Öyle. Bir takım sloganlar attı. Halk bu ince, esmer, yağız adamı sevimli buldu. Esmer yiğitlere verilen «Karaoğlan» adını yakıştırdılar ona.

«Adamın niyeti Türk ekonomisini, düzeltmek, 12 Mart'ın, balyoz harekâtının sillesini yemişleri mapuslardan çıkarmak, yaraları sarmak, düşünce ve inanç özgürlüğünü çıkarmak.

— Tehlikeli, dedi Patron.

— Bence de, diye karşılık verdi Mr. Calvin. Ecevit'in kendisi değil ama böyle bir serbesti ve Türk ekonomisinin belini doğrultma çabası, öncelikle bizleri kendisine hedef alır. Bize bir düşman gözüyle bakmaya başlayacaklarını kolaylıkla söyleyebilirim.

Mr. Pete Neebe ve Mr. George Fischer konuşmaları sessizce izliyorlardı. Böyle durumlarda konuşmak hakkı Mr. Calvin'indi.

— Hükümetin düşürülmesi sorunu bizim kadar muhalefetteki partilerin de aklını meşgul ediyordur şu sırada. Bize bu konuda çok yardımları olacaktır. Bizim de bir iktidar alternatifi tayin hak-

kımız doğduğunda tercihimiz onlar olmalıdır. Şu Halk Partisinin dışında bir iktidar yaratabilsek gençlik ve ilericilerin tepkisi kısa zamanda şiddete dönüşecek ve hareket kendiliğinden «halka rağmen halk için» biçimi alacaktır. Dolayısıyla tabanın, ana kitlenin bir Amerikan emperyalizmine karşı bilinçlenmesi böyle bir ortam içinde imkânsız, hattâ Türk toplumunda bugüne kadar edindiğim izlenimlere dayanarak söyliyebilirim ki, kutuplaşmanın yol açtığı bir Amerikancılık, bir Amerika sevgisi bile doğabilecektir. Kanlı Pazar olaylarını hatırlasanıza örneğin. Ne olmuştu. o gün? biliyorsunuz... (1)

«Demirel, Feyzioğlu ya da Bozbeyli, şu ya da

---

(1) Kanlı Pazar, Türk siyasî tarihinde en az 31 mart olayı kadar önemli ve ağırlığı olan, trajik olduğu kadar aydın öfkesini bileyen bir olaydır. Demirel Hükümeti zamanında, güzel bir bahar günü, damarlarında kanın aşırı basıncına karşı koyamıyan yürekli delikanlılar ve genç kızlar fakültelerinden çıkıp Taksim alanına doğru yürüdüler. Demirel Hükümetini ve emrindeki güçleri satılmışlıkla suçlayan ve o günlerde toplarını İstanbul'a dikip Boğazda konaklayan 6. Filoyu defolup gitmeye çağıran bu heyecanlı kalabalık Taksim'e vardığında, bir takım ajan provaktörler, Yıldız camiinde namazlarını ifa eden müminleri, Allah ve de peygamber adına, «Sevgili Amerikan dostumuza küfür eden bu allahsız ve komünist gençlerin melanetlerine engel olmak üzere üstlerine saldırmaya çağırdı. Cihat açılmış gibi vecd içinde ve ağızlarından salyalar akıtarak camiiden fırlayan bu gürüha yol-

bu yolla yönetimi ellerine geçirseler ekmeğimize yağ sürüldü demektir. Bunların arkalayıcıları tüccar, ithalât, ihracatçılar ve fabrikatörler. Ecevit hükümetine ikide bir rest çekmekte, fırsat buldukça tehdit etmektedirler. Hatta Koç ve Eczacıbaşının Amerika'ya kadar gelecekleri söylentisi var. Ecevit toplumun kaymak tabakasından gelen saldırıların dışında, tabandan, kendine oy veren kitleden bile, özellikle zam meselesi yüzünden gelen tepkileri göğüslemek çabasındadır. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Ecevit'i desteklemekte, Türk-İş'te destekler görünmekte ama o da fırsat buldukça ancak böyle geri kalmış ülkelerde hayat şansı bulan partiler üstü sendikacılık siyasetinin ardına gizlenerek hükümete karşı cephe almaktadır. Çünkü Ecevit'in Türk-İş yerine D.İ.S.K.'i güçlendirme çabasında olduğu bilinmektedir. Türk-İş başkanı Halil Tunçla Çalışma Bakanı Önder Sav arasında iktidarın ilk günlerinde sert tartışmalar olmuştu.

«Ecevit zamların ardından tütün taban fiyatlarını şimdiye kadar görülmemiş bir oranda yüksel-

---

da kalabalık bir «milliyetçi» güruhu da eklenmiş, böylece güçlü ve ellerinde koca sopalar ve bıçaklar bulunan bir şeriat ordusu haline gelip, alandaki gençlerin üstüne saldırmışlardır.

Zamanın hükümeti her nedense elini çok yavaş tutmuş ve bazılarınca keşke daha da yavaş tutaymış, çünkü o gün kanları alanda kuruyan iki gençten birini öldüren Polise kayıtlı azgın

terek lehine bir puan aldı. Ama bu onun, hükümetinin yaşamasını sağlar mı, bu pek söylenemez. Dış saldırılardan başka, Erbakan'la ikide bir ihtilafa düşmektedir. Örneğin Ecevit lokavt aknununun kalkmasını istiyordu, ama Erbakan belirli bir oranda zengin takunyalılara dayandığı için bunu onaylamadı. Ve bu öneriyi suya düşürdü.

— Peki, bir sorum var, dedi Patron. Madem bu «Karaoğlan» solcu, halk arasında «bu adam komünisttir, kızılları serbest bırakmak istiyor» gibi aleyhine bir kampanya açılmıyor mu? Türk halkının nasıl şartlandırıldığı tipik bir sosyolojik olaydır.

— Sağcı ve iş adamlarının dümen suyunda olan gazeteler bunu gerektiği gibi yapıyorlar. Ecevit'in aleyhinde bir kamuoyu yaratmak için çırpınıp duruyorlar. Bu arada ne yaparsa yapsın sonuna kadar onu destekleme kararı almış yayın organları da var tabiî.

— Durum bu merkezdeyse, benim, anladığım Ecevit denilen bu adam idealist bir hümanist. Dev-

---

bir Adalet Partinin satılık ajanıydı. Fotoğraflarla saptanmıştır bu olay. Her nasılsa o gün başka bir yerde olduğunu ispatlamıştı. Cinayetin bedelini ödemedi.

Gençleri yaralayan ve darmadağın eden gericiler ordusu bu zaferin ardından Yıldız Tepelerinden 6. Filoya karşı gönül rahatlığıyla şükran namazlarını ifa etmişlerdir.

let adamlığı pek güçlü değil. Şair diyorsunuz. Bir şairden ne çıkar ki?

— Ama iktidarda kalması yine de bizim için sakıncalı. Çünkü bulanıklıktan kurtarmak istiyor ortamı. Neyin ne olduğunu göstermek istiyor halka. Zenginler bu durumdan çok kuşkulu.

«Şimdi, yarın akşam, Mecliste ikinci af oylaması yapılacak. Bildiğiniz gibi Cumhuriyet Halk Partisinin ve Millî Selâmet Partisinin birlikte hazırladıkları af tasarısı ilk defa Mecliste, bu partilerin milletvekillerinin oylarıyla kabul edilmişti. Ama Mecliste muhalefette olanların çoğunluğu oluşturdukları Senato'da af tasarısı değiştirilerek kabul edilmiş, 141, 142 ve 146. maddeler af kapsamı dışında bırakılmıştı. Düşünce, yazı ya da eylem suçuyla komünizm propagandası yapan, rejime başkaldıranlar yani...»

«Şimdi elde, biri Meclisin, biri Senatonun biri de ortak Komisyonun olmak üzere üç af metni var.

«Ecevit'i silmenin tam zamanıdır...»

«Başa geldiği takdirde gerçekleştirmeye söz verdiği geniş kapsamlı af-bütün siyasî suçlular da dahil-çıkmazsa prestijini kaybedecektir. Bundan sonra hâlâ kalır mı o koltukta bilemem.»

— Ama, dedi Patron, bu defa da onaylar Meclis. İlk defasında nasıl onayladıysa...

— Hayır bir kaç partili arkadaşla görüştüm. Selâmet Partiden 22 tanesi «solculara af yok, diyor.

Selâmet Partisinin ikiye bölünmesi peşinden hükümetin de işlerliğini kaybetmesi sonucunu doğurur. Zira Ecevit'in arzuladığı doğrultudan hiç bir öneriye olumlu oy vermeyecek fanatikler diye bilniyor bunlar.

Patron, Mr. Calvin'in sözünün burasında, saatine bir göz attı. Sözü kısa tutmanın gerektiğini anladı Mr. Calvin.

— Durumu az çok yansıttım size. Belki de sözcüklerle tam ifade edemediğim bir belirsizlik var, ne yapacağını bilememezlik var Türk halkında. Ama bu Ecevit denilen adam orada oturdukça Türkiye'de yüzde yüz aleyhimize bir gelişme bekleyebiliriz.

«Kolay lokma gibi görülüyor. Belki de gerçekten kolay. Ama bir İsmet Paşadan Halk Partisinin genel başkanlığını söküp almak sıradan bir iş olmasa. Unutmayalım, bunu da becermiş biri. O şair görüntüsünün altında saat gibi işleyen bir beyin olduğundan kuşkulanıyorum ben.

«Bu akşam Türkiye'ye uçuyorum. Size hemen haber yollayacağım.

Ayağa kalktı. Gülümseyerek el sıkıştılar.

— Ama, dedi Mr. Calvin, bu Ecevit'i namlunun ağzında değil, dostum olarak masamda görmek isterdim ne olursa olsun.

3. DEMİREL'İN KORKU ve DÜŞLERİ

Meclis o gün olağanüstü toplantılarından birini yapıyordu. Koridorlarında, kapı ağızlarında, taptaze bir hava, bir heyecan esiyordu. Meclisin karşısında, kaldırım diplerinde çocukları kocaları, kardeşleri, babaları eylemlere karışan ya da bir ihbara kurban giden, ya da bir derginin yazıişleri müdürlüğünden hakkında 7,5 yıl ceza çıkarılan ya da bazılarını tedirgin eden el kadar bir yazı yazıp ta başı derde girmişlerin yakınları bekleşiyorlardı.

Muhalefet liderleri gelirken, suskunluklarıyla konuşan ak saçlı analar, babalar, kucağında yavrularıyla kadınlar, sert bakışlı düşünce arkadaşları, bazı gelenlerin yüzüne tükürür gibi bakan koca gözlüklü aydınlar hep aynı umutsuzluğun umudu için-

deydiler. Bu tuzu kuru adamların dudaklarının arasından dökülecek sözcüklerle hayatlarının akışı, rengi, ışığı değişecek insanlar için bir şeyler bekliyorlardı. Ama onların af etmesini de yediremiyorlardı kendilerine. Güçlü onlardı ama haksız olanlar, halkın karanlığını koyultanlar, çıkmazlara sürükleyenler, yüzlerce gencin kanını Cola Cola reklâm panolarının dibinde asfaltlara yaydıranlar da onlardı.

Birbiri ardına karga karası arabalar bir General Motor sessizliğiyle yanaşıyorlardı Meclis önüne. Adalet Partililer, Demokratik ve Güven Partililer sevinçli bir gülümseyişle selâmlıyorlardı kendilerine alkış tutanları. O gülümseyişler bekleşenlere bir baykuş çığlığı gibi uğursuz geliyordu.

Bir bembeyaz saçlı anayla, onbeşinde uzun örgülü saçlı bir kız, bekleşenlerin en arka sırasında fısıl fısıl, sanki şu karşılarında, görkemli bir şato gibi yükselen Meclisin içindeki o ağzı bol laf yapan insanların kendilerini duymalarından korkarmış gibi konuşuyorlardı.

— Nine diyordu, kimin var senin, kimin için bekliyorsun?

— Oğlum, dedi ihtiyar kadın, dertli. Babası yimedi içmedi, onu okusun diye yüksek mekteplere yolladı. Emme ettiğini gördün mü? O anarşistlere garışıp getmiş. Tutup mapsa atmışlar...

Bu sözlerle birlikte gözlerinden yaşlar dökülmeye başladı. Elinin tersiyle sildi.

— Bakalım bu böyük adamlar onu salıverecekler mi?

— Nine, dedi genç kız. Boşuma umutlanma salmayacaklar.

Kadının yüzü bembeyaz kesildi, kızın bu acımasız, bu tepeden inme sözlerini duyunca.

Nasıl da boğuktu sesi!...

— Neden? Sen nereden bilecen? Ağzını hayra aç...

— Nine oğlun bunların emellerine karşı çıktı diye hapse atıldı. Hiç insan denen bencil hayvan, can düşmanını bağışlar mı?

— Ama oğlum, fakirden fukaradan yanayım derdi, babası bu işlere burnunu sokuyor deyi çıkıştığında. Fakir, fukaranın dostu olmak suç mu ki?

— Ha nine geldin şimdi gerçeğe. En büyük suç fakiri fukarayı korumaktır ki, bunların kitaplarında ondan büyük suç yoktur. Her kim ki bu adamlar açlıktan ölüyor, sefaletten çürüyor, hastalıktan kırılıp gidiyor, biri yerken biri bakıyor der, hemen bu adamlar «vay komünist» der sarılırlar yakasına.

— Ama bu Ecevit çocukları kurtarmaya ahd

etmiş öyle... Hem benim Cemilim daha güççük çocuk... Ondan ne zarar gelir.

— Bu işin büyüğü küçüğü yok bir defa, sonra Ecevit iyi niyetli bir adam ama diğerleri onu boğmak için hep elbirliği yapıyor. Eskiden seçim sırasında, o Feyzioğlu, Demirel, Bozbeyli, bir de o saf gençlerin kandırıcısı Türkeş nasıl birbirlerine saldırıyorlardı. Şimdi el birliği etmişler. Aman bu Ecevit gitsin de ne olursa olsun diyorlar.

«O dindar geçinen Selâmet Partililerin içinde 22 tanesi, önceden söz verdiklerine bugün sırt çevirecekler. Anla sen onların nasıl dindar olduklarını gayri nine...

— Peki kızım, o 22 adam oy vermezse af çıkmaz mı?

— Çıkmaz teyze, çıkmaz.

— Yapma be kızım.

— Teyze benim de içim kan ağlıyor. Ama bu adamlara karşı yüreğimde kinimi yoğaltıyorum, belli etmiyorum, hakkında otuz yıl ceza istenen ağabeyimin yine evde o canlı sesiyle devrim türküleri söylemesini nasıl özlediğimi...

— Ağbin türkü mü çağırır? Öğrenci değil mi?

— İşçi. Ben öğrenciyim. Babam ölünce ağabeyim bizim geçimimizi sağlamak için üniversite birden ayrıldı. Saz da çalar.

— Cemilim de çalardı...

Meclis, meclis olalı, böyle kalabalık görmemişti. Sanki tarihe geçecek bir günün tartışmalarına tanık olmak arzusuydu bu. Muhalefet Partilerine mensup milletvekillerinin gözlerindeki pırıltılar sanki sonucu bilme rahatlığının ifadesiydi.

Küme küme meclis salonuna doğru yürüyorlardı milletvekilleri. Basın locası, iki yan balkon, dinleyiciler bölümü tıklım tıklım doluydu. Herkes yer bulamamış, ayakta duranlar da çoktu. Aşağıda meclis salonu da doluydu. Milletvekilleri, senatörler, daha arkalarda genel müdürler, müsteşarlar...

Meclis başkanının açış konuşması ve bir kaç anlaşılamayan konuşmanın - uğultudan - sözün ardından Adalet Partisi genel başkanı Süleyman Demirel çağrılıyor, solcuları affetmenin ne gibi zararlı sonuçlar doğuracağı konusunda halkı ve meclisi aydınlatması için.

Gazetecilerin yüzlerinde alaylı bir ifade dolaştı. Bıkkınlıkla baktılar birbirlerine.

Demirel yerinden kalkarken, ardında ve iki yanında bulunan sıralardan bir alkış sesi yükseldi. Ama bu iktidar koltuğunda ki bu koltuk yıllarında semirdiğini iddia etmişti bazı bozguncu yayınlar - poz verirken duyduğu alkışlar değildi bunlar... Hırs ve öfkenin okunduğu, nasıl muhalefete indiklerini bilememe şaşkınlığının okunduğu alkışlardı

bunlar. Daha Başkan çağrıyı yapmadan, göz ucuyla alkışlamak için kollarını sıvayan ve bu alkışla hükümete karşı güç gösterisi yapmaya hazırlanan partilileri seyretmişti. İçinde bir eziklik vardı.

Ecevit'e darbe mutlaka vurulmalıydı. Önüne çıkarılan engelleri aşarsa, önsezisi bir daha o koltuğa kurulamayacağını söylüyordu ona. Durum yabancı dostların da belirttiği gibi Türkiye için, bir başka deyişle kendisi için tehlikeliydi. Türkiye bir uçuruma doğru itiliyordu Ecevit tarafından. Eğer bu af isteği gibi çıkarsa, mutlaka güçlenecekti Ecevit. Güçlenirse, ona omuz veren fedakâr arkadaşları tüccar, müteahhit, fabrikatör ve yabancı firmaların aleyhine bir takım tasarılarını gerçekleştirecekti. Aslında bu ufak tefek adamı zamanında hiç te önemsememişti. Her ne kadar İsmet Paşa'yı devirmişti, ama bu başarısını Cumhuriyet Halk Parti içinde sol sempatizanlarının çoğalmasına, İsmet Paşa düşmanlarının varlığına bağlıyordu. Bu başkan değişmesine sevinmişti de, hiç olmazsa İsmet Paşa'ya bağlı olanlar Ecevit'i desteklemezler - ki bunlar da az sayıda değildi - bu da Halk Parti hesabına büyük bir oy kaybına yol açardı. Ama evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Aslında Adalet Parti teşkilâtının önceki seçimlerin verdiği rehavetle seçim kampanyasına dört elle sarılmaması da bu sonucu hazırlayan etkenlerden biriydi. Oysa o «fedakâr» destekçileri az mı yardım etmişlerdi seçim kampanyası için? Nedense bir ara para birimi olarak dolar

kullanılmıştı Adalet Partisinin seçim kampanyası harcamalarından söz edilirken. İftiracılar kadar ağzını tutamayanlar da çoktu şu partililerin içinde. Aslında kafası işlemeyenler de çoktu...

Muhalefet, o korkulu düş gelip oturmuştu üstlerine. Ve bu seçimlerin sağ partiler için bir dönüm noktası olduğunu da hissediyordu. Ardına sığınılacak bir tek «Milliyetçilik» kalıyordu. Ama bu lafı da kimse kimseye bırakmıyordu. Şimdi, onu yerinden kaydırmaktan başka bir şey düşünmeyen partisinin içindeki kalabalık bir gurupla, aynı amacı güttüğünü söyleyen Bozbeyli ve Demokratik Partisiyle, umudunu söz oyunlarına ve «komünizm tehlikesine» yatırmış Feyzioğlu'nun Güven Partisiyle bile ikiyüz milletvekilini doğrultamıyorlardı. Artık eller değişmişti. İhtimal olarak ele almadığı ve hâlâ ne olduğunu anlamadığı bir unsurun hesaplarını altüst ettiğini düşünüyordu. Yoksa bu kör cahilliği içinde halk onun iş çevreleriyle ilişkisini imkânsız açık bir biçimde çözemezdi. Halk indinde hâlâ bir «halk adamı» olduğuna inanıyordu. Hele radyo ya da televizyonun karşısına çıkıp ta hele hele televizyona çıkıp da akşam oturup insanın kendisini seyretmesi çok hoş oluyordu. Nazmiye hep görüntüsünü eleştirirdi onun - ağzını yaya yaya Isparta diliyle bir başladı mı söze, yüreğinin yağını eritirdi en uyanığının.

Yerinden doğruldu. Alkışlar bir gök gürültüsü gibi beyninin içindeydi sanki.

«Süleyman, aman öfkeli olduğunu belli etme, hele umutsuzluğunu hiç! Gülümsemeyi unutan insan yenik sayılır!»

Konuşacağı kürsünün daha da yükseğinde bir yerde, Meclis Başkanının kürsüsü duruyordu. Ak saçlı bir baş süzüyordu onu tepeden. Adımları yavaş oynatılan bir film gibi Adalet Partisi sıralarından kürsüye kadar olan mesafeyi kapatırken Süleyman Bey'in anı zinciri dizgininden kurtulmuş bir küheylan gibi doludizgin koşuyordu gerilere doğru..

...Bir 12 mart sabahı vardı. Yağmurlu ve puslu bir gündü bir çokları için. Ama Demirel için daha da karanlık ve pusluydu. Halkın meşru oylarıyla oturduğu anasının ak sütü gibi helâl bu iktidar koltuğundan askeri güçler tarafından beş dakikada, hem de bütün teşkilatıyla alaşağı edilmişti. Generallerin parmakları ona doğru uzanıyordu. Suçlayan parmaklar. Gözlerine doğru süngü olup, namlu olup uzanan parmaklar. Çok korkmuştu. Belli etmek istememişti. Hatta direneyim demişti. Ama Memduh Tağmaç fena azarlamıştı (1).

---

(1) Memduh Tağmaç, Faik Türün başta olmak üzere, 12 Marttan sonra Türk yakın tarihinde adları kolay unutulmayacak, bir sürü harekatta, rejimi yıkmak, yerine tek bir sınıfın diktatoryasını kurmak ve bu iş için silâhla eylem ve propagandaya girişen ve de örgüt kuran marksist, leninist, maoist, ve anarşist ve de kastrist hatta komünist öğrenci, öğretim üyesi, işçi, memur, subay

Anı zinciri bir an koptu burada. Şimdi, 1971'in 12 martına bağlandı. Yoksa onu her zamanki gibi sandıktan çıkarmamalarının nedeni halkın korkak adamlara duyduğu güvensizlik duygusu muydu ne? (2)

...Basiretsiz olmakla suçlamışlardı onu. Ülkenin içine yuvarlandığı anarşinin ve keşmekeşin,

---

yakalama başarısı gösteren bir çok resmî görevli kısa bir süre sonra hemen emekli olmuşlar ve bir arada Memduh Tağmaç Dış Ticaret ve Endüstri Bakanlığında astronomik maaşla bir göreve atandığı açıklanmıştı; yine, Kore savaşlarında Çin, Rus ve Kuzey Koreliberden oluşan komünist birliklerine karşı kahramanca savaşıp «Kore Gazisi» ünvanını alan Faik Türün aynı cevvalliğini içimize sızmış komünistlere karşı da göstermişti. Belki de bu yüksek görevi ifa edişinin bir şükranlık ifadesi, bir borçbilirliği olarak Türkiye Ticaret Odaları Başkanı Sezai Dıblan tarafından havaalanlarında yanaklarından öpülerek karşılanmış ve Umumî Mağazalar Genel Satınalım Müdürlüğü gibi, yüksek bir ticarî zekânın, her şeyden önce de bir işletme bilgisinin gerektiği — Şükür ki Demirel Hükümeti zamanında Türkiyenin kalkınması gereğince düşünüldüğü için, İşletme Fakültesi adı altında, Amerikan sistemini benimsemiş bir fakülte geleceğin Türkiyesinin yaratılmasında büyük katkılarda bulunacak parlak zekalı çocuklara kapılarını açmıştı. Vergi kaçırmanın günah olmadığı, işçi denilen kompleks varlığı patronun arzusu doğrultuda nasıl çalıştırılabileceği (!) öğretilmektedir buralarda — bir göreve getirildiği söylenmişti.

gençleri bilim yuvalarından uğratıp, sokaklara döken ortamı yaratan vurdum duymazlığın, «yürümekle yol aşınmaz» kerametinin sorumlusu tutmuşlardı onu.

---

(2) 12 martta, askerî müdahaleye ilk karşı çıkan Ecevit olmuş ve bunun demokrasiye bir müdahale olduğunu söyleyerek Demirel'in görevine getirilmesini istemişti. Geçici olarak kurulacak hükümete bakan vermeyi de reddetmiş, bu arada bazı (!) Halk Parti milletvekilleri façayı tehlikede görüp Cumhuriyet Halk Partisinin tehlikeli bir yöne getirdiğini söyleyerek soluğu başka Partilerde almışlardı. Bunlardan bir çoğu Bakanlık ta yaptı. Bir ara Ecevit'in tutuklanacağı haberi yaygınlaşmıştı. «Taşaklı adam.» deniyordu kahve meclislerinde. Demirel bunları düşünüyor olmalı..

(3) Deniz Gezmiş önce 1968 yılında Fransa'da patlak verip, bir salgın gibi dünyayı saran öğrenci olaylarında Türk öğrencilerinin - siyasî bir ayırıma uğramamıştı öğrenciler kesin olarak o sıra - önderi durumundaydı. İş giderek siyasî bir mahiyet aldı. Gezmiş bu defa, C.İ.A.'nın oyunlarına, bankaların sömürü çarkına, iktidarların emperyalizme hizmet için çalışmalarına karşı öğrencileri örgütledi. Bir hücre kurdu. Banka soydu, adam kaçırdı. Halk içinde yine de - halk kargaşayı sevmez - ona karşı bir yakınlılık doğdu 16 mart 1971'de Şarkışla'da yakalandı. Yanında hücresinin ileri gelenlerinden Yusuf Arslan vardı ve üstlerine açılan ateşle ağır yaralıydı. Bir süre sonra hücrenin diğer militanları ya polisin yada cevval muhbir vatandaşlarımızın sayesinde yakalandı. Deniz Gezmiş'in, yakalandığında İçişleri Bakanı olan Haldun Menteşeoğlu'na söylediği söz zehir zemberek bir şeydir ki,

Başına bu işleri açan o delikanlılardı. Solcu delikanlılar... Hepsini bir araya toplasan bir avuç delikanlı yoklardı belki de, ama onların bu umutsuz girişimlerinin romantizmine kendini kaptırmış bu bir avuç gözü karanın ardında - gerçekten çok yiğit çocuklardı. Bu çocuklar gibi yüz tane olsa Ada-

---

bugüne kadar Türkiye tarihinde bir İçişleri Bakanının savunmasız bir durumdaki bir tutukludan sanırım duyduğu en ağır suçlamadır bu. Haldun Menteşeoğlu tarihimizde, sanırım yediği bu sözle haklı bir yer kazanmıştır.

Sonunda Sıkıyönetim oldu. Nihayet Erim, «hürriyetin üstüne şal çekme» modasının öncüsü Nihat Erim bu defa, «Balyoz» harekatına girişti. Şiddet şiddeti çekti. Bu genel taktiktir zaten. Sonunda 16 temmuz 1971 de başlayan dava 9 ekim 1971'de bitti. Ali Elverdi başkanlığındaki mahkemenin verdiği Gezmiş hücresine ait 18 idam kararının, 15'i bozuldu. Deniz Gezmiş'in Yusuf Aslan'ın Hüseyin İnan'ın idamları onaylandı. Zamanın Cumhurbaşkanı halkımız tarafından her gittiği yerde büyük ilgi gören adı sık sık her fırsatta alınan ve yakınlarının büyük yolsuzluklara karıştığı iddia edilen, ünlü Cevdet Sunay da imzayı basıvermişti idam kararına.

Bu bir ibret olacaktı.

Ecevit ve partisinin milletvekilleri karşı çıkıp bu üç gencin idamını durdurmaya çalışmışlarsa da karşı güçler tınmamışlardı bile onu.

let Partisinde neler yapılabileceğini düşündü. Hele o Deniz Geçmiş, neler dememişti yakalandığında (3)

Ve 5 mayıs 1972'ye gelindi.

Üç genç için kararlaştırılan idam günü...

Aynı gün yayımlanan resmî gazetede bu ölüm cezalarının yerine getirilmesi için kanun çıktı. Hüküm avukatlarından Halit Çelenk ve Mükerrem Erdoğan saat 14'te askerî cezaevine gidip, asılmaları kesinleşen Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i görmek istediler. Bu arzuları kabul edilmedi.

O günü 6 mayısa bağlayan geceyarısı 01 sıralarında avukatlar evlerinden alınarak infaz yeri olan Ankara merkez cezaevine getirildiler. Avukatlar önce Deniz Gezmiş'le görüştüler. Avukatlara şöyle dedi:

«Hoş geldiniz. Sizin bizim ölümü nasıl karşıladığımızı bilmenizi ve gelecek kuşaklara gerçeği bilmelerinde tanık olmanızı isterdim. Cezaevindeki bütün devrimcileri benim için teker teker öpün ve beni Taylar Özgür'ün yanına gömün.

Bu arada infaz savcısı kendini nasıl hissediyorsunuz diye sordu:

— Mutlu, dedi Deniz... Hem de çok iyi.

Bundan sonra avukatlar Yusuf Aslan'la görüştüler, Yusuf çok metin ve sakindi. Hasta kardeşini, babasının asılacağını bilip bil-

— onlarla birlikte ses veren herşeyi büyüten bir sürü kuruluş vardı.

Sıra kendine gelebilirdi. Güçlü olduğunu duyurmalı, herkese, dostuna düşmanına bunu hissettirmeliydi. Bu işin yolu da iktidarı ne edip edip ele geçirmekti.

Yoksa?.....

---

mediğini sordu. Hasta kardeşiyle ilgilenilmesini söyledikten sonra Deniz ve Yusuf'la görüşmek istediğini belirtti. Avukatların araya girmesiyle bu arzusu kabul edildi.

Önce Yusuf'la Deniz, sonra Hüseyin'le Deniz, en sonra da Yusuf'la Hüseyin son defa olmak üzere birbirlerine sarıldılar.

Hiç biri dini telkin istemedi.

Önce Deniz asılacaktı. Odasına gittiklerinde babasına verilmek üzere bir mektup yazdırdığı görüldü. Ayağındaki prangalar çözüldü. Sehpaya kendi çıktı. İlmik boğazına geçirildikten sonra, o günün gazetelerinin de belirttiği gibi sert, kesin bir sesle:

Yaşasın Türkiye halkının bağımsızlık savaşı. Yaşasın Marksizm - Leninizm! Kahrolsun Emperyalizm!» diye bağırdı.

Tabure çekildi.

Saat 1.25'ti.

Ali Elverdi idam kararını verdiği gencin ipin ucunda sallanan ve soğumaya başlayan vücudunu seyrediyordu.

Gözünün önüne şu Meclis Başkanı gibi yüksekçe bir yere oturan sert bakışlı bir adamın bir dizi kara dosyayı iddianameleri ona doğru uzattığı gelir gibi oluyordu.

Devrimci gençlere karşı bir sübap olarak «komando» adı verilen zeka düzeyi pek yüksek olmayan delikanlıları Ömer Naci Bozkurt eliyle örgütletmek...

...C.İ.A.'nın ülkemizde döndürdüğü dolaplara bilerek dokunmadığı iddiası. Bir çok yerde sayısız devrimcinin ve vatanseverin kanlarıyla dolarlarını sulamış bir çok uluslu şirketin, Morrison'un Türkiye komisyonculuğunda dönen dolaplar. Adı bile Ergin Konuksever «Çoban Sülü»yü lanse etmeden önce Morison Süleyman değil miydi?

...Ereğli Demir Çelik meselesi. Bu işin bir yanardağ gibi patlayıp bir çok insanın saltanatlarıyla birlikte yıkılması için bir önerge yeterliydi.

...Günaydın'ın aleyhine açtığı kampanya sonucu, halk arasında karısını da ilgilendiren söylenti. Bu arada birinin ölümüyle sonuçlanan bir kaza...

...Mason olduğunu iddia edenlerin sahte belgeleri...

Kardeşlerinin, iktidara geçmesinden sonra iş ve para yönünden bir artış grafiği göstermeleri...

...Aleyhine açılan soruşturma davalarında ba-

zı Başbakanlık Teftiş Kurulu üyelerinin zorunlu (!) olarak işten elçektirilmelerinin yankıları...

...Dünya Bankasından Gediz felaketzadelerine kadar uzanan bir kredi ve fon yolsuzluğu...

...İddialar, iddialar, iddialar...

...Bunların önlemenin yolları, sinerek değil aslan gibi kükreyerek, koltuğa doğru hamle yapmakten geçiyordu.

İşte bu hamlelerden biri belki de ilk sayılabilecek olanı bugündü. Aslında komünizm propagandası yapanları, örgüt kuranları affın dışında bırakmak değildi önemli olan. Ne değişirdi onlar içeride olmuş dışarıda olmuş? Nasılsa solcular yine yapacaklarını yapacaklar, söyleyeceklerini söyleyecekler, yazacaklarını yazacaklardı. Ama Ecevit bu oylamayı varolma ya da olmama meselesi gibi ortaya koyuyordu. Bugün buradan başı eğik, yenik çıkacağını biliyordu. Sonuç hükümetin düşmesini doğurabilir miydi? Diğer partilerle kurulacak yeni bir hükümet hiç olmazsa, zaman içinde Ecevit'in etkinliğini yok eder, ilk seçim dönemine kadar Adalet Partisinin gerekli toparlanmayı gerçekleştirmesine fırsat sağlardı. Hükümet düşerse bir başka ihtimal de bir erken seçimdi ki, böyle bir seçimde, Ecevit'in ekonomik kurallar göre yaptığı zamların halk arasındaki olumsuz etkisi Adalet Partisini belki de tek başına ikti-

dar yapacak bir duruma getirirdi. Evet, bu da olabilirdi...

Erbakan bu arada her nasılsa bir bacağından kaptığı iktidar koltuğundan kopmamak için elinden geleni yapıyor ve solcuların affına karşı doğal olarak karşı çıkan ve Milli Hareket Partisine yakınlığı ile bilinen Genel Sekreter Gündüz Sevilgen'in başını çektiği grubu ikna edebilmek için göbeği çatlıyordu. Az önce yüzünü görmüştü Erbakan'ın Ecevit'e verdiği sözü yerine getirmesini bu asilerin engelleneceğini anlamış, çaresizdi. İçin için gizli bir sevinç duymuştu onu bu halde görünce. Ama Ankara'da bu 22 kişinin büyük miktarlarda para aldıkları - bu rakkamın adam başına milyona vardığı - C.İ.A.'nın bu işi finans bakımından desteklediği. Ticaret ve Sanayi Odalarına mensup işadamlarının fırsat bu fırsattır deyip Ecevit'e yolunun başında öldürücü bir darbe indirmek için apar topar Ankara'ya koştukları söyleniyordu, Hatta bazı gazeteler bunları yayımlamışlardı bile. Nereden öğrenirlerdi bütün bunları? Nasıl duyarlardı?

Beş saniyenin içine sığan bunlardı. Yaşarken hiçbirinin hesabını vermemek için her yolu denemeliydi. Tarih onu insanlığın akışı içinde başka bir yere oturturdu ama şimdilik o güven verici iktidar koltuğuna tekrar kavuşmanın hasaplarını yapmalıydı. Yol doğruydu. Uzlaşmanın pek kolay olmayacağı bu iki ters kökenli ama amaçları yakın

iki partinin ortaklıklarının bozulması için onları birbirine düşürmekti çıkar yol.

Demirel kürsünün merdivenlerini tırmanırken yüzüne en rahat gülümseyişini kondurdu. Konuşmasını Isparta ağzıyla yapmak için hazırlandı.

4. PATRONA MÜJDELER OLSUN

«Patron...»

«Oylama bitti. Bizim 22 ler boş çıkmadı. Solcular yasa boğuldu. Ecevit üzüntüsünden tik edindi. Bu arada o 22'ler nurcu, murcu ne varsa çıkarttılar dışarı. Yani cezaevlerinde siyasî, hem de yalnız solcu siyasîlerden başka kimse kalmadı. Bizimkiler iyi çalıştı, değil mi Patron. Önce «evet» dediği metne, sonra «hayır» dedirtmek te az iş değil, adama.

«Zavallı Ecevit!... Ne yapıyordur kim bilir- Gitsem mi, gitmesem mi? diye düşünüyordur mutlaka. Yardımcısı Erbakan da ateş püskürüyor, Bazı çevrelerde, gizliden gizliye aleyhte oy vermeleri için bu 22'lere Erbakan'ın etki ettiği haberi yayılıyor. Tabii işin aslı söylediğim gibi.

«Patron...»

«Bizim ünlü Şadi Bey'le görüştüm. Türk özel teşebbüsünün de Ecevit'e tavır takınması gerektiğini biz şunun şurasında yabancı bir ülke olarak elimizden geldiğince çalışırken onların Ecevit'e karşı eli kolu bağlı durduklarını söyledim ve «yoksa gelecek tehlikenin farkında değil misiniz-» diye sordum.

«O da bana

«Tehlike bizim kadar sizin içindir, dedi.

«Güzel dedim. Biz faaliyet içindeyiz epey de dolar yedik. Siz ne bekliyorsunuz hâlâ?

«Yarın toplanıyoruz dedi. Bizim de var bir bildiğimiz. Patron'a selâm söyle. Yakında Amerika'ya uçacağım. kendisiyle görüşeceğim.

«İşte böyle Patron. Şadi Bey sana selâm yolladı. Yarın bütün ileri gelen iş adamları bir toplantı yapıp bir strateji saptayacaklarmış.

«Diğer olaylar bildiğin gibi sürüp gidiyor. Yalnız TRT'nin başına İsmail Cem'i getirdiklerinden beri, Ecevit kamuoyu yaratmak için bu kurumdan yararlanmaya başladı. Cumhuriyet ve Yeni Ortam gibi gazetelerin dışında onu sonuna kadar destekleyen başka bir yayın organı yok.

«Millet, «Allende Büllende» diye tekerlemeler çıkarmış ama Ecevit, Allende'nin başına gelenlerin kendi başına gelmesi için hiç bir neden olmadığını, izledikleri yolun da bütünüyle birbirinden ayrı olduğunu söylüyor. Şili davası bilyorsun burada da

büyük yankılar uyandırdı. (1)

Bana kalırsa Ecevit te aslında Allende gibi tip olarak fizyonomi olarak halka yakın bir insan. Bu halka yakınlığı, alçak gönüllülüğü, sadeliği ile birleşiyor, onu diğer parti liderlerinden, halk gözünde apayrı bir yere oturtuyor. Hele hele bence onun en etkin yönü, daha önce de defalarca belirtiğim gibi son derece namuslu olması. Hakkında herhangi bir söylentinin çıkmasına bile meydan vermemek için, iktidara geçer geçmez varını yoğunu açıkladı. Orta halli bir memur kadar varlığı var. Bu yönden bir propaganda hiç bir işe yaramaz. Adam bir apartman dairesine başını sokmuş, karısıyla birlikte gösterişten, tantanadan uzak bir yaşantı sürdürüyorlar. Öyle zorunlu olanlar dışında törenlerde, gösterilerde de boy göstermiyor. İnce bıyıklı, esmer yüzü. Ortadan kısa boyu ve zayıf sayılabilecek vücuduyla, tipik bir Orta Anadolu kökenli aydın. Ve bana kalırsa patron, halk ekim seçimlerinde sandık başına giderken kendinden izler, özelikler, çizgiler bulunduğuna ve namusluluğuna bir iç güdüyle emin olduğu bu adama karşı hertürlü önyargının ve partizanlığın dışında bir yakınlık duydu. Bir yerde, sermaye gücünü ve çabalarımızı yıkan bu oldu. Tabii bunlar kişisel kanılarım yalnızca.

«Şimdilik bu kadar Patron.

«Selâmlar...»

---

(1) Allende yönetimi Şili'ye bir sosyalizmi getirmek çaba-

sındaydı. Bu durum, ordunun faşist güçleri kadar Amerika'nın bu arada büyük çokuluslu şirketlerin hoşuna gitmiyordu. İşte bunlardan ünlü İTT şirketiyle, Şili ordusunun Pinochet yönetimindeki faşist güçleri ortak bir hareketle Salvador Allendeyi 11 eylülde Başkanlık Sarayını bombalayarak öldürdüler. «Vatanı kurtarmak» ve «Milliyetçilik» adına yapılan bu cinayetten sonra, Kurt Waldheim (Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri) durumdan duyduğu üzüntüyü bildirmekle yetinirken Amerika'da eğitim gören Şili subayları yeni faşist rejimin şerefine kadeh kaldırıyorlardı. Darbenin ardından devletleştirilen madenler hemen özel kişilere ve yabancılara iade edilmişti.

5. NE YAPMALI

Ankara yolundan hızla geçen bir şehirlerarası otobüsün uğultusununu hafiflemesini bekler gibi sustu bir süre. Uğultu söndü. Ama Şadi Bey hâlâ bozmamıştı suskunluğunu; bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu koskoca salonda. Bu suskunluğun daha uzun süre devam edeceğini sanan, masanın başına oturmuş Türkiye'nin kalburüstü işadamlarından üçü de huzursuzca kıpırdanmaya başlamışlardı. Şadi Bey'den nedense hepsi çekinirler, ona «Beyefendi» diye hitap etmeyi kendilerine zorunlu bir görev sayarlardı. Şadi Bey'in sesi birden patladı:

«Siz, Halil Bey, söylesenize ne yapalım?

— Beyfendileri daha iyi bilirler ama bence durumun önce geniş bir araştırmasını yapalım.

— Durum araştırıldı. Halil Bey. Sizin işlerde bir bozukluk yok mu, söyler misiniz?

— Var beyim olmaz mu? İşçiler aleste bekliyorlar, ücretlerini arttırmak için. Sonra...

— Kişisel dertlerimizi sonra dökeriz ortaya. Önce de arzuladığımız gibi, siz hiç bir faaliyette bulunmazken yapılan araştırmaların bizi getirdiği noktaları, gerçeklerle çakıştırarak elde ettiğimiz sonuçları konuşalım. Sonradan nasıl bir yol izleyeceğimizi, ne yapacağımızı kararlaştırırız..

— Münasiptir, diye karşılık verdi Sedat Bey.

Şakir Bey de aynı şeyi tekrarladı

«Münasiptir.»

«Münasiptir» dedi Halil Bey de.

— Dün Amerikalı bir dostla konuştum. Adamlar bayağı içerlemişler bize. Biz burada laklak ederken, meğer faliyetlerine başlamış bile onlar. Şu af meselesinin bu sonuca bağlanmasında C.İ.A.'nın parmağı yok mu sanıyordunuz siz? Helâl olsun adamlara, kurt gibi çalışıyorlar...

— Bizim ne yapmamızı istiyorlar peki? diye sordu Sedat Bey.

— Ne yapacağımızı da onlar mı öğretecek Sedat Bey? Şu ya da bu yolla elde ettiğimiz servetin, geleceğimizin teminatının sanırım bizim kendimiz tarafından sağlanması gerek.

— Bu işi siz daha iyi bilirsiniz Şadi Bey.

— Lütfen iltifatkâr sözleri bir kenara bırakalım. Fikirlerini rica ediyorum.

— Ne yapmalı? diye yüksek sesle kendine sordu Sedat Bey.

— Ne yapmalı? diye tekrarladı Şakir Bey.

Halil Bey de :

— **Ne yapmalı?** dedi.

Şimdi önce hükümetin bir tahliliyle başlayalım işe. Hükümetin iki başlılığı bu af oylamasında kesin olarak ortaya çıktı. Hem de başlardan biri Selâmet Partisinin de ayrıca iki başı var. O komandocu Gündüz Sevilgen ayrı bir baş çekiyor. Bizim de şimdi olduğu gibi bu gurubu desteklememiz gerekiyor.

«Erbakan'ın niyeti açık 470 bin kişiye düşen geniş bir milli gelir payını en az altı milyonluk bir kitleye yaymak. Bu çabanın altında politik nedenler yatıyor tabii. Tabanının özünü küçük büyük esnaf, takunyalılar, kentlere bağlantısı zayıf tarım ve kır kesimi halkı ve küçük kent, kasaba eşrafı oluşturuyor. Bu tabanı mali yönden destek görebileceği geniş bir yarı zengin kitlesine doğru uzatabilmek, Erbakan'ın gelecek seçimlerde hiç olmazsa bu yıl gösterdiği başarıyı tekrarlamasını sağlar. Onun şu ya da bu yerde olması önemli değil, çünkü ekonomik kavramlardan habersiz, idareleri zor olmayan insanlar. Yeter ki fanatik uykuları içinde rahatsız edilmesinler.

— Erbakan ne de olsa bir iş adamıdır bizim dertlerimize yabancı kalmaz, dedi Sedat Bey.

— «Öyle belki ama, kişiler zaman içinde ve değişen şartlar altında başka yönlere doğru gidebilirler. Bizim bütün kaynaklarımızı seferber ederek Türk özel ekonomisi için dönüm noktası olabilecek günlerce bütün kuvvet noktalarını ele geçirmeye çalışmalıyız. Önce uykumuzdan silkinmeliyiz!

Şadi Bey'in bu son sözleri ağzından epey güçlü çıkmış, Halil Bey boş bulunup korkmuştu.

Düştüğü durumun arkadaşları tarafından fark edilmemesi için laf olsun diye bol keseden attı

— Kimin güçlü olduğunu göstermeliyiz?

— Aman Halil Bey, her zaman serinkanlı yorum, serinkanlı tutum! Sermaye rakiplerini kullanmak için her zaman en kurnaz yollara başvurur.

Sedat Bey :

— Vergi reform tasarısının da büyük çapta bize yeni külfetler yükleyeceğini söyleyebilirim. Adam hedefini açıkça söylüyor : İşçi ve Memurdan alınan verginin azaltılıp, yüksek kazançlılardan artan oranda vergi kesilmesi.

— Ya işçilerin durumu? diye atıldı Şakir Bey Her geçen gün şımarıyorlar. Arzularını, isteklerini artırıyorlar. Eskiden ona çalıştırdığını bugün yirmiye çalıştırmak için sendika başkanları nasıl memnun edeceğini şaşırıyor insan. Bir de kıdem tazminatı belasını başımıza sarmaya çalışıyorlar. Geçenlerde,

bir armatör arkadaşı gördüm. «Bu kıdem tazminatı bizim için felâket olur, çıkarsa» diyorlar.

— DİSK'te başımıza belâ olmaya başladı. Baksanıza, her geçen gün güç kazanıyor. İşçilerin hepsine, hattâ Türk-İş'e bağlı Sendikalı işçilere bile broşür gönderip, ayartmaya çalışıyormuş, dedi Halil Bey. Bizim sendikalar boş duruyor canım. Onları işçilere seçtirebilmek için denemediğimiz numara kalmadı. Yedirdiklerimiz milyonları buldu. Bir türlü tam bir egemenlik sağlanamadı DİSK'e karşı şu sendikacılık alanında.

— Partilerüstü politika lafı yakında işçiyi cezbetmez olacak.

— Önemli olan hedefin tayinidir, diye üçünün aralarındaki tartışmayı kesti Şadi Bey.

— Evet beyfendi...

— **Ve de ne yapabildiğimizdir...**

Merakla bakıştı diğerleri.

— Bizim sermayedarlar olarak yapabileceğimiz, yine sermaya yoluyla, başka bir deyişle ekonomik açıdan Ecevit'e darbe vurmaktır. Hem de bu darbe esaslı bir darbe olmalı, onun öyle belini bükmelidir ki, Ecevit ve onun gibi idealist düşünen sol kafalı şair bozuntuları bundan böyle bir harekata kalkıştıklarında bizim de ne gibi bir, güç olduğumuzu göz önüne alsınlar, adımlarını öyle atsınlar.

«Gençlerde sol eğilim her geçen gün ağırlığı-

nı hissettiriyor. Komandolara pek rağbet yok. Makslar Leninler bütün kitapçı vitrinlerini süslüyor. Ya Beyoğlu, baştan aşağı sol kitaplarla dolu sergiler. Sol bizim için ölüm demektir, bunu böylece bilin. Ya rasyonel tedbirler alıp kendimizi sağlama almalıyız...

Şadi Bey kafasındanki tasarının ne olduğunu açıklamadan önce pencerenin kenarına kadar gitti.

Dışarıda, öğle tatilini fırsat bilen işçilerin voleybol oynayışını seyretti bir süre. Mavi tulumlar içinde hepsi, bulunduğu yerden bir örnek görünüyordu. Hattâ zayıfı şişmanı da yoktu, hepsi yalnız işçiydi. Koca koca kahkahalar atıyor, kaçan topu kapmak için çocuklar gibi koşuyorlardı. Bazen neşeli bir haykırış, bu büyük salonun ağırbaşlı sessizliğine gömülmüş iş adamlarının da kulağına çarpıyor, içlerinde belli belirsiz buradan uzakta olmak, onları korumayı hedef alan Başbakana tuzak hazırlamak için toplandıkları bu salondan aralarına karışıp veleybol oyununa katılmak ya da hiç olmazsa seretmek arzusu uyandırıyordu.

— Bu Ecevit'in bize karşı o gösterdiği güleryüze inanmayın sakın. İşverenler olarak biz de onun güleryüzlülüğüne, güleıyüzle karşılık vermek zorundayız. Ama unutmayın ki, Ecevit, soylu bir aileden de gelse yol açmaya çalıştığı durum bir sosyalist girişimdir. Ortanın solu diye hafifletilmiş yumaşatılmış bir terim kullanıyorsa da, bunun ardından ne geleceği belli. Kısa bir süre sonra, kâr hadleri sınır-

landırılacak, bazı alanlarda üretim hakkı yalnız halk sektörüne tanınacak, giderek madenler devletleştirilecek, yabancı şirketler devletleştirilecektir...

«Bugün Ecevit, Türkiye için yepyeni bir formülü, Özel Sektör, Devlet sektörü ve Halk sektörünün bir potada eridiği bir ekonomi formülü getirmektir. Ama formülün amacı toplam kârı daha geniş kitleye yaymaktır; daha doğrusu gelirin paylaşımında bir eşitlik sağlamak iddiasındadır. Bunun, giderek, özel sektöre düşman bir toplum yaratacağı, inanç ve düşünceler bir yana özel sektörü öldüreceği açıktır. Yani yeni eklenen bu üçüncü sektör, sonunda ana sektörlerden birini yok edecektir. Azınlığın karşısına geniş halk yığınlarını çıkarmak amacında Ecevit. Ama bu işleri, yine de demokratik hür ortamda ve özel sektörün varlığına saygı duyduklarını belirterek yapacak. Yani güle oynaya götürecek bizi idam sehpasına...

«Beni dinleyin arkadaşlar, sizin ne düşündüğünüzü bilmem ama bence sürekli gülümseyen Tagore'den şiirler çeviren, hümanizmadan dem vuran, çok özel bir Başbakanımız var, Eski taktiklere gelmez bu adam.

«Neden mi özel sektör ölecektir?

«Anlatayım : Sermaye sıkıntısını önlemek ve yabancı ülkelerde yaratılan karşılığı bu toplumda bulunmayan tasarrufları toplamak için lanse etti-

ğimiz «Halka Açık Anonim Şirketler» işinin nasıl sarpa sardığını gördünüz. Daha doğrusu Ecevit ayak oyunlarıyla, bunun gerçek yüzünün halka anlatılması gerektiği gibi sözlerle, bir takım aklıevvel iktisatçının ağzından, bu kuruluşlar aleyhinde bildiriler, sözler ulaştırdı, kamuoyuna. Neden yaptı bunu? Çünkü bu halk sektörü denen kuruluşlar da küçük tasarruflardan oluşacak. Özellikle yabancı ülkelerde çalışan işçilerin biriktirdiklerinden yararlanacak. Finans kaynaklarının böyle tasarlandığını biliyorum. Tabii Devletten de yardım görecek.

«Tasarrufların, bankalar aracılığıyla bize intikal etmesi bile zor olacaktır bundan böyle. Çünkü halk tasarrufunun belirli bir karpayını garanti eden ve aynı zamanda kendini bu kuruluşların ortağı yapan halk sektörüne yanaşacaktır. Bu, ideolojik propagandayla da desteklenecek bir süre sonra, etrafınıza bakacaksınız ki, ortada yalnız Devlet ve Halk sektörü var. Peki nerede kapitalist rejimin ateşleyicisi, harekete geçiricisi özel sermaye, müteşebbis? Yok! Yok çünkü hayat şansı elinden alındı. Yavaş yavaş bizden aldığı vergileri arttıracak, halk sektörü yanlısı tutumu bazı malların üretiminin hakkını bize tanımamak için bizim ürettiğimiz malı dışarıdan getirip, daha aşağı fiyatla piyasaya sürecek. Halk sektörünü belki çok düşük oranda vergilendirecek belki de hiç vergilendirmeyecek, Mallarını minumum kârla piyasaya çıkaracak, bize de hava almak düşe-

cek. Bu Ecevit başta kalırsa olmadık işler gelir başımıza diyeyim size...

«Bütün bu dediklerimi de tatlı tatlı, gülerek bizim küçük sermayedarlara uyguladığımız taktikle, serbest piyasa kuralları içinde uygulayacak. Adam sözleriyle ve icraatıyla Batı Demokrasisi taraflısı olduğuna öyle güzel inandırmış ki, herkesi, bu arada bizi bile; onu suçlama kampanyasına girişse, komünistleri kurtarmak için nasıl, çırpındığı gözönüne alınsa, bu adamın, bir komünist olduğunun ortaya çıkacağını söylesek ve klâsik bütün taktikleri denesek az önce saydığım kanıtları ileri sürerek, onu yıpratmak bir yana daha da güçlendiririz. Kendimiz de bir sürü düşman kazanırız. Halkı onun istediği yöne doğru kendi elimizle daha çok itmiş oluruz.

«Şimdi arkadaşlar, halk gözünde durumu henüz tam anlamıyla kesinlik kazanamadığına göre, tasarılarını gerçekleştirmeden, onu politika sahnesinden silmenin bir yolunu bulmalı...

«Ve onu da biliyorum ben...

«Nedir düşünceniz? diye sordu Halil Bey.

«Nedir?»

«Nedir?»

— Grev...

— Grev mi? diye aynı anda sordu. Sedat ve Şakir Beyler.

— Evet, grev, dedi Şadi Bey. Grev, grev, grev...

— Ama nasıl olur bu durumda...

— Belirli sıkıntıları göz önüne almalıyız, dedi Şadi Bey beklediği karşı koymaları önlemek için. Bir takım güncel sıkıntılara katlanamazsak, ilerinin çok daha ağır ve hattâ bizim için yıkım olabilecek şartlarına nasıl katlanabiliriz? Büyüğün düşüşü tantanalı olur Halil Bey.

— Nasıl olacak bu iş- diye sordu Sedat Bey, gözlüklerini düzelterek.

— Her zamanki gibi T.G. fabrikanızdaki gibi aynen (1) Ama bu defa iş büyük çapta olacak. Hem de çok büyük...

---

(1) T.G. kamyon montaj fabrikası da, aynı yolun, Ankara asfaltının Göztepe-Kartal sapakları arasında bir yerdedir. 1972 yılı martında bu fabrikada toplu iş sözleşmesinin bitmesine iki ay kala birden işçiler hiç gereği yokken kanunsuz greve gitmişlerdi. Buna karşılık patron Sedat Bey yasal hakkını kullanarak lokavt ilân etmiş ve işçilerin hepsini kapının önüne koymuştu. Üç ay sonra işçilerinin birçoğunu düşük ücretlerle tekrar işe aldı. Olayın gerçek yüzü şöyleydi: Patent hakkını elinde bulundurduğu kamyon malzemelerinin Amerika'dan gelmemesi ve işlerin kesatlaşması yüzünden Sedat Bey, her ay boş yere işçiye para ödememek için, gerçekte kendi eliyle kurduğu sendika aracılığıyla fabrikasında kanunsuz bir grev başlatmış, bundan sonra lokavta giderek arzusunu gerçekleştirmişti.

Cebinden mavi not defterini çıkarıp, adı herkesçe bilinen bir sendikacının numarasını çevirdi. Evde yoktu. Akşam gelmesi için adresini verdi telefona çıkan kadın sesine.

— Bu işi olmuş bilin. Bir kaç güne kadar fabrikalarınızda grevler patlak verecektir. Sömürücü patronlara karşı, kahraman sendikacılar emekçi kardeşlerin haklarını almak için bayrak açmaya başlıyorlar.

6. GREV. GREV. GREV

Saat geceyarısını çoktan geçmişti. Ankara sırtlarında beyaz, uğursuz yüzlü bir ay bütün projektörlerini sanki destek bulmak ister gibi birbiri üstüne yığılmış gecekondulara çevirmiş, onları sığındıkları karanlıktan sıyırmaya çalışıyordu.

«Bu yolsuzlukta, bu yoksunlukta, bu zavallı yaşantının içinde sökülüp atılmayan bir şey var: umut.

Bu umut, onların yaşama hırsı, ileride belki bir gün insanca, hakça bir düzende, ezenin ezilenin olmadığı bir düzende yaşamak umudu. Çocukların bol bol et yiyebileceği, kadınların çamaşır yıkamak tan ellerinin kaplumbağa sırtlarına dönmediği, insanın ölmek için hastahane kapılarında aylarca bekletilmediği bir düzenin belki bir gün Türkiye'ye şu ya da bu yolla gelebileceği umudu. Baktıkça insanın,

her insanın yüreği bir parça «cızzz...» etmeli, eğer yüreğinde az da olsa insana sevgi varsa.»

«Neydi can verecek bu umuda Ekonomi politiğin duygusuz dili ona tutacağı yolu göstermişti. Acımak, duygulanmak başka şeydi, ama gerçeklere inip, soğuk istatistiklerle karşılaşınca insanın dili Nazım'ın şiirlerinden, sefalet tablolarından, para, istihdam, artı-değer, kâr, kazanç, vergi, geçim indirimi, üretim, tüketim, aracı gibi sözlere kayıyordu. Hesaplarını bu sözler üstüne kuruyor, mantık yapısını bu sözler üstüne oturtuyordu.»

Ankaranın Bahçelievleri. Bade sokak, Bade apartmanın bir katının bir balkonunda, Bülen Ecevit diye biri Maletepe sigarasının dumanlarını karanlık gecenin içinde, ciğerlerinde bir dönüş yaptırdıktan sonra, çoğunu yutmuş bir halde savuruyor, aradabir Rahşan Hanım'ın yaptığı demli çayı yudumluyordu koca bardağından. O bu akşam erkenden uyumuştu. Bundan önceki yoğun gün ve gecelerin aşırı yorgunluğunu kendi gibi onu da epey sarsmıştı.

Lise yıllarında da böyle, ölesiye yorgun olsa geceyarısı çok koyu demli bir çay içmekten cayamazdı. Ve de yanına markası önemsiz, bir sigara...

«Nereden nereye diye düşündü. Küçüklüğü, lise yaşantısı, Rahşan'la tanışması, yüksek öğrenimi, Amerika yolculuğu, dönüşte gazetecilik, siyasete atılış, CHP'den milletvekili seçilişi, Genel sekreterliğe getirilmesi ve Genel Başkan olması...»

Sonunda bir ülkenin Başbakanlığına koskoca bir ülkenin kaderine yön verecek göreve gelişi.

Artık düşlediği, renkli sanat yaşantısı bir daha dönülemeyecek bir dünyaydı onun için. Şiir yazmak, şiir çevirmek, kardeşlik üstüne yazılar yazmak, doğaya insana yakın olmak için sevimli kitapların evrenine sığınmak yasaktı ona.

Bir ülke vardı koskoca bir Türkiye vardı kaderini onun ellerine vermiş. Kolay iş değildi kuşkusuz Başbakan olmak. Uyuması bile zordu insanın. Doğru dürüst uyuyamıyordu zaten Bülent Bey de. Bu ülke geçimi sağlanacak üç kişilik beş kişilik, bilemedin on kişilik bir aile değildiki uykuları kaçmasın, otuz milyonu aşkın bir insan yarın yollarının önderliğini ona bırakmıştı. Böyle bir görevi genç yaşta teslim etmişlerdi ona. Gençti ama korkmuyordu. Hatta gençliğini kendi hesabına bir üstünlük bile görüyordu.

«Ne yapmalıydı? Nasıl bir yol izlemeliydi? Kimseyi incitmeden, kimseyi birbirine düşman etmeden ülkede insanları nasıl bir arada kardeşçe ve refah içinde yaşatabilirdi? Gecekonduları uzaktan seçilen bu yoksul insanların kaderini ezilenlerin, sömürülenlerin, sırtlarından milyonlar kazanırlarken evine ayda bir kilo et götürmenin yollarını arayanların, kaderini nasıl değiştirebilirdi.

«Bunun temeli elbette sol anlayışta bulunabilirdi.

İşte başbakandı. Halkın bu umutlarını gerçekleştirmek daha doğrusu gerçekleştirmeye çabalamak onun ellerindeydi artık. Çünkü yanlız değil yapısı çok değişik bir partiyle ortaktı şimdi. Yüzleri ayrı yönlere bakan iki insanın aynı yola tökezlenmeden gitmeleri kolaymıydı? Hem de yola dikilmiş bir sürü barikatlara, tuzaklara rağmen...

«Milli Selâmet Partisi, aşırı dine bağlılığı ve fanatik inançları olmasına rağmen, diğer partilerden hiç olmazsa iyi niyetli oluşu ve yoksul halkın yararına bir şeyler yapmak gösterişi içinde bulunması nitelikleriyle ayırtediliyordu. Koalisyon ortağı olarak Erbakan da karar kılması ve kafasındaki tasarıları gerçekleştirmek için ona bir takım tavizler vermesi CHP'yi tabanına karşı zor bir duruma düşüreceği kesindi. Ama bu arada başarılacak işlerden belki taban yönetici ilişkisinin zedelenmemesi sağlanırdı.

Bülent Bey gözlerini yumdu. Uyuşmuş ayaklarını ileri doğru uzattı. Aşağıda bahçe kapısının önünde iki uzun gölge dolaşıyordu. Yolun bitiminde, gecenin ilerlemiş bir saati olmasına rağmen bağıra bağıra konuşan bir gurup delikanlı sesleri duyuluyordu.

«İşlerinin zor olduğunu biliyordu. Zordu zor olmasına zordu ama doğru yoldaydı. Bu doğru yolda, bütün engellere rağmen, sallantılı durumuna rağmen, erkekçe yürümesini becermişti. Ama halkın kendi hakkında düşüncesinin de henüz bir kesinlik kazanmadığını biliyordu.»

«Akgünler, diye getirmişlerdi onu başbakanlığa.»

«Zam yapınca da, «Akgünler kara günler oldu» demişlerdi. Zammın gerçek nedenlerini ve kaçınılmazlığını, yoksulun aleyhine, zenginin çıkarına bir takım ürünlerin kasıtlı olarak dünya piyasa fiyatlarının altında tutulduğunu, aradaki farkın yine işçinin, memurun sırtından kapatıldığını anlatmıştı uzun uzun radyolarda, televizyonlarda. Herhalde duymayan kimse kalmamıştı ama herkes anlamışmıydı, sanmıyordu. Ardından ücretleri ayarlayacağını söylemiş ve ücretlerin fiyatlarının önünde gideceğini vaadetmişti. Tabii bu zamlar sağcı basın için tam bir koz olmuştu saf halkı para babalarının kucağına düşürme çabalarında.

Evet bu iktidara, beş yıl daha Türkiye'yi, iyi niyetlerine bile inanmadığı, hatta halkın yararına olan gelişmeyi önlemek için her türlü oyuna girişibilecek bu adamlara bırakmamak, uygar ülkelerle Türkiye'nin arasındaki uçurumun beş yıl daha derinleşmesine izin vermemek için gelmişti. Elinden geleni yapacaktı, Olumlu çok şey yapma imkanı kendine tanınmasa dahi, basiretsiz insanların Türkiye'yi finans kapitalin bir çiftliği haline getirmelerine set çekebilirdi.

Tütüne, taban fiyata yapılan zam halk arasında kısa zamanda olumlu etkisini göstermişti. Bunun ardından diğer ürünlerde yapılacak taban fiyatları

yükseltmelerinin ve işçi memur ücretlerinin arttırılacağı haberi kamuoyunda ilk karamsar düşünceleri silmişti.

Ama siyasî suçluların affı meselesinde, yekvücut olmuş muhalefete, Selâmet Partisinden 22 tanesi de katılınca, çağdışı anlayışa, insanları düşüncelerinden ötürü zindanlara attıran bu insan düşmanlığına bir darbe indirmek imkânını bulamamıştı.

«Belli korkuyorlardı. İçerde yatanların dışarı çıkmasından değil, halkın kitaba yaklaşmasından okumaya merak duymasından korkuyorlardı. Bu merakı söndürmek için, «Bakın diyorlardı, bakın işte, okuyanların, okuduklarını söyleyenlerin, düşünenlerin, düşündüklerini yazanların başına gelen! Gerisin siz düşünün gayri! Bizden söylemesi. Biz muhalefetteyken bile, bu solculara af maf çıkartmayız!..»

Bülent Ecevit o oylama gecesini, hasımlarının yaptıkları konuşmaları, Meclisin karşısında beklesen o yıkılmış insanları düşünüyordu. Bu adamlar binlerce soyguncuyu vergi kaçakçısını karaborsacıyı vatan haini, kaatili, toplumun kanını emen vampirleri affederek düşünenleri affetmeye yanaşmıyorlardı. Bir gün gelip, tarihin akışı Türk toplumunu kaçınılmaz olarak, bulunduğundan daha ileri bir noktaya sürüklediğinde, insan değeri küçük pazarlıklardan kurtulup, olanca yüksek bir düzeye eriştiğinde, insan sevgisi satılmışlığa, mertlik hainliğe galebe çıkarsa, zindanların o insan yüreğini mengenede

daraltan, kapkara bir umudu taş gibi yüreklere oturtan avuçiçi kadar penceresinden bir parça gökyüzü görmeye uğraşan kendileri olsa...

Hücrenin kapısına her yaklaşan adım sesinde bir özgürlük umudunun yankılandığını duyan, adım sesi kapının önünde durduğunda yüreği binlerce güvercinin kanat çırpışıyla pırpırlanan ve sonra kapının üstündeki delikte, kafese kapatılmış bir hayvanı seyreder gibi yarı acıyarak, yarı merakla bakan bir çirt gözle karşılaşan kendileri olsa...

Af bekleyen yalnız kendileri değil, evlerindeki analar, babalar, yavrular, yavuklular olsa...

Ve bir gün özgürlüğü ciğerlerine çekme umudunu yüreğinde, narin bir çiçek büyütür gibi besleyen yine kendileri olsa...

İnsanlığın en saçma alışkanlığını düşlerken. Bülent Bey düşüncelerinin trajik akışı içinde vardığı kara noktadan kapkara atmosferden sıyrılmak ister gibi yüzünü buruşturdu. İnsanlığın bir ayıbını bir başka ayıpla örtmeye kalkmak, Bülent Beyin anlayışında başkabir ayıptı. Önce, insanlar sevgi dar beleriyle, defalarca sabırla, umutla ülkenin geleceğini pembeleştirecek yola yöneltebilirlerdi. Şiddete başvurmak, diyalektiğin temel kurallarınca, aksi yönde şiddeti çeker, bu yolda engel biterdi karşılarında.

— Evet, dedi Bülent Bey. Önce kardeşliğin yollarını aramalı.

Bu yola düşmemeli, elinde olan gücü, geçmişin kırgınlıklarını unutturacak, partizanlık ve görüş ayrılığı yaraları saracak bir dost eli gibi uzatmalıydı herkese.

7. ECEVİT'e KARŞI BİRLEŞİK CEPHE

Patron...

Haberler çok iyi...

İşadamları ve ellerinde tuttukları sendikacılar ülkenin her tarafında birden grevleri başlattılar. Bir gün yokki gazetelerde grev haberi olmasın. Bir salgın hastalık gibi. İşin güzel yönü, DİSK'e bağlı sendikalar ve bunların işçileri bile hayat pahalılığından yakınarak greve gidiyorlar. Şadi Bey ve diğerleri iyi çalıştılar. O sendikacı da...

Halkın Ecevit'e karşı sempatisi taban fiyatlarına yapılan zam ve ardından işçi, memur, az gelirli, emekli aylıklarından yapmaya giriştiği zamlar yüzünden biraz çoğaldı. Bu grev furyası tam zamanında patladı. Bir de karaborsacılar çıktı ortaya. Bu karaborsacılık genellikle şeker, demir, çimento ve diğer temel maddeler üstüne yapılıyor .Kimlerin yap-

tığını da biliyorum. Şadi Bey ve arkadaşları... Halkın yiyecek maddeleri için yeni karaborsa tasarıları var.

İş adamları bu olayda iyi cephe aldılar. Bakalım ne çare bulacak bu işe Ecevit?

Patronlar, sendikaların kimi içten -DİSK ve bir takım patrona yakasını kaptırmamış sendikalar - kimi oyun gereği istedikleri ücret ve hakların yanına bile yaklaşmak istemiyorlar. Onlar on istiyorsa bunlar bir veriyor. İşçilerde huzursuzluk artıyor. Bizim dümen suyumuzdaki gazetelerle iyice körüklüyoruz bu hoşnutsuzluğu. İşçi haklarının elde edilmemesinde patron kadar, işçinin haklarını sonuna kadar savunacağını söyleyen Ecevit'i de suçlu tutuyor. Bu hoşnutsuzluk içinde «Demirel bile senden iyiydi» ne kadar vardırıyorlar işi. Bir daha seçilmesine bence imkân olmayan Demirel hiç de boş durmuyor. Ankara yöresinde geziler yaparak, halkı Ecevit ve sol tehlikeye karşı bir hata işlediklerini görmeye çağırıyor. Ama halkta Ecevit'e olan kırgınlık Demirel'i tekrar siyaset sahnesine çıkartacak güçte değil. Demirel'de israr Adalet Partisinin de sonu olur bence.

Diğer partiler ellerini oğuşturarak, Ecevit'i bu grevleri başlatıp, sonradan işçiyi yalnız bırakarak sınıf ayrılıklarına yol açmakla suçluyorlar. Daha doğrusu söyledikleri birbirlerini tutmuyor ama hepsi tek bir noktada Ecevit'e karşı olmakla birleşiyorlar.

Şimdilik bu kadar. Birkaç güne kadar yine yazarım selâmlar...

8. SESSİZ VE DERİNDEN GİT

«Dönen dolaplar suyla dönmüyor, banka cüzdanlarıyla, dolarlarla dönüyor. Ben işçilerle içiçe yaşamış bir bakanlık yapmış adamım. Grev nasıl patlatılır bilirim. Ne zaman işçi, ne zaman patron, ne zaman iktidara karşı, ne zaman muhalefete karşı bilirim bunları ben, hem de çok iyi.

İşe ters yönden başlayacağımı sanıyorlar. Finans kapitalin bu ayakoyunlarına geleceğimi sanıyorlar. Benim halkla bütünleşmemi önlemeye çalışıyorlar. Şimdilik susacağım. Onlara kendi dilleriyle karşılık vereceğim.

Bu dümenin başında Şadi Bey ve çetesi var biliyorum ve o işçi babası (!) sendika ve aracılar. Güç şimdi sizde beyler, ama bu halka ettiğinizin cezasını yine bu halk verir size...

Siz halk denilen gücün, için için yanan bir ateş gibi nasıl en beklenmedik anlarda parladığından, hakkını alanları nasıl alevlerin içinde birer iskelet halinde bıraktığından habersizsiniz herhalde. İsteğiniz gibi yönetip istediğiniz gibi sömüreceksiniz yine. Onu koruyana eskisi gibi «halk düşmanı» damgasını yapıştıracaksınız. Geçti o devirler, siz böyle gelmiş, böyle gitsin istiyorsunuz ama yok, böyle gelmiş böyle gitmez...

9. «BOZKURTLAR GELİYOR!»

Patronun beklediği şifreli telgrafın öğle üzeri gel diği haberi ancak geceyarısı kendisine ulaştırılabildi. Bir günlüğüne Washington'a uçmuş ve geceyarısı dönebilmişti. Orada Türkiye meselesini Kissinger'-le görüşmüşlerdi. Hayrandı şu Kissinger'e. İşini bi, len kurt bir politikacıydı. Nerede Amerika'nın çı-karlarının aleyhinde bir durum ortaya çıkıyorsa, Kissinger hemen bitiverirdi orada. Ne yapar eder, aralarını bulurdu. Bu yüzden de adı «arabulucu» ya çıkmıştı dünyada. Nixon'ın sağ koluydu. Hattâ Amerikan topraklarının dışında doğmamış olsa Baş-kan bile olabileceği söyleniyordu. Bazıları Başkan olmasını isteyenler de bu sakıncanın özel bir kanun-la giderilebileceğini savunuyorlardı. Ağzının yadını da bilirdi. Dünyanın en güzel kadınlarıyla hızlı hayat

yaşamıştı. Şimdi evleniyorlardı ya, Patron Kissinger' in pek huyunu değiştireceğini sanmıyordu.

Sekreteri mektubun geldiğini ve kaçıncı çekmecede olduğunu söylemişti telefonla. Mr. Calvin üstü mavi numaralarla kotlanmış beyaz büyük zarfı aldı, itinayla bir kenarını yırttı. Sonra okumadan önce bir sigara yaktı, divana uzanıp mektubu açtı. Bir şifreli telgraf için uzunca bir yazıydı bu.

«Patron»

Olaylar arzuladığımız yönde gelişiyor denebilir. Solcuların affına aleyhte oy veren 22 Selâmet Partilinin bu defa da muhalefet partilerinin ortaklaşa hazırladıkları bir gensoruya hükümet aleyhinde oy kullanacaklarını öğrendim.

Bu çok iyi olur. Gensoru Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ için veriliyor. Millî Eğitim'de solculuğu yaymak ve 12 marttan sonra hakkında hüküm çıkmış öğretmenleri tekrar görevlerine getirdiği için. Gerçekten de bu işleri yapıyor. Üstündağ Ecevit hükümetinin güçlü adamlarından; eğitimi hayata dönük hale getirmekten, reform denen şeyin üretimde bir artış meydana getirmedikçe kağıtta kalacağından, klâsik gereksiz bilgileri ders kitaplarından çıkartacağından, meslek okullarına ağırlığın kaydırılacağından dem vuruyor. Ecevit'in korktuğumuz icraatının ilk belirtisi bu noktada gözlerine çarptı milletin. Kolları sıvadılar. Ben de boş durmadım,

arkadaşlarla, Epey para gidiyor, ama yüksek tirajlı gazeteler Mustafa Üstündağ'ı öyle bir hale soktular ki, adamcağızın kendi bile bunları okuduğunda, «Bu anlattıkları ben miyim» diye kuşkulanır. Af meselesi üstünde yediği darbeden sonra, şimdi de böyle bir yenilgi Ecevit hükümetini başaşağı edebilir. Ecevit sineye çekip başta kalmakta ısrar etse bile, itibarı kalmaz ve yeni bir girişimi bu defa daha sert bir şekilde engellenir. İş burada 22'lere kalıyor. Erbakan iknaya çalışıyormuş gensoru açılmasına olumsuz oy vermeleri için.

Grevlerle birlikte, öğrenci olayları da devam ediyor .Af sırasında özellikle «komando» adı verilen aşırı milliyetçiler solcu öğrencilerin üstlerine saldırıyor, solcuların egemen oldukları öğrenci yurtlarını basıyor, sonra malûm gazeteler « Solcular sağcılara saldırdı.» «Ecevit solcuların azgınlığına göz yumuyor.» «İşte af çıkarsa ülkenin içine tekrar yuvarlanacağı anarşi uçurumu.» «Gençler yine sabaha kadar vuruştu.» gibi halkı heyecana getiren manşetlerle tozu dumana katıyorlardı. Ama Faşistler yavaş yavaş işi terör havasından çıkarıp, yaygın bir propagandaya dökmek kararındalar. Bir partililerine bu işin nasıl yapılacağını saatlerce anlattım. Sonunda bu işte yine paraya gerek olduğu anlaşıldı. Epey dolara mal oluyor bu iş bize...

Dün, bu sağcı öğrencilerin Cağaloğlunda'ki merkezlerine gittik. İki politikacı arkadaş ta vardı ya-

nımızda. Orada gördüğüm gençlerin yüzleri tipik küçük beyinli insan yüzleri. Bunları yönetmek kolay. Önemli olan, bence lise öğrencilerinin fazla bilgi edinmelerine fırsat vermeden bu kuruluşların içine girmelerini sağlamak,

Duvarlarda bir sürü afişler vardı:
«Komünistlere ölüm!»
«Bozkurtlar geliyor!»
«Herşey Türk için!»
«Başbuğ Türkeş!»

Türklerin ilk anayurdu Orta Asya kurallarıyla ülke yönetmeye kalkan insan kafasının almayacağı kadar aptalca bir ideolojileri var. Avrupa Faşistlerinden her bakımdan geriler. Ama böyle olması da ha iyi. Kolayca yönetilebiliyorlar. Bir ip çekmekle.»

12 marta kadar, yani öğrencilerin birbirlerine olan düşmanlıklarıyla kısmen de olsa - yani polisin komandoların koruyuculuğunu yapmaya fırsat bulamadığı zamanlar-başbaşa kaldığı günlerde, solcular faşist ve gerici güçlere karşı belirli bir üstünlük sağlamıştı. Fakültelerin hemen hepsi solcu delikanlıların elindeydi. Şimdi, üniversite öğrenimine gelmeden önce kafaları belirli bir biçimde şartlanmış öğrenci yetiştirmek için faaliyet alanlarını orta öğretime yönelttiler. Bu arada işçi kesimine de. Öğrenci gençliğini işçi sınıfı çizgisine yaklaşmasını çeşitli kış kırtmalara saptırma işin de bir kenara bırakılıp, sermayedarların buyruğunda, işçi sınıfını baltalayacak,

bilinçlenmesini engelleyecek bir eylem içindeler ayrıca.

Sağcı büyük bir gazetenin önderliğinde, orta öğretimde bir ideoloji ve örgütlenme kampanyası başlatıldı. Vurucu kırıcılığa meraklı gençliğe judo, karate, tek-van-do dersleri verilmekte, bu arada hiç durmadan propaganda yapılmaktadır. Bu bence gençlik arasında sürdürülebilecek en güçlü yöntemdir. Ayrıca bizim iş adamları da bu komandolardan kendi fabrikalarına almakta sol düşünceye yakın işçiler bunlar tarafından dövülmekte, bilinçlenme dayanışma çabalarına set çekilmektedir. Benim bildiğim kadarıyla yeni kurulan Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin sözcülüğünü yapan - bu Partinin hiçbir etkinliği olamaz - Kitle gazetesine göre bu olumlu gelişme Sancak Tül, Kavel, Türkay Kirbit, Marshall Boya, Atabey İlaç, Fabrikası, Eczacıbaşı İlaç ve Seramik Fabrikası, Murgul Bakır İşletmeleri, Aliağa rafinerisi, İpraş rafinerisi, Ataş rafinerisi, Petro Kimya tesisleri, Makine Kimya Kurumu işletmelerinde görulmektedir halen. Benim bilmediğim başkaları da vardır mutlaka. İşadamları olumlu bir tutum içindeler gerçekten.

Bir ara Sancak Tül fabrikası için bir takım şeyler anlattı partili arkadaşlar. Bir AP milletvekili sahibi: Murat Bayrak. Ayrıca bir çok işletmede hissesi var. Çok ilginç bir geçmişi var bu A.P. milletvekilinin. Bir Yugoslav göçmeni bu adam. Daha doğrusu bir kaçak. Naziler Yugoslavyayı işgal ettiğinde, isti-

lacılarla işbirliği yapmış, vatanseverleri ihbar ederek ve ele vererek yüzlerce idam kararı verdirmiş ama kargaşa içinde bir yolunu bulup Türkiye'ye kapağı atmış ve hainlikle başlayan siyasî yaşantısını Türkiye'de milletvekili olarak sürdürmeye başlamış. Murat Bey, enfes bir adam. Amerika deyince adamın yüreğinin yağı eriyormuş. Fabrikasına tek bir sendika sokmuyor, hattâ sarısını bile. İşçiler son derece düşük ücretlerle çalıştırılıyorlar. Ayrıca fabrikasına bir sürü faşist toplanmış ve bu «bekçi taburu»na fabrikasının güvenliğini teslim etmiş. Ne dersin böyle bir adama?

Bu akşam yine bir yemeğe davetliyim. Ama bu defa içkisiz olacak...

Selâmlar.....

10. BU İŞ BURADA BİTER YADA BİTER

Ecevit'le yaptığı kısa bir görüşmeden sonra Necmettin Erbakan Başbakanlık'tan ayrılırken gazeteciler bir anda etrafını çevirdiler. Konuyu, iki Parti başkanının Gensoru açısından 22'ler sorununu tartıştıklarını biliyorlardı. Yine bir takım fısıltılar, bu milletvekillerinin gensoru açılması lehinde muhalefet partileri görüşü doğrultusunda oy verecekleri, Ecevit'in de böyle bir durumda hükümetten çekileceği haberlerini ulaştırmıştı onlara.

Erbakan geniş gülümsemesiyle gazetecileri karşıladı. Ama iş sorulara karşılık vermeye gelince Hayır, dedi, şimdi bir şey söyleyemem.

Gazeteciler ısrarla, bir haber koparabiliriz umuduyla, peşini bırakmak istemediler. Ama bir şey koparamayacaklarını anlayınca Ecevit'in çıkışını bekle-

mek üzere yine Başbakanlık binasının kapısına yollandılar.

Necmettin Bey taş merdivenleri ağır ağır indi. Konuk olarak geldiği bu binaya bir gün, Başbakan olarak, gerçek meşru sahibi olarak gelebilecek miydi? Allah o günleri de nasip edecek miydi Milli Selâmet Partisine?

Kendini bekleyen resmi arabanın arka kapısı açıktı. Polisi gülümseyerek selâmladıktan sonra, arka koltuğa kendini bıraktı. Ve araba hemen hareket etti. Ankara sokaklarında ağır ağır ilerlemeye koyuldu.

Necmettin bir süre, düşüncelerini arıtmak, olup bitenler karşısında sağlıklı bir yorum yapmak için hiç bir şey düşünmemeye çalıştı ama Ecevit'in, ince tatlı, yumuşak ama gerçek yüzü kılıç gibi keskin sözleri kulağında çınlıyordu:

«Bu iş burada biter yada biter»

Ne demekti bu?

Necmettin Bey, eğer hükümet etmek istiyorsan, eğer iktidarda kalmak istiyorsan bu işi hallet» demekti.

Ecevit kulaklarında konuşmaya devam ediyordu:

«Erkek bir defa sınanır Necmettin Bey. Sizin dini bütünleriniz, protokolde yazılı sözden caydılar. Muhammedin kitabında yazıyor mu dönekliğin erkeklik olduğu? Size ikinci bir şans veriyoruz. Necmettin Bey. Ama bu işte af oylamasında olduğu gibi

olursa, yani bu meclisten gensoru oylamasında da yenik çıkarsak, hükümetin yaşamasının bir anlamı olmaz. İcraat yapamayan, tedirgin bir hükümetten ne yarar gelir ki, zaten ülkeye? Bu görüşmeye gerek görmemin nedeni ne iktidar hırsım, ne de prestij peşinde koşmam. Bu ülkeyi kötü niyetlilerin C.İ.A. uşaklarının, eline bırakmamak, gelişim halindeki bir oluşuma köstek olmamak.

«Evet, Necmettin Bey. Ben sizin iyi niyetinize inanıyorum, yoksa böyle bir yolculuğa çıkmazdım sizle. Ama aranızdaki görüş ayrılıklarını çözümlemeniz gerek. Ayrı baş çekenler yalnız Üstündağ'ı değil, iktidarı hedef alıyorlar. Bunu biliyorsunuz...»

«Şimdi bütün Türkiye'ye, bu gensoru meselesinin bizim için son derece önemli bir sorum olduğunu, gensoru açıldığı taktirde hükümetin düşeceğini duyuracağım. Yani kararımı gizli bırakmayıp, bütün vatandaşlara duyuracağım. Bütünlüğü olmayan bir iktidar bugün olmazsa yarın zaten düşer. Ardımdaki bütün köprüleri atacağım ve «Bu iş burada biter ya da biter» sözleriyle kendimi bağlayacağım ki, bir yenilgiye rağmen iktidarda kalmak istesem dahi, verdiğim söz beni burada tutmasın.»

«Bunu arkadaşlarınıza böyle iletin lütfen Gensoru, olmak ya da olmamak sorunudur.»

Necmettin Bey, işlerin zor olduğunu anlıyordu. Bu defa mutlaka «ikna» etmeliydi.

Çünkü bu iktidar, koltuktan Ecevit'in güçsüz

kaldığı anlar genişlettiği bu parsel partilerinin şimdiki varlığı için bir teminat, geleceğin tohumlarının atılabilmesi için uygun bir fırsattı. Meclis toplam nüfusunun dokuzda biriyle iktidara gelmek, bir yerde Türk siyasî konjoktürünün ortaya çıkardığı bir zaaftan yararlanmakla mümkündü. Ve süregelmekte olan ve parlamaya hazır olaylar bir gün onları dün solculara olduğu gibi, ikide bir savcıların karşısına diktirecek bir Türkiye yaratmadan hücuma geçmeliydi. Hücum etme fırsatı elindeyken.

«Evet, diye mırıldandı Necmettin Bey. Bu defa mutlaka ikna etmeli.»

11. İŞLER TERSE GİDERSE

Patron.

İşin rengi değişti bir parça, Gensoru açılmadı. Nasıl oldu anlamadım. 22'ler iktidardan olmamak için fazla karşı koymadılar anlaşılan.

Ecevit komisyonlar kurmuş, işçilerin ücretlerine, memurların aylıklarına zam getiriyor. Hemde olağanüstü, şimdiye kadar görülmemiş rakkamlarda. Halk arasında Ecevit sevgisi seçim öncesini bile aştı. İşçi taban ücretleri kırk lira oluyor. Her tarafa el atıyor adam.

Urfa'da toprak reformuna gitti.

Bütün ürünlerin taban fiyatlarını arttırıyor.

Gümrük kapılarını didik didik denetliyor. TİR kamyonları ve Free shooplar topun ağzında.

Araba satışlarında el değiştirecek fiyat bindir-

meyi engellemek için çıkardığı kanun uygulanmaya başladı.

Anayasa Mahkemesi raportörleri Af kanununu usul ve anayasanın eşitlik ilkesi yönünden iptalini istemişler.

Vergi sistemi değişiyor.

Grevleri de çeşitli çarelerle ya kanunî yollarla durdurdu ya da taban ücretlerini arttırarak işverenleri yanaşmaya kesin olarak zorladı.

Patron, anlatılamayacak kadar hareketlilik var Türkiye'de. Ama bu hareketlilik Ecevit'in işine yarıyor. Yoksul halkın, geniş kitlelerin lehine bir sürü gelişme var.

Propaganda araçlarından iyi yararlanıyor. İlerici tutumu sosyalist ülkelerden çeşitli yardım teklifleri almasını sağladı. Ama hiç bir yere kesin bir karşılık vermiyor, şimdilik.

Yine yazarım...

12. AFYON NİRE AMERİKA NİRE

Washington'daki Senato binasının önünde, koyu renk üniforma giymiş teşrifatçıların yol göstermekten kolları bacakları ağrımıştı. Telaşlı adımlarla beyaz merdivenleri tırmanırken, sirkte yer kapmaya koşan küçük çocuklar gibi hızla salona yol lanan senatörlerin bugün Türkiye üzerine bir karar vereceklerini biliyordu Uzun bir süredir böylesine bir telaş içinde görmemişti onları.

Kırmızı bir mendille terini sildi. Baynunu kuruladı. Allahın belâsı bir güneş de tam tepede pırıldıyor, bu temmuz sıcağına lânet okutuyordu. Ana kapıdan salona giden koridorun kuytularında sivil polisler, üniforma gibi hep birbirinin aynı kıyafetler içinde terleyip duruyorlardı kendi gibi.

Yeni bir gelen vardı. Hemen hazır duruşa geçti. Hafif bir baş selâmıyla onu selâmlayan adını öğrenemediği bu şişman senatör, göbeğinden beklenilmeyen bir çeviklikle koridorda koşar adım salonun yolunu tuttu.

Senato tıklım tıklım doluydu.

Kürsüdeki konuşmacı sözlerinin can alıcı yerine gelmişti C.İ.A.'yla yakınlığı ile tanınan James Buckley'di kürsüdeki

— Alacağınız kararın, tarihi önemini, bizim için olmazsa da, özgürlüğüne ve bağımsızlığına düşkün bir millet için tarihi önemini takdir etmeye çağırırım sizi baylar!

«Bugün çalışma arkadaşlarımdan edindiğim bilgiler, Türkiye'de sol eğilimli bir başbakanın korkusuzca bir takım işlere giriştiğini «Nato'ya bağlıyız, Liberal düşünceliyiz» haykırışları içinde bayağı bayağı sol aşamaları tam deyimiyle halka sezdirmeden aşılamaya, işadamlarının aleyhine bir takım tasarıları gerçekleştirmeye çalıştığını bana öğretmiş tir. Bu Türkiye gibi son günlere kadar en çok güvenini sahip olduğumuz, Kore'de bile Nato için en çok anını dökmüş bir ulus için ne acı bir aşamadır ve bizim için ne korkunç bir gelişimdir.

Bağımsızlığıyla tanınan ve aşırı Nixon düşmanı Mr. Wickson atıldı oturduğu yerden:

— Sözünü ettiğiniz özgürlük ve bağımsızlığa

darbe değil mi, bir başka ulusun haşhaş ekimine müdahale etmek? Her ülke ancak kendi karar verir böyle bir şeye?

— Sizler böylesiniz, diye karşılık verdi James Buskley. Amerika'nın çıkarlarını kişisel düşüncelerinizden satarsınız...

— Sizin gibi Nixon'cuların bu işi daha iyi becerdikleri herkesin malumudur Mr Buckley. Unutmayın daha Watergate bir sonuca ulaşamadı' Nixon'ın suçlu sandalyesinden kolay kolay ineceğini de pek sanmıyorum...

Başkan:

— Baylar, baylar konudan çıkmayalım...

— Ne diyordum, diye sözünü sürdürdü James Buckley, bizler Ecevit denilen bu şair başbakana istediğini yapma özgürlüğünü tanırsak...

— Bravo özgürlük savunucusu... diye bir ses yükseldi arka sıralardan.

— Ben burada Amerika'nın yüksek çıkarlarını savunuyorum, bir takım kavramların bu arada tahrif olması benim için ikinci plânda kalır... Evet, esrarı serbest bıraktıran bir şair. Hippi midir nedir bu adam?

— Esrarı değil, haşhaşı... diye söze karıştı Mr. Wickson.

— İkisi de aynı kapıya çıkar.

— Hayır Türk köylüsü için haşhaş vardır. Amerikan genci için esrar vardır. Senin dejenere olmuş ulus gençliğin için temel ihtiyaçlarını karşılamaktan

yoksun insanların aç kalmasını istemen pek de insanca değil Mr. Buckley.

James Buckley, kısık bir sesle Wickinson'u lanetleyerek sözü kaldığı yerden sürdürmek istedi ama Başkan

— Başka bir diyeceğiniz var mı? diye sözü Mr. Wickson'a geçirdi.

Mr. Wickson söze başlamadan önce salondaki doksan kadar senatörü gözleriyle taradı. Sanki yüzlerinden hangi görüşe oy vereceklerini kestirmeye uğraşıyordu. Sonra ağır ve kesik kesik söze başladı:

— Şimdi, bu Senato'dan çıkacak kararı biliyorum. Ve bunun gerçek nedenlerini de biliyorum. Burada en az seksen kişi C.İ.A. ve hizmetindekilerin görüşü doğrultusunda oy verecektir. Ben Amerika'yı sevmeyen bir insan değilim. İşte, Dunkerk çıkartmasında yediğim üç faşist kurşunun izleri.

Ceketini çıkardı, sağ kolunun gömleğini sıyırdı, dirseğin hemen üstünde ve omuz başında iki morluk görülüyordu.

— Üçüncüsü de kalbimin beş parmak altında gömülüdür. Ve hâlâ da oradadır. Kimse benim Amerikan halkını sevmediğimi söyleyemez. Ben Amerikan halkını değil, tröstlerin, kartellerin, bir avuç mülti-milyarder için halkları birbirine düşman eden, insanların insanca yaşamasını engelleyen, pa-

zar açmak için gaddarlığı doruğuna çıkaran Pentagon'un, o korkunç canavarın onun C.I.A.'sının düşmanıyım. Dünyanın her tarafını bir kanser gibi saran bu adamlara karşı durmak isteyen herkes yuvarlanıyor, ölüyor ,eziliyor... İşte Allende başarmak için çırpındı ama C.İ.A. işbirlikçileri, tröstler tarafından altedildi ve hemen öldürüldü. Bu cinayeten bir parça da kendinizi suçlu bulmuyor musunuz baylar? ITT'in orada pazar açmak için faşistlerle ortaklaşa giriştiği binlerce kurbanın kanlarını düşlerinizde görmüyor musunuz baylar? Bu tröstler sizleri koca koca armağanlarla besliyorlar, o uğursuz işlerine yardımcı olacak kararları, vatan, millet için diyerek allayıp pullayıp bu senatodan çıkarmanız için sizlere büyük paralar ödüyorlar...

Senato'da büyük bir uğultu kopmuştu...

— Hayır, hepiniz bağırmayın... Kastettiğim hepiniz değilsiniz. Kendilerini bilen bazıları... Sizler de olayların içyüzünü bilmemeniz yüzünden, ya da partizanlıkla onların kararları doğrultusunda oy veriyorsunuz. Ama bilin ki bu Amerikan halkının çıkarı değil, tröstlerin, Pentagon'un, C.İ.A.'nın çıkarıdır....

Başkan:

— Lütfen Mr. Wickson konuya dönelim... Var mı başka söyleyeceğiniz?

— Evet Sayın Başkan, var. Konuya dönüyorum.

«Sayın üyeler lütfen dikkat buyurun Bugün dünyanın hemen her tarafında haşhaş ekilirken, neden yalnızca Türkiye'nin haşhaş ekimine engel olmak isitiyoruz? Bunun bence bir çok nedenleri var. Öncelikle şunu söylemeliyim...

— Onlara bu haşhaşı ekmemeleri için yüksek bir tazminat ödüyoruz, diye altıldı Oklohoma Senatörü Walter Mondale.

— Bu dediğiniz tazminat, haşhaş ekildiğinde Türk köylüsünün eline geçecek olan paranın yarısını bile bulmamakta...

— Bizim yardımlarımız daha uzun bir geçmişten bu yana varola gelmektedir... Bunun da Türk hükümeti tarafından gözönüne alınması gerekirdi.

— Evet Ecevit bunu gözönüne alarak bu kararı verdi. Amerikan yardımının ne olup, ne olmadığını size rakkamlarla vereyim:

«Amerikan yardımları 1949 yılında 11 milyon dolarla başlayıp Menderes iktidarı devrinde inişli çıkışlı bir grafikle giderek yükselmiştir. Bu, özelikle enflasyonun dörtnala geçtiği, Türkiye'de hayat pahalılığının yüzde yüze ulaştığı Menderes hükümetinin son yıllarında artmış 1958 yılında 137, 1959 yılında 177 milyon dolara ulaşmıştı. Ama bu, Amerikan emperyalizmine hizmet işini çok iyi başaran bir iktidara veriliyordu. Ve buna karşılık bir sürü ayrıcalıkla birlikte Türk petrollerini işletme hakkını da kopar-

mıştı Amerika Menderes hükümetinden. Aslında bir anlamda, yumurtasını yemek için tavuk beslemeye benzer bu. Ama bu basiretsiz insanlar Türk Ordusu tarafından alaşağı edilip, baş suçlular Menderes ve iki arkadaşı ipi boylarken, Cumhurbaşkanı olan ve Türkiye'de şu sıra yine siyasete atılmak için Ecevit'e karşı harekete girişen Celâl Bayar da yaşlılığı gözönüne alınarak ipten dönüyordu.

Türkiye'ye yapılan yardım bundan sonra giderek azalmış, hele Türkiye ortak pazar'a girince bu yardımı iyice kısılmıştır. 1966'da bu, 15 milyon dolara kadar düşmüştür. Koskoca bir ülkeyi, eski Osmanlı kapitülasyonlarını andırır haklarla elinde tut ve karşılığında 15 milyon dolar gibi gülünç bir parayı yardım diye ver. Burada Amerikan siyasetinin gerçek niteliği ortaya çıkmaktadır. Amerika Türkiye'nin ekonomik bakımından güçlenmesini tökezletmek ve sürekli pazar olarak kulanmasını sağlamak istemektedir. Bu arada kendine tanınan hakların başka ülkelere verilmemesi için her türlü yolu denemektedir. Ve bu yollar şantaja kadar varmada. Tarım alanlarını bombalama tehditine kadar...

«Baylar Amerika bu arada, unutmadan söyleyeyim, Türkiye'deki şirketleri vasıtasıyla yardım olarak verdiğinden daha büyük bir bölümünü kâr olarak geri almıştır. Yani Türkiye'yi bir sömürge gibi elinde tutmuştur. Ve şimdi de bu durumu sürdürmenin çabaları içindedir. Unutmayın: İnsanlar uyanıyor...

«1964 yılında Türkiye'yle Yunanistan arasında bir çıbanbaşı olan Kıbrıs meslesi patlak verdiğinde Başkan Johnsno Sayın İsmet İnönü'yü Türkiye'nin ikinci adamını, şantajla, Türkiye'nin çökertileceği şantajıyla durdurmuştu. Johnson'un İnönü'ye Ünlü mektubu epey çalkalandırmıştı kamuoyunu (1) Şimdiki oyun, bunun daha çok yönlüsü bir oyundur.

---

(1) 1963 Kıbrıs bunalımı sırasında, Johnson'un İnönü'nün Kıbrıs çıkartmasına engel olduktan sonra, Türk Genelkurmayı Türk-Amerikan ilişkilerinin yeniden incelenmesi, NATO'nun kendine bağlı diğer ülkelerindeki üslerinin statülerini saptanması için, askerî ateşliklerine «gizli» kaydıyla yazılar göndermişti. Ama, bu girişim C.İ.A. tarafından hemen öğrenilmiş, Amerikan Ordusu Karargâhı Datresi İstihbarat Başkan Yardımcılığı, 22 kasım tarihinde Amerikan Ankara Büyükelçiliğine Amerikan Kara Ateşesine, Amerikan Merkezi Haber Alma Teşkilâtı ise Atina'daki Amerikan Kara Ateşesine gönderdiği gizli yazıyla bilgi istedi:

Türk Genelkurmayının askerî üsler yapımında Amerikalılara tanınan ayıracalıklar konusunda araştırma için emir verdiği anlaşılmıştır. Diğer NATO ülkelerindeki durumun da öğrenilmeye çalışıldığı haber alınmıştır. Şimdi şu bilgileri edinmeniz istenmektedir.

a — Gerçekten böyle bir girişim var mıdır?

b — Kim tarafından başlatılmıştır?

c — Nedenleri?

P.S: C.İ.A. — Atina Soruşturma Merkezi bu işle görevlendirilmiştir.

Türkiye'de Ecevit diye bir adam var. Sağlam, kişilikli bir insan. Amerika'da öğrenim görmüş, çiçeği burnunda bir başbakan. Başa geçeli çok kısa bir zaman olmasına rağmen, C. İ. A. ve her ülkede bulunduğu gibi Türkiye'de bulunan maşaları Ecevit'e karşı

Elde ettiğiniz bilgileri en geç 20 aralık 1965 tarihine kadar Washington'a ulaştırın.'

James E. Lazerby - Albay Gs. Haber Alma Şefi

Yine o sıralar, yetkin bir C.İ.A. ajanı olan Ankara Kara Ataşesi Albay Dickson'un C.İ.A. merkezine yolladığı Haydar Tunçkanat tarafından açık edilen «gizli rapor»undan ilginç bir parça:

Türkiye seçim sonrası durumla ilgili bazı noktaları açıklamakta yarar buluyorum.

Muhalefetle olan görüş ayrılığımız büyük güçlüklere yol açmaktadır. Ünlü Af ve Seçim Kanununun değiştirilmesi ile ilgili sorunlar bize karşı bir birleşmenin mümkün olduğunun belirtileridir. «Çetin Ceviz» umulduğu gibi «Atatürk'ün millî politikası,» «İkili anlaşmalar», «üsler v.s. gibi can sıkıcı sorunları teker teker ortaya atmaya çalışarak hükümete karşı entrika ve tecavüzlerini artırmaktadır. Bu nedenle buradaki dostlarda muhalefetin giderek «parçalanmasını» ve bütün arzulanmayan sonuçları ile birlikte «sol ve sol eğilimlilerin» benzeri bir «birlik» yaratmasını önlemek üzere «boğulmasını» tahrik eder ve hatta bizi buna zorlar.

...Rejime sadık olmayan devlet memurlarının ve «subaylardan» en tehlikelileri bir program dahilinde «tasfiye» edilmek üzere tespit edilmektedir...

ard arda oyunlar tezgahlamaya başladılar. Ecevit bunlardan yakasını sıyırmasını bildi. Adam dürüst ve vatansever aynı zamanda kurt bir politikacı. Türkiye'de bir takım şeylerin değiştiğini, bunun böyle bilinmesi gerektiğini Türklerin ikinci sınıf bir ulus olmadığını ve iç ve dış sömürüye paydos denileceğini açık açık bildirdi. Halk yığınları giderek daha çok bağlanıyorlar bu adama. Ama Türk olsun ve yabancı olsun tüccar, tefeci, aracılar açıkça ya da gizlice, elaltından besledikleri, finanse ettikleri siyasî partilerle mecliste anarşi yaratarak bu partilerin fedaileriyle yoğun bir karşı propagandaya girişecek üniversite öğrencileri arasında kavgaları kızıştırarak sarı sendikalar aracılığıyla grevler çıkararak halkı bezdirmek için zorunlu ihtiyaç madelerinden karaborsacılar eliyle stok yaptırarak piyasayı sunî olarak pahalılaştırarak Ecevit'i yıpratmaya çalıştılar. Ecevit'in koalisyon ortağı olan Millî Selâmet Partisinden bazı milletvekillerinin satın alınarak bazı tasarıların çıkmasının da engellendiği haberi bile geldi. Onu yaptılar, bunu yaptılar ama Ecevit usta manevralarla bunları savuşturmasını bildi. Son olarak Eğe denizinde petrol arama meselesini, sanki Eğe'de petrol mutlaka varmış gibi, bazı yüksek tirajlı, politikaları belirsiz finans kapital gazeteler manşet edindiler ve Türk-Yunan tarihi düşmanlığını kışkırttılar. Bu işte C.İ.A.'nın parmağı olduğunu belgelerle bile ispatlamak mümkün. Gazetelerin amacı bir sa-

vaş ihtimalinde günde ikiyüz bin fazla gazete satmak tı.

Haşhaş sorunuda da, bazı Amerikan Senatörlerin amacı hem ülkemizde esrarla mücadelede gösterdikleri başarısızlıkları Türklerin üstüne yıkmak hem de buradaki Rum seçmenlerinin gözüne girmek. Oysa bu kadar küçük hesaplarda çözülecek bir sorun değil bu. Yardımın kesilmesi lehine oy verdiğinizde, zaten iki yıldır doğru dürüst ödenmeyen bir parayı resmen vermeyeceğinizi açıklamış olacak ve Türk kamuoyunda Amerika aleyhine bir hava yaratacaksınız, ayrıca Ecevit hükümetini ekonomik yönden çıkmazlara sürüklemek amacını taşıyan bu tasarının NATO'nun güney kanadında parçalanmalarına yol açacağını **da unutmayın.**

Evet, C.İ.A raporları Ecevit'in düşürülmesiyle bu işin çözümleneceğini söylüyor. Bir takım milletvekilleri o haşhaş sorununun Ecevit'i düşürebileceği görüşündeymişler. Yanlış bence. Yalnızca Amerika'ya karşı bir tutum almasına yol açar. Adalet Partisine mensup Murat Bayrak adlı bir milletvekili ise: «Aman Amerika bize gücenmesin. Bu hükümet nasılsa düşer. O zaman haşhaş meselesini de çözümleriz» diye beyanat vermiş. Bu tür insanlarla işbirliği yapmak sonunda yine bizim zararımıza olur. Ama Türk kamuoyunu haşhaş ekiminin serbest bırakılacağına öyle şartlandırmış ki Ecevit, Başkan Demirel bile bu sözlerin partiyi bağlamayacağını söylemek zorun-

da kalmış. Ecevit'in başarı kazanması muhalefet parti başkanlarını çok üzüyor ve onları kara kara düşünmeye sevk ediyor. Ama «Milliyetçi Cephe» leri toz duman oldu. Bir tanesi «Demirelsiz olmaz» derken, bir başkası da «Demirel'le değil cephe, çadır bile kurulmaz» diyor. Post kavgasında olan insanlar yüksek idealleri olmayan insanlar belirli bir amaç için bir araya gelemezler. Gelseler bile kısa bir süre sonra birbirlerini yerler.

Diyeceğim şu ki, Ecevit'e karşı olsanız bile, - ki benim kişisel görüşüm onun Türkiye'de komünizme karşı en etkin silâh olduğudur - Bu haşhaş meselesinde bu hükümete yardımı kesmemenizdir. Türkiye'nin çok önemli bir yeri, stratejik bir konumu vardır. Dünya güç dengesini bile bozabilir, bu yönde bir tutumunuz... Söyleyeceklerim bundan ibarettir.

Başkan salona baktı.

Walter Monrale elini kaldırdı.

— Buyrun, dedi Başkan.

— Hemen oylamaya geçmenizi isitiyorum, Sayın Başkan, dedi Monrale. Dostumuz Wickson'un sözüm ona insancıl, buradaki gençlerin zehirlenmesini destekleyen görüşünün ne kadar yersiz bulunduğunu göstermek için hemen oylama rica ediyorum.

— Başkan, var mı başka söz isteyen? diye son defa sordu salona.

Kimse söz istemedi.

— Ya siz Bay Wickson?

— Amerikalı olduğumdan utanıyorum. İngiliz emperyalistlerine karşı canını vermiş dedemin hiç uğruna öldüğünü düşünüyorum.

Mr. Wickson ayağa kalktı. Senato üyleri şaşkınlıkla bakıyordu ona.

Başkan peşinden seslendi:

— Daha oylama olmadı Mr. Wickson. Lütfen bekleyin. Uzun konuşmasını dinleyen saygıdeğer senatörler, vicdanlarının sesine de uyarak en doğru kararı vereceklerdir.

— Başkan diye bağırdı Mr. Wickson kapının ağzından. Vicdanlarının üstünde C.İ.A. damgalı kalın cüzdanlar yatar onların...

13. İDAMDAN DÖNEN AĞIR TOP YİNE SİYASET SAHNESİNDE

Ferruh Bey, Çiftehavuzlar otobüs durağından denize inen ağaçlıklı yolun sol tarafındaki, bahçeli evden çıkarken, tasarlanan, kararlaştırılan yeni girişimi düşünüyor, etki ve tepkilerinin neler olabileceğini hesaplamaya uğraşıyordu.

Onu, bu pazar günü evinden kaldırıp buraya, Celâl Bayar'ın evine kadar getiren ana neden, siyaset ortamının beklenmedik bir değişim ve gelişim içine girmiş olmasaydı. Ecevit, partisi CHP'yle her geçen gün güçleniyor, tabana doğru yayılıyordu. Önce bürokrat ve aydınların bir ölçüde askerlerin desteklediği bir parti olan CHP şimdi geniş halk yığınlarına doğru, icraatı ve propagandasıyla inmeye başlamıştı. Ard arda başarılar kazanıyordu. İktidara geldiği günlerde korkusuzca yaptığı zamlar halkta bir

süre umutsuzluk ve karamsarlık muhalefette ise umut ve sevinç yaratmıştı ama giderek ücretlere, maaşlara zamlarla, taban fiyatlarını yükseltmelerle, emekçi lehine kararlarla bu kara bulutları dağıtmayı başarmıştı Ecevit'in düştüğü her zaafı az istismar etmemiş, onu zayıf noktalarından vurmak için az uğraşmamışlardı. Solcuların af meselesinde darbeyi arkadan, koalisyon ortağından yiyince düşer demişlerdi ama, sanki onlara inat direnmişti. Gensoruda Erbakan'a çok sert çıkmış ve iktidar özlemi yüzünden bu işi çözümlemek zorunda kalmıştı Necmettin Bey. Öğrenci olayları, grev furyası, petrol arama meselesi hiçbiri onu yeterince yıpratmayı başaramamış adam hepsinden yakasını sıyırmayı becermişti, şair falan deniyordu oysa hamuru siyasetle yoğrulmuş bir politikacı hem de kurt bir politikacıydı. Yalnız, genel politikacı tipinden onu ayıran kaçamağa, düzene, dolaba girmemesi, doğruyu kendine düstur edinmesiydi. Ferruh Bey onun usta politikacılığına bir hayranlık duymuyor da değildi. Ama hayranlık ta duysa, politika arenasında en büyük hasımlarıydı. Hem yalnız Ferruh Bey'in kendine ya da Demokratik Partisine değil, Adalet Partisine ve Demirel'ine Güven Partisine ve Feyzioğlu'na, diğer küçük partilere, hatta onun iktidar koltuğunu paylaşan Millî Selâmet Partisine ve Erbakan'ına bile en büyük darbeyi, yakın tarihimizde eşine rastlanmayacak bir darbeyi indirecekti bu Ecevit, eğer gücü ellerinde tutmaya devam ederse...

Tehlike çanları kulakları paralarcasına çalarken muhalefet partilerinden hemen hiç kimse bu çanların kendisi için çalabileceğini düşünmüyor, aklının ucundan bile geçirmiyordu. Tarihin şamarı iniyordu. Onlar küçük post, sandalye kavgalarını sürdürüyorlardı.

Bu tehlike çanları

«Ecevit!... Sol!... Ecevit!... Sol!...» diye vuruyordu Ferruh Beyin kulaklarında. Sol güçleniyordu, başka bir deyişle Ecevit güçleniyordu. Eğer Ecevit başarı kazanırsa halkın yüzü gülerse, «keramet soldaymış» düşünce ve inancı kitlelerde yaygınlaşacak, zaten hei toplumda olduğu gibi bizim toplumumuzda bulunan, hatta geri kalmış bir ülke olduğumuz için bizim toplumumuzda daha canlı ve dışavurulmaya daha kolay bir biçimde bulunan eşitsizlik, adaletsizlik ve baskı kavramlarından kalkılarak, icraatla ve etkin bir propagandayla halkın şartlandırılması yoluna gidilecekti. Ecevit, iktidarda olduğu her gün, «Demokratik Sol» yapısına yeni bir tuğla ekliyor, payandalar vuruyor, kolay kolay yıkılmaz bir kale haline getirmeye uğraşıyordu. Böyle bir kaleyi yıkmak cılız insanların işleri değildi. Ağır bir top gerekliydi. Ve bu ağır top da Celâl Beyden başkası olamazdı onca.

Siyah araba Bağdat caddesine çıktı. Günlük güneşlik bir havada, sırtları bellerine kadar açık kızlar, rahat giysiler içinde delikanlılar gurup gu-

rup yürüyorlardı geniş caddenin kaldırımlarında. Uzaktan Caddebostan tarafından bir Mustang cehennemi bir gürültü çıkararak, gürültüsüne uygun bir hızla geliyordu. Bütün bakışlar arabaya, sürene döndü. Genç kızlar gülüştüler.

Siyah arabada Bağdat caddesini enlemesine keserek yolun karşısına, Yeşilbahar sokağına, Göztepe cadesinden de Ankara yoluna çıktı. Bağdat caddesinin tantanalı yaşantısından buralarda eser yoktu. Göz alabildiğine uzanan tepelerde uzaktan insana «nasıl duruyor» sorusunu sorduracak kadar eğik yamaçlarda binlerce küçük ev, kulübe, gecekondu görünüyordu. Bu evlerin aralarında yorgun omuzlu insanlar yürüyordu. Evlerin tümü birden bir ezilmişliği anlatıyor gibiydi. Ankara yolundan özel arabalarıyla geçenlere, halerinden şikayetlerini. Burası üç kilometre aşağıdaki Bağdat cadesinden ayrı bir dünyaydı. Orası doruksa burası uçurumdu. Orada her gün evlerinde sıcak su akmadığından yakınan kadınlar, buralarda çamaşır yıkamak için gittiği çeşmede saatlerce su bekleyen kadınlar vardı. Oradaki çocuklar «çukulata» ya da bisiklet için ağlarken, «uçurum halkı»nın çamurlar içinde yuvarlanmaya bırakılan çocukları karınları tok olduğunda yani bir şey istemenin varlığından bile habersizdiler.

Şimdi, diye düşündü Ferruh Bey, oradakilerden alıp buradakilere verecek Ecevit. Eh, başka şey yapamaz. Türkiye'nin millî geliri belli ve sabit olduğuna göre, bunların payını arttırırsan diğerle-

rininki azalır, bu oranda bırakırsan bu adamlar bir gün gelip, yeter be, derler. Ecevit bu adamlarla, Bağdat'takilerin ortasını mı bulacak acaba? Ama zenginler razı olmaz ki? Politikası bunların hoşuna gittiğine göre, ve seçmenlerin yüzde seksenini fakirler oluşturduğuna göre, ben de...

Birden yolun sol yanında gözüne koca kireç harflerle yazılmış bir ibare çarptı:

«Umudumuz Ecevit»

Ferruh Bey'in önce yüzü buruştu ama az önce Celâl Bey'e söyledikleriyle tıpatıp uyuştuğunu düşününce hafif bir memnuniyet duydu.

«Ecevit'in adamları iyi çalışıyor Celâl Bey, demişti. Militanları var; hiç boş durmuyorlar. Bizden tek bir partili kalkıp ta, bizden deyince bütün milliyetçi partileri kastediyorum, buna benzer bir şey yazıyor mu? Bir tek Türkeş'in adamları var ki, onun bir avuç seçmeni de zaten bu yazıları yazanlar.»

«Celâl Bey bütün sol Ecevit'in etrafında kenetlendi. Seçimlerde solla ilgisi olmayan sıradan vatandaşlar bile, Ecevit'in başarı kazanması halinde birer solcu yapılıp çıkılacak. Türkiye'nin her tarafından bu kanılarımı doğrulayacak yönde haberler alıyorum, kötü bir gidişat var Celâl Bey. Mutlaka yeni bir şeyler yapmalı, çalışmalarımızı arttırmalıyız. «Odunu bile seçtiririz bu halka» devri geçti. Halk iş yapa-

cak adam arıyor, çünkü sefaletinin nedeni olarak politikacıları görüyor...»

«Her zaman politikacıları görmüştür halk sefaletinin suçlusu olarak, diye karşılık verdi Celal Bey. Bizlere oğullarını kurban etmeye kalkan halk alaşağı edildiğimizde lanet okumaya başladı. Onun için üzülme Ecevit de eninde sonunda düşer ve halk ona nasıl davranır o zaman görürsün...»

— Ama, dedi Ferruh Bey, bu gelişim bir sol gelişim. Kitleler haklar alıyor, bilinçleniyor ve Ecevit gitse de bu halk ya onun gibi birini ya da daha solda birini iktidara getirir bu gidişle. Ecevit bir çığ gibi büyüyor. Bunun farkında değil bizim particiler. Eski politika kavgası aynen devam ediyor sanıyorlar. Adam kısa vadeli değil, uzun vadeli işlere girişti. Bugüne kadar yaptıkları bile ona, bunların meyvasını toplamaya başlattı. Sol lafı edilmese de, Ecevit yeni bir ışık, yeni bir umut gibi sokuluyor yüreklere, beyinlere...

Bizim de bir şeyler yapmamız gerekli. Halka yeni bir şey vermeli, onu çekecek yeni bir şey bulmalıyız. Öyle ki insanlar Ecevit'e kapıldıkları gibi bizim ülkümüz etrafında da dinmiyen bir heyecana kapılsınlar. Umut olarak kendilerine bunu seçsinler, bu umudun peşinde koşsunlar...

«Ama yine de gözden kaçırmamak gereken bir gerçek var ortada: Ne biz, ne Adalet bundan böyle CHP.'yle teketek mücadele edemeyiz. Nasıl solcular belirli bir yere kadar da olsa, Ecevit'i destekliyor-

larsa, onun cephesinde bize karşı savaşıyorlarsa, biz de sağcılar, milliyetçileri tek bir cephede toplamalıyız. Adını da buldum bunun: «Milliyetçi Cephe». Bu işin önderliğini, kitleleri çekip çevirmesini de sizden başka kimse yapamaz.

«Sizin yardımınız olmasa bu işin gerçekleşmesi imkansız Celâl Bey. Sandalye kavgaları ve aynı seçmenden oy beklediğimiz için daha çok birbirimize yönelik mücadelemiz bizi öyle bir noktaya getirdi ki, artık aynı çatı altında bir diğerimizin liderliğini benimsememiz imkânsız. Adalet Partisiyle olan ilişkilerimizi bütün ayrıntılarıyla biliyorsunuz. Ben Türk Milliyetçiliği kurtarılsın, solun hayat kaynakları kurutulsun istiyorum. Siz de Türk milliyetçiliği adına ve sol tehlikesinin bertarafını amaçlayan bu tarihi cephede komutanımız olarak, liderimiz olarak bulunun Celal Bey. Demirel sizin liderliğinize itiraz edemez ama ikinci plana düşmesini de istemez. Durumun bir çözüm yolu olmalıdır yine de. Olmak zorundadır çünkü bu Ecevit çığına set çekebilecek tek çare böyle bir cephedir. Ancak böyle bir birleşik cephe solcuları durdurur, onları geriletir, eski kör kuyularına hapsedebilir.

Celâl Bey Ferruh Bey'in sözlerini dalgın dalgın dinlerken yanında oturan kızına bakıyordu ikide bir «Ne dersin?» gibilerden. Konu ilk defa açılıyordu aralarında.

— Bakın Ferruh Bey, dedi. Ben de Günaydın

gazetesine bir yazı dizisi verdim. Yakında tefrika etmeye başlayacaklar. Reklamları Türkiye'nin her tarafına dağıtılacak. Radyolar, televizyonlarda anons edilecek. Bu yazılarımda 27 Mayısçılara, bütün solculara ve genel olarak sola yükleniyorum. Belgelerle, kanıtlarla... Bu yazı dizisi işimize yarayacaktır. Halk ilgi gösterecek, okuyacaktır. Aynı günlerde Hürriyet'te de o solcu artistin, Yılmaz Güney'in romanı mı ne yayımlanacakmış. Aslında iki gazete de satış arttırmak için bizi kullanıyor, ama biz de bu arada kendi propagandamızı yaparız, öyle değil mi Ferruh Bey? Bu yazılarım da eski Demokrat sevgisini yeniden canlandırmak, tutuşturmak için bir sürü olay anlatıp, belge vereceğim. Halk arasında Demokrat sevgisinin, 1946 ruhunun canlanması en çok sizin işinize yarar Ferruh Bey. Ya da yeni kuracağınız «Milliyetçi Cephe» nin işine. Haydi sizi sevindireyim, kuracağımız «Milliyetçi Cephe» nin adına...

Teşekkür etmişti, Ferruh Bey, sevinç içinde, sonra izin istemişti...

Şimdi Ankara yolunun bittiği yerde trafik lambasında geç ışığının yanmasını beklerken, sonucun nasıl olabileceğini kestirmeye uğraşıyordu.

14. BARIŞ KUŞU MU FELAKET KUŞU MU?

Mr. Kissinger, Patron'u dinliyordu gözleri bulundukları 18. kattan karşı kaldırımda yürüyen mini etekli bir kızın bacaklarına takıldı.

— Evet bir taşla üç kuş vuracağız, Mr. Kissinger. Üç kuş.

Birinci kuş: Makaryos. Akdenizin Katro'su sizin dediğiniz gibi.

İkincisi: Yunan solcuları. Cuntanın başına belâ olmaya hazırlanıyorlar.

Üçüncüsü: Türkiye'yi yeni bir duruma getirmek isteyen Ecevit.

— Evet, diye karşılık verdi Kissinger. Harekât için bütün hazırlıkların denetlenmesi gerek.

— Evet, Türklerin de önüne zor bir açmaz ata-

cağız böylece. Raporlar geldi Mr. Kissinger. Türklerin adaya yapılacak çıkarmaya müdahale etmeleri imkânsız. Türklerin elinde 27 çıkartma gemisi var. Bunlarla geniş bir çıkartma harekâtına girişilmesi imkânsız. Hem Dışişlerimiz, hem Pentagonumuz (1), hem de İngiliz Savunma Bakanlığı bizim raporlarımızı doğrular kanıdalar. Türklerin başlatılacak bir Yunan harekâtını bastırmak için Magosa'ya en az 15 bin kişi çıkarmaları, Lefkoşe yöresine paraşütçüler indirerek Lefkoşe'yi ele geçirmeleri gerekir. Oysa bunu gerçekleştirmeleri imkânsız. Üstelik ardında sağlam siyasî bir desteği olmayan, ona her an darbe vurmak için bekleşen rakiplerinden gözünü ayırmaması gereken ve savaş aleyhtarı Ecevit'in bir müdahaleye girme kararı alabileceğini de sanmıyorum. Ajanlar da böyle rapor veriyor.

— Ecevit'i tanırım, dedi Kissinger. Benim çok iyi bir öğrencimdi burada. Mahçup, hümanist bir delikanlıdır. Bu hareket sırasında da bu öğretmen - öğrenci ilişkimizden de gerekirse yararlanabileceğimizi sanırım.

— Elbette Mr. Kissinger, sizin herşeyden yararlanabileceğinize inanırım.

— Bence de, dedi Kissinger Ecevit müdahaleden kaçınır. Ama madalyonun bir de öteki yüzü-

---

(1) Amerikan Savunma Bakanlığı.

nü hesaba katalım. Diyelim ki hükümet müdahale kararı aldı. Durum ne olacaktır?

«Bana kalırsa şu olur: Şimdi biz Yuanidis'in adamlarını Kıbrıs'a soktuk. Bunların Kıbrısı ele geçirecekleri kesin. Başa bunlardan biri geçer. Diyelim o Samson denilen katil emeklisi. Eski işine başlamak için can atıyormuş serseri. Enosis düşleriyle Makaryos'un canına okurlar. Bu arada adada gittikçe güç kazanan solcu partilerin liderleri de ilk elde vurulup öldürülsün. Namussuzların hemen bütün partileri komünist. Biz Sedat'ı tavladık ama Rusya'da Kıbrıs'a üslenmek istiyor, Mısır'ı kaybettikten sonra onların bu arzularını kursaklarında bırakacak en akıllıca iş bu.

— Ama Ruslar uyarmışlar Makaryos'u. Kendisine bir darbe planlandığını ulaştırmışlar.

— Biliyorum, bu örgütlerden de dışarıya bilgi taşınıyor Patron. Ama yakalanacağına kadar her konuştuğumuzun hain olmadığına inanmak zorundayız yine de...

— Bu bence o Yuanidis'in de aptallığı. Makaryos'un polisleri Limasol'da EOKA'ya bağlı altı lideri tutukladıklarında bunlardan şef durumunda bir tanesinin üstünde Makaryos'a yapılacak bir darbe planı çıkmış. Daktilo ile kaleme alınmış yazının emirlerin arasında bir takım elyazılarıyla notlar bulunuyormuş ve Makaryos bu yazının sahibini hemen

tanımış Bizim Yuanidis! Sovyetlerin uyarısını doğruluyordu böylece onun gözünde. Yani diyeceğim böyle bir darbeye hazırdır Makaryos.

— Böyle bir darbeye hazır olması, ölüme hazır olması demektir Makaryos'un. Çünkü elinin altındaki güçlerle hiç bir müdahalede bulunamaz. En çok 24 saat içinde Yuanidis'in adamları adayı bütünüyle ellerine geçirirler.

— Peki Mr. Kissinger, Yuanidis'in haberi var mı henüz bu tasarıdan?

— Henüz yok patron. Ama son uğrayışım da Gizikis'le konuştum. Böyle bir gerişimin yerinde olacağını onayladı. Halkın hem dikkatinin bir yöne çekileceğini, hem de Türklere karşı düşmanlığı yeniden körükleyerek ardından kazanılacak bir zaferin Yunan cuntasına halk karşısında hem itibar, hem de güç kazandıracağını söyledi. Prensip anlaşmasına vardım.

Ada ele geçtikten sonra Türklerin nasıl bir tutum takınacakları önem kazanıyor. Önlerinde iki yol olacak: Seyirci kalmak ya da müdahalede bulunmak. Birinci şıkkı tercih edeceğini sanırım Ecevit'in. Az önce söylediğim siyasî ve özel nedenlerden. En çok gemilerini Demirel gibi Ada'nın etrafında dolaştırarak blöf yapabilir. Bunu da 6. Filoyu donanmalarının açığından şöyle bir geçirdik mi çözümleriz. Uluslar arası kuruluşlara, NATO'ya baş vura-

rak olayı protesto eder. Biz de eski Türk hükümetlerine olduğu gibi, bir kaç gönül alıcı laf eder, barışsever tutum ve davranışları için onları kutlar. NATO'ya olan bağlılıklarını överiz, olur biter.

«Yok Ecevit müdahaleye kalkarsa.» Cunta Adaya yıllardır silâh yığdı. Herhangi bir Türk çıkartmasında, bütün askerleri imha edilir, gemileri batırılır denize dökülür. (1)

---

(1) Kıbrıs dünyanın en strate jik konumuna sahip adalardan biridir. Halen adadaki partilerin 9'u AKEL partisi içinde birleşmiş komünist, 7'si İlerici cephe adı altında birleşmiş ortanın solundaki partilerdir. Merkez Demokrat Parti adı altında 2 ortacı 2 de bağımsız parti vardır. Solcuların çoğunlukta bulunduğu böyle bir ülke elbette Amerikan emperyalizminin boyunduruğuna girmek istemezdi. Makaryos ta Kıbrıs'ın bağımsız kalmasını savunuyordu. Bu da Amerika'nın işine gelmezdi.

Darbe ilk defa 1967 yılında Amerika Dışişleri Bakanlığının önemli danışmanlarından Walt Rostov'un başkanlığında Yunan Krallık yetkililerinin de katıldığı gizli bir toplantıda kararlaştırılmıştı. Askerî bir darbeyle Makaryos'u indirip, ENOSİS'i gerçekleştirmek ve adada sağcı bir hükümet kurmak. Bu arada böyle bir duruma Ruslar'ın müdahale etmesi halinde, Amerikan ve Yunan askerî güçlerinin birlikte karşı koymalarını öngören Promethee adlı bir plan da hazırlanmıştı.

Amerika daha sonra Yunan cuntasının başına geçen albay Papandopulos'un da Makaryos'u desteklediğini ve Amerika'ya Yunan adalarında yeni üsler vermeye yanaşmadığını görünce onun da defterini dürmeyi kararlaştırdı. 23 kasımda NATO Hava kuv-

— Ama bu durumun NATO'nun güney kanadını parçalamaya kadar götürebileceğini de, hesaba katmak gerek yine de... Benim ajanlar tarafından edindiğim kanı da Ecevit'in müdahalé etmiyeceği yönünde. Ama müdahale edip te yenilgiye uğradığında NATO ve Amerika aleyhine bir durumun ortaya çıkma ihtimali zayıf. Siyasî muhalifleri Türk-Yunan Cuntasının spekülasyonuna başladılar bile. Ecevit'i hemen alaşağı etmek için var güçleriyle uğraşacaklardır. Bu aynı zamanda Türkiye'de gelişen anti - emperyalist ve Amerikan aleyhtarı gelişime de esaslı bir köstek olur. Böylece bu hareket Makaryos'u devirmek, Yunan Cuntasını güçlendirmek hedefleri yanında, bence daha da önemli olan Ecevit'in iktidardan düşürülmesini de gerçekleştirmiş olacaktır. Çünkü siyasî rakiplerini iyi tanırım. Ecevit bu çıkarmayı yapmazsa, örneğin aynı durumda müdahalede bulunmaya göze alamamış Demirel hemen Ecevit'i suçlayacaktır. İnanın bu adamlar ara-

---

vetleri komutanı Amerikan generali Wilson NATO kuvvetlerini denetleme bahanesiyle Yunanistan'a geldi. Larissa'da C.İ.A. ajanı general Gizikis'le gizli bir görüşme yaptı. Ve iki gün sonra Papadopulus Gizikis'in yönettiği darbe sonucu görevinden uzaklaştırdı. Dört gün sonra ise 29 kasım 1973'te Amerika Dışişleri Bakanlığı Girit adasındaki halihazırdaki üslere yeni ilâveler yapıldığını resmen duyuruyordu. Artık Yunanistan'da Amerika'nın istediği yönetim vardı.

sında işi Ecevit'i Yunan casusu diye karalamaya kadar vardıranlar olacaktır. Çünkü adamcağızın bilmem kaç yıl önce Türk-Yunan kardeşliği üstüne Amerika'dayken yazdığı duygulu, insancıl bir şiiri var. Fanatik gazeteler bunu çarşaf çarşaf verdiler. Hem bu petrol arama meselesinin patlak verdiği zamanda. Durum ülkeleri için ne kadar zorlu olursa olsun bunlar siyasî ihtiraslarının doğrultusunda hareket edeceklerdir. Çirkin politika vardır. Türkiye'de ve bu bizim çok işimize yarayacaktır. C.İ.A.'nın en rahat iş gördüğü yerlerden biridir. Ancak Ecevit kamuoyunu arkasına alıp bir müdahale, ya da savaş kararı verirse, bunlar zorunlu olarak, ister istemez Ecevit'in kararını onaylayacak, istediği yetkiyi verecek, ama için için başarı kazanmaması için dua etmekten geri durmayacaklardır. Ecevit müdahaleye kalkıp ta yenilince, asıl kızılca kıyamet kopacaktır. Bülent Ecevit'i yerin dibine geçirecekler ve ölmekten beter edeceklerdir.. İmkân dahilinde olan iki şık ta bizim üçüncü, en önemli amacımızın gerçekleşmesini sağlayacaktır. Şimdi ihtimal olarak ele almadığımız ve ajanların gözlem ve incelemeleriyle imkân tanımadığı bir durumun gerçekleştiğini varsayalım: Türkler'in adaya çıkartma yapıp başarı kazanma durumu. Böyle bir durum bizi çıkmaza sokar, işler tam tersine olur. İlk olarak Yunan Cuntası halkının gözünde, sosyal ekonomik ve siyasî yetersizliği ve başarısızlığı yanında askerî beceriksizliği yüzünden sıfıra iner. Ecevit yıllardan

beri Türklerin girişemediği bir işe giriştiği ve bu girişimin de başarı kazandığı için halkın gözünde bir anda kahramanlaşır. Türkler bir insanı yüceltmeye çok meraklıdırlar, hele böyle haklı bir neden de olunca herhangi bir başarısızlığımız halinde, kendi elimizle Ecevit'i istemediğimiz bir yere getirmiş, halkın göz bebeği yapmış olacağız. Adam «Üçüncü adam» olur... Yeni bir Atatürk olur...

— Savaşa girişen her sonuca katlanmak zorundadır dostum, diye karşılık verdi Kissinger. Ben Yunanistan'a uçacağım bu akşam. Yuannidis'le görüşeceğim. Harekâta bir iki gün içinde başlamalıyız... Hem bana kalırsa senin hesaba katmadığın bir nokta var. Bu işlerin bir de diplomasi yönü var. Türkler savaştan muzaffer çıksalar bile, Barış Masasında şapa otururlar. Tarihi baştan başa böyledir bunların. Lozan'dan bile hem de en kurt politikacılarıyla büyük bir sonuç alamamışlardır...

Kissinger kapıya doğru yürüdü. Döndü dostunun elini sıktı. Kapıyı açıp, çıktı. Patron duvardaki, Türkiye Yunanistan ve Kıbrıs'ı gösteren haritada oklarla işaretlenen hareket yollarına bakmaya başladı. Kapı yine açıldı. Kissinger başını uzattı içeri.

— Dostum, sen Türklerin adaya çıkarma yapmalarına yüzde kaç ihtimal verirsin?

— Yüzde beş...

— Ya bu çıkarmada başarı kazanmalarına?
— Binde beş...
— İyi günler dostum.
Adım sesleri koridorda yankılanarak giderek söndü.

15. BÜLENT BEY'İN «KLİMA» LI EVİ

Ankara'nın havasına güven olmaz. Çarpar insanı. Hele alışkın olmayanı... Ecevit sabah kahvaltısını yaparken, bir yandan günlük gazetelere göz gezdiriyor, bir yandan tutulan omuzlarını oğuşturuyordu. Geçen gece bugünkü gezi için çalışırken Rahşan Hanımın «Klima» sından fazla soğuk yemişti anlaşılan.

Oturdukları evin tepesi ziftle kaplıydı. Sıcak aylarda böyle tepesi ziftle kaplanmış evde oturmanın derdini, yine yalnız o evlerde oturanlar bilir. Cehennemi bir sıcak olur her oda. Sıcaktan bunalan Rahşan hanım da, televizyonda gördüğü o «Klima» reklamlarından esinlenerek bir gün:

— Bülent, demişti. Hem şu ziftli çatı, hem de pencerelerin güneşe bakması evi biliyorsun cehen-

nem gibi sıcak yapıyor. Şu Klima cihazları pahalı mıdır?

— Sanırım epey pahalıdır, demişti Bülent Bey.

Ve bu sözlerle Klima cihazı almak işi yatmış, ama eve «Klima» koydurmak ya da daha doğrusu yaptırmak işinden caymamıştı. Rahşan Hanım. Hem Bülent Bey, hem kendi için sıcakları daha dayanılır bir hale getirmekte kararlıydı.

İşte Rahşan Hanım'ın bu kararlılığı yüzünden bir balkon camı kestirilmiş ve bir «Klima» (!) yaptırılmıştı. Bülent Bey, karısının bu becerikli buluşuna hem şaştı, hem memnun oldu. Ucuza bir rahatlık elde etmişlerdi. Perdeyi örtünce Kilima cihazı duruyor, çekince başlıyordu çalışmaya, içeri serinlik püskürmeye. Dün akşam da çalışırken «klima» yı kapatmayı unutmuş, bu yüzden omuzbaşları tutulmuştu.

Lokmaları dalgın dalgın çiğnerken son günlerin muhasebesini yapıyordu kafasında. Zor günleri aşmışlar, yine bir takım zor günler kendilerini bekliyordu. Bir takım oyunları bozmuştu. Ama her gün yeni bir çıkmaza sokmak için uğraşıyorlardı kendini. Kıtasahanlığı ve haşhaş sorununda şu siyasetçilerin düştüğü basiretsizlikleri düşündü. Ne adamlardı bunlar? Böylesine önemli konularda yine aynı yolu izlemek iktidarı zayıflatmak için hükümete karşı cephe alıveriyorlardı. Dışarıya iktidarın pa-

muk ipliğiyle bağlı olduğunu söyliyen hele?... Acıyla gülümsedi.

«Zavallı Türkiye...» Neler çekti bu adamlardan? diye mırıldandı.

Rahşan hanım, masanın karşı ucunda, söz kendine yöneltildi sanmıştı.

— Efendim Bülent? Özür dilerim, anlayamadım...

— Yok canım sana demedim. Zavallı Türkiyeye..., dedim. Böyle adamların...

— Bülent hiç olmazsa, yemekte düşünme diye söze atıldı Rahşan Hanım... Sağlığın çabuk bozulacak. Ne hale geldin şu son günlerde... Dur sana hoş bir şey anlatayım: Dün otobüsle Kızılaydan dönüyorum. İstemiyerek arka sırada oturan, hallerinden anladığım kadariyle iki ev kadınının konuşmalarına kulak misafiri oldum. Söze şişman, ihtiyar teyze başladı. Diğeri de otuz beş yaşlarında kadar, kucağında bebeği esmer bir kadın. Davranışlarından, otobüste tanıştıkları belli.

«Aman kızım, ne olacak bu milletin hali böyle? Baksana şu pahalılığa. Allah fakir fukaraya acısın...

«Amin teyze» amin. Şu Ecevit, ah tek başına bir gelebilseydi iktidara...

«Ne olurdu kızım? Bizim oğlanlar da hep öyle diyorlar.» «Ah Ecevit bir tek başına iktidara gelseydi» diyorlar. Ama beni karşılarına alıp ta bir şey anlatmazlar...

«Hanım, teyze benim kocam işçidir. Bu işlere

aklı erer. Ecevit fakirden yana, yoksuldan, öksüzden, ezilmişten yana çalışırmış. Ama zenginler bırakmazmış adam iş yapsın. Siyasî muhalifleri de hep zenginden yana. Hele o Demirel! Kardeşleri milyonlar kazanıyorlarmış, onun zamanında. Gazeteler yazıyor. Ama bizi düşünmedi hiç.

«Ee kızım» şimdi başta ya...

«Başta olmasına başta ama yanında bir de ortağı var» Erbakan.

«Ha şu televizyondaki ince sesli adam... Dindarların başı değil mi o? Selâmet, ha. Selâmet Partisinin...

«İşte o adamın partisinden de Ecevit'i istemiyenler var. Bu adamlar 22 kişiymiş ama, işçiler bir kızıyormuş ki bu adamlara. Ecevit'i arkadan vuruyorlar diye. İşte onun için Ecevit başa yalnız gelseydi, diyorlar. Bak teyze, adam o zamları yaptı ama yapması gerekmiş; kocamın aklı o kadar ince işe inmez ama, bizim orada bir mühendis vardır, alçak gönüllü bir adam. O anlattı bu zamlar olmasa, yoksul için daha fena olurdu, dedi. Gerçekten bir iki gün sonra baktık herkesin maaşı, ücreti artmış. Köylünün bile yüzü gülecekmiş. Onların da ürünlerini daha pahalıdan alacakmış. Zaten de almaya başlamış. Herkeslere iyilik yapmaya çalışıyor bu adam. Ama halk bir olup arkasından gitmeli. Seni düşmana, haine, karşı koruyacağız, demeli.

«Demeli, dedi ihtiyar kadın. Demeli kızım öy-

leyse. Hem bizim evde televizyon var da, görüyorum temiz insan. Diğerlerinin yüzleri hep şişman, insanı ürkütüyor. Tüccar yüzleri gibi. Bu adama benim de kanım kaynadı. Ama onun için komünist diyor bizim kasap, o gelirse ar namus herşey gidermiş. O emirlerini Moskovadan alırmış...

«Bak nine, o adamlara kulak asma sen. Onlar partileri baştan gitti diye her türlü iftirayı atarlar. Kahraman o teyze baksana, nasıl haşhaş ekecez, dedi. Amerika ekemezsin dedi. Ekerim dedi ve ektirecek. Yarın da gidip eliyle başlatacakmış. Atatürk gibi olur diyorlar...

«Hani Allah korusun ya, bu seçimlerde de yine o sağcı partiler başa gelseymiş teyze, diye heyecanlı bir sesle konuşmasını sürdürdü taze, öyle diyor ki kocam, bir daha milletçe belimizi mahşere kadar doğrulatamazmışız. Patronlar gerdan üstüne gerdan, ense üstüne ense yaparken, malsız mülksüzler, işçiler, ırgatlar, topraksız ya da toprağı yetersiz köylüler sefalettin kırılır, açlıktan bir deri bir kemik kalırmış, başını sokacak bir deliği kalmazmış, hastalıktan çürürmüş.

«Teyze, bu adamı milletin başına Allah gönderdi, Allah!»

Bülent Bey dudaklarındaki hafif bir gülümseme ile Rahşan Hanımın anlattıklarını dinlemişti. Birşey demedi. Başını yine gazetelere çevirecekken Rahşan Hanım mahçup bir genç kız gibi gülümseyerek ekledi:

— Şişman teyze bir de dedi ki: Aman hanımı da çok hoşuma gidiyor. Çıtı pıtı, süssüz püssüz bir şey. Televizyonda da öyle serçe gibi bazen görünüyor da vah canım!... diyorum...

Bülent Bey, bir kahkaha atmaktan kendini alamadı.

— Yoksa Rahşan sözü buraya getirmek için mi anlattı bütün baştakilerini?

Rahşan Hanım da gülmeye başladı.

16. AKDENİZ'İN KASTRO'SU

O pazartesi her günkünden daha sıcaktı. «Keşke bugünü de dağ evinde geçirseydim» diye hayıflandı Makaryos. Beşparmak dağları Akdeniz'in bütün serin rüzgârını cehennemi sıcağından kurtarmak için set olmuyordu. Ama- Lefkoşe cehennemin kendisi olsa gelmek zorundaydı. Kıbrısta işler karışıyordu.

Makaryos belki bir din adamı olduğundan uğura, uğursuzluğa inanır, bu arada sezgilerine çok güvenirdi. Bazen mantığın taban tabana zıt düştüğünü bildiği bir tasarısını sadece sezgileri doğruluyor, diye gerçekleştirmeye uğraşırdı.

Bu sabahta içinde belirsiz, ama kasvetli bir sıkıntı vardı. Aslında, bu sıkıntı gerçek nedenlerden yoksun değildi. Ama Makaryos her nedense kendine olan sonsuz güveninden olacak, kesin bir eyleme geç-

meyi hiç düşünmezdi bile. Bundan böyle durumun giderek kendi için çok zorlaşacağını, bilyor, her an başında bir felâket kuşunun çığlığı basacağını, düşmanlarının canını almak için üstüne vahşi çakallar gibi atılacağını bekliyordu. Eli kolu bağlı duruyordu. Bir bekleyişti bu... Düşman saldırmaya geçmeden karşılık vermesine imkân olmayan bir bekleyiş...

Kısa bir süre önce o allahın belâsı Grivasçılardan altısını kıskıvrak yakalayıvermişti polisleri. Bir tanesinin üstünde kendine karşı tasarlanan bir darbenin planı ele geçirilmişti. Adamlarla birlikte getirmişlerdi bu belgeleri de Makaryos'un karşısına. Bu kâğıtlarda daktiloyla yazılmış emirlerin arasında el yazısıyla çıkmalar yapılmış, notlar düşülmüştü. Bu yazı yabancı gelmemişti Makaryos'a. Gözlüğünü düzeltip bir daha, dikkatle bakmıştı. Ve gözleri korku ve şaşkınlıkla büyümüştü. Şaşkınlığı darbe planını böyle bir adamın yapmasından değil, işlerin, yani devrilmesinin böylesine korkusuzca açık edilmeye başlamasındandı.

Evet, bu yazı Yuannidis'indi. Yunanistan askerî polisi (ESA)'nın başı, bir anlamda Yunanistan yönetiminin iplerini ellerinde tutan Tuğgeneral Dimitrios Yuannidis... Evet bu işin başı oydu.

Daha sonra bir gün felâket daha da resmî bir hal almıştı. Yeni Kıbrıs Amerikan elçisi Roger Davies onu ilk ziyaretinde:

— Aman dikkat edin. Size bir darbe yapmaya kalkışacaklar, dedi açıkça.

— Biliyorum, diye karşılık verdi sakin sakin Makaryos, gülümsemesini yüzünden eksik etmeyerek. Hem de bu işi yalnız Cunta'nın değil, Amerika'nın birlikte yapacağını biliyorum.

Elçinin yüzü birden mosmor kesildi.

— Hayır, dedi elçi, yalnızca Cunta...

— Eh, tamam işte, Cunta'nın başı Gizikis, eğer bilmiyorsanız söyleyeyim, C.İ.A'nın kayıtlı ajanıdır Yuannidis de onların dümen suyunda. Peki bu darbeyi ne zaman yapacaklar biliyor musunuz?

— Hayır, dedi elçi, bilmiyorum gerçekten.

— Hiç korkmayın siz, dedi Makaryos. Ulusal Muhafız gücü benim tarafımdadır. Adada Muhafız Gücünün desteği olmadan bir darbe gerçekleştirilemez. Yine de uyarınız için çok teşekkürler...

— Bir şey değil, sayın peder, ama sizden bir şey soracağım. Neden Amerika'yı suçladınız, öğrenebilir miyim? Elinizde Amerikayı, ya da Cunta'yı suçlayacak resmî bir delil var mı?

— Bakın sayın elçi, diye tane tane ve gülümsiyerek karşılık verdi Makaryos, ben sezgilerine çok güvenen bir adamım. Olayların dışına çıkarak, hayatı dışardan incelediğimde, hayatın içinde yaşayan bir sürü insanın ömürlerinin sonuna kadar farkına varamıyacakları bir sürü gerçeği ve olması gereken olabilecek olayları görürüm, sezerim. Bu biz din

adamlarının inziva meraklarından doğmuş bir üstünlüktür. Şimdi Kıbrıs'a da bir parça uzaklaşıp, diyelim, Türkiye'nin Ağrı dağının tepesinden —Olimpos'tan bakmak isterdim ama şimdi orada olsam tepelerler beni soluk aldırmadan— baktığımızda şöyle bir manzara çıkar karşımıza:

— Avrasya'nın cennet kumlu kıyılarını bir yandan, Yunanistan'ın mitoloji evreninden fırlamış, Tanrıların koşuştuğu kıyılarını bir yandan dalgalarıyla yalayan masmavi Akdeniz... Birbirine bu uygarlık deniziyle bağlı, bu iki ülkede toprakla, makineyle, kalemle uğraşan milyonlarca insan var... Bunlar birbirlerine düşman olsun isteniyordu. Büyük devletler, ekonomik pazarlar, askerî üsler, yeni müttefikler için acımasızca çalıştırıyorlar savaş makinesini. Kışkırtılıyor, kişisel çıkarlar için millî duygular, ülkeler atılıyor savaşın amansız kucağına. Çağlar boyu böyle olmuş, halklar çoğunlukla ipleri yabancıların elindeki yöneticilerinin yüzünden birbirlerini kırmışlar, boğazlamışlar, Türkiye ve Yunanistan bunun en acılı büyük örneği. İkisi de az gelişmiş, yıllar boyu sömürülmüş, yabancı boyunduruğunda ezilmiş iki ülke. Bunlardan birinde Cunta var. Faşist, insana saygısız, Amerika'nın güvenini sağlamak, ona üs olmak için, hiç kızmayın sayın elçi, kendi halkını Yaros'lara sürüyor, işkenceler altında inletiyor; dört bir yana dağılıyorlar düşünenler, düşündükleri söyleyenler, haksızlığa, adaletsizliğe katlanamayanlar. İşte batının hayran kaldığı Teodorakis, işte Melina Mercuri...

Amerika ne derse yapar bu adamlar. Bakın 1967'de Demokrasi'ye ilk darbe indirildiğinde bir kahraman gibi, başkan olarak ortaya çıkan Papadopulos kimdi bilir misiniz? Bilirsiniz elbette, sayın elçi, saklamayın. Darılmayın ama Pentagon ve C.İ.A. siz diplomatları şartlandırmış. Evet, ne diyorum... diye Makaryos başını koltuğunun arkalığına yasladı. Ha, Papadopulos diyordum evet, o, C.İ.A ile Yunan «Devlet istihbarat teşkilâtı» arasında «irtibat subaylığı» yapan bir C.İ.A. ajanıdır. Daha önce, 1965'te Yorgo Papendreu da görevinden alınırken, bu işin yönetmeni de Richard Barnun adlı bir C.İ.A. ajanıydı. Esso papas adlı bir şirketin başındaydı. Ve C.İ.A.'nın gönderdiği paralar bu şirket aracılığıyle Yunan yardakçılarına, işbirlikçilerine dağıtılıyordu. Papandreu bu şirketin faaliyetlerini denetlemek istemişti ama başaramadı, siyasî ömrü yetmedi. 1967 darbesinden sonra İçişleri Bakanlığına da, bu Esso Papas şirketinin kıdemli memurlarından birini, Pavlos Totomis'i getirmişlerdi. Tabiî bundan sonra şirket iyice gelişti, bir çok ayrıcalıklar, haklar elde etti...

«İşte Yunanistan böyle hâlâ. Türkiye'ye gelince, orada da Ecevit diye gencecik, iyi niyetli bir Başbakan var. Adama türlü oyunlar düzenlendi. C.İ.A. onu iktidardan indirmek için her yolu denedi. Bundan sonra da deneyecek. Zaten görevleri bu değil mi? Ecevit insancıl ve akıllı bir adam. Sol eğilimli. Bu Pentagon'un hoşuna gitmez. C.İ.A. önce iç meselele-

rinde adamı çıkmaza sokmaya çalıştı. Ajanları ve Ecevit'in muhalifleri bu amacı gerçekleştirmek için az çalışmadılar ama adam bunları atlatmasını bildi. Sonra Petrol arama meselesini, kıta sahanlığı sorununu ortaya çıkardılar. Gazeteler «Savaş! Savaş» diye inledi iki ülkede de. Haşhaş sorununda Ecevit Amerika'ya restini çekince pabucun pahalı olduğunu anladı C.İ.A. Ecevit başta kalırsa Türkiye'nin ekonomik gelişimi ve siyasî bilinçlenmesi eski hükümetler zamanında olduğu gibi kösteklenemezdi. Neler olacağını kestiriyorum ben. Sizin o felâket kuşunuz Kissinger'in deyimiyle Adaya Yunan güçleri çıkıp ben alaşağı edilince, Akdeniz'in Kastro'su ortadan kalkacak. Türkiye Amerika'nın Yunanistan'ın ardında olduğunu görünce müdahale edemiyecek, ederse de yıllarca birlikte adaya yığdığınız her türlü silâhla Türk askerlerinin hepsini öldüreceksiniz. Türkiye'de bu yenilgi Ecevit hükümetinin düşmesini sağlayacak. Cunta ise Türk düşmanlığını körükleyerek çoğu fanatik olan halktan itibar görecek, çöküşünü önleyecek. Ben de bu arada bulutların arasında kanat çırpacağım için, Kıbrıs'ta sola yatkın bir başkan da bulunmayacak. Hem Türkiye'de, hem Kıbrıs'ta sağcı hükümetler kurulacak. Belki de Yunanistan'da da sivil bir hükümet kurulacak. O da sağcı tabiî... Bu üç ülkede de C.İ.A. tarafından seçilip, başkanlığa bakanlığa getirilmek için şimdiden ellerini oğuşturmaya başlayan bol miktarda adam olduğunu biliyorum...

Makaryos bu uzun tiradından yorulmuş gibiy-

di. Ellerini koltuğun kenarından sarkıttı.

— Ararat'ın tepesinden çok ilginç şeyler görüyorsunuz, dedi Mr. Davies.

— Daha ilginç şeyler var, dedi Makaryos. Ama sizi üzmek için söylemiyorum. Aslında eskiden ben olaylara dışarıdan bakarken bir takım şeyler görür, sezerdim ama anlamını çıkaramazdım her defasında. Şu komünistler bana iki şey öğrettiler: Diyalektik ve Ekonomi politik. Bizim din kurallarıyla pek uyuşmuyor ama işin aslına bakarsanız politikada dinin işi yok. Siz, Amerikalıların emperyalist arzularını tatmin için bizler ölüyoruz buralarda. Eskiden ben de kapılırdım sizin damarlarımıza şırıngaladığınız yüreklerimizde körüklediğiniz düşmanlık duygularına... Ama artık gerçeğe yaklaşmağa başladım. Ölen bir Türk te olsa, bir Yunanlı da olsa birdir bundan böyle benim için. Sizler savaş tüccarlarısınız, ölüm bezirganlığını yapıyorsunuz!...

Makaryos'un hırstan yüzü mosmor kesilmişti. Gülümsemesi de kaybolmuştu. Elçi saygılı bir sesle:

— Özür dilerim, dedi sizi rahatsız ettim. Üzdüm...

— Durun, dedi Makaryos. Asıl ben sizden özür dilemek isterdim. Benim bu ağır sözleri size yönelttiğimi sanmayın, bu sözlerim yalnız C.İ.A. ve onun uşaklarına söylenmiştir...

«Sonra, bir Yunanlı olarak mantık ve sağduyunun gösterdiği bu yolda, başka bir deyişle inandığın

yolda benim de yürümem imkânsız. İçime sızdırılan Türk düşmanlığı aslında yine bütün canlılığıyla yaşıyor yüreğimde. Türkler de beni zerrece sevmezler. İstesem de bu düşmanlık çitini atlayıp, birer kardeş gibi kol kola giremeyiz Türklerle... Evet ne yazık ki böyle...

Mr. Roger Davies yolun gölgeli tarafından giderek, güneşin etkisinden korunmaya çalışırken son gelişmeleri, az önce konuştuğu bu ilginç adamın başında yakında patlayacak felaketi düşünüyor, «hiç olmazsa kaçsa...» diye geçiriyordu içinden.

13 temmuzda Makaryos'u devirme planının hazırlandığını biliyordu. Hem de İngilizlerin ve Amerikalıların da bu işi tasarlıyan Yuannidis'i onayladıklarını da... Kissinger Makaryos için Fidel Kastro diyor ve onun Kıbrıstaki varlığını Amerikanın Akdenizdeki egemenliği için bir tehlike görüyordu. Aynı şekilde İngilizler de Papazın adadan uçmasından mutluluk duyacaklarını belirtiyorlardı. Yuannidis planı kendi eliyle düzeltmiş, Kıbrıstaki Yunan birliği komutanı ve arkadaşı Tuğgeneral Andreas Kondilis'e göndermişti...

14 Temmuzda mülti-milyarder Onassis'in iki Boeing-727 uçağıyla sivil giyinmiş 200 ESA subayı

hareket edecekti. Bunu da biliyordu Elçi Roger Davies

Bir telefon görüşmesi:

— Alo, siz misiniz Mr. Kissinger.

— Evet, ne haber?

— Tamamdır. Bugün Yunanistan'dan geliyorum. Hemen sizi aradım. Gizikis ve Yuanidis'le görüştüm. Harekâtı planladık. 6. Filo tetikte ama Ruslar filonun yanından ayrılmıyormuş. Hem de her gemimizin iki yanında, aynı bizim geminin tipinde iki gemi bulunduruyorlarmış. Filo nereye gitse, bu Rus gemileri de onlarla birlikte... Sağa dönünce, onlar da sağa dönüyor, sola dönünce onlar da sola dönüyor, bizimkileri hapsetmişler. Rusların müdahale etmelerine imkân var mı sizce? Ya da birliklere yardım edebilirler mi?

— Allah belâlarını versin. Mısır'ı elden kaçırınca tutuştular... O kadar önemli bir konu değil o korkma. İş o safhaya hiç bir zaman dökülmez. Yunan - Türk meselesi bu. Daha fazla dallandırıp budaklandıramayız. Başka ne haber. Anlat çabuk. Burada, güzellik yarışmasındayım. Ne güzeller var bir görsen insanın böylelerini bırakıp politikayla uğraşması acı bir şey... Neyse...

— Parola: Cumhurbaşkanı. Yarın sabah sekiz-

de başlayacak. Harekâtı Yuannidis'in sadık adamı Albay Trirarhos Yorgitsiz yönetecek. Makaryos'un güvendiği Ulusal Muhafız Gücünün Yunanlı komutanı Korgeneral Denisis ve Yunanistan Kıbrıs elçisi Lagakos'la bu sabah Yuannidis'in ESA Merkezindeki odasında konuştuk. Adamlar bize çok bağlı. C.İ.A.'dan Allahtan korkar gibi korkuyorlar. Harekâtı destekleyecekler. Güvendiği dağlara kar yağacak Makaryos'un.

— O dağlara dua edelim kan yağmasın patron. Temizlemek güç olur sonra.

17. FLAŞ... FLAŞ... FLAŞ

Ankara'nın politik sıcaklığı sabahın erken saatlerinde birden alevleniyor. Önce Reuters, ardından UPİ ve onun ardından AP. dünyanın dört bucağına en önemli haberi çağımıza uygun bir hızla yayıyorlar.

«Flaş... Flaş... Flaş...»

«Kıbrıs'ta Yunan subaylarının giriştiği darbe başarıya ulaşmış, ada yönetimi darbecilerin eline geçmiştir. Devlet Başkanı ve Başpiskopos Makarios'un, Lefkoşe radyosunu ele geçiren darbecilerin yaptığı açıklamaya göre öldürüldüğü bildirilmektedir.»

Haberi duyan Yunanistan-Kıbrıs Dairesi Başkanı Ecmel Barutçu hemen II 32 88'i çevirdi. Numara düşmedi, bir daha çevirdi. Açan yoktu. Bir daha bir daha... Yine bir karşılık yok. Sekreteri

çekine çekine nereyi aradığını sordu.

— Etimesut'u arıyorum, dedi Ecmel Bey. Önemli bir haber var da Başbakan'a ulaştırılacak.

Sekreter numaranın değiştiğini söylerken 12-31 86'yı çevirdi.

Etimesut Askeri havaalanı konuk salonunda bir er çalan telefonu açtı.

— Alo, kimi dediniz? Ben Hamdi. Kemal Güçyener mi? Ben Kemal Bey'i tanımıyorum. Sorayım bekleyin...

Başbakanlık özel kalem müdürü Kemal Güçyener Ecmel Barutçu'dan darbe ve Makaryos'un öldüğü haberini alınca telaşlandı.

— Başbakanın uçağı kalkmak üzereyse, durdurun ya da durdurmak mümkün mü?

Kemal Bey telefonun başında büyük bir telaş içinde ne yapacağını bilemez bir haldeydi. Ecevit, dış politika niteliği yönünden büyük bir yolculuğa çıkıyordu. Bütün hazırlıklar bitmişti. Ne yapmalıydı? Etrafına kararsızca bakındı. Sonunda:

— Bir dakika bekleyin. Hemen koşup haber vereyim.

Bu sırada Ecevit kendini Afyon'a götürecek uçağın merdivenlerinde konuşuyordu etrafındakilerle. Kemal Bey'in karşıdan telaşlı ve heyacanlı koştuğunu görünce, aklından ilk geçen «Kıbrıs mı?» sorusu oldu. Kemal Bey soluk soluğaydı yanlarına vardığında.

— Hayrola Kemal Bey? diye sordu Ecevit.

— Kıbrıs'ta darbe olmuş, Başbakanım. Makaryos öldürülmüş.

Koşar adım Konuk salonuna gittiler. Önce Hasan Esat Işık konuştu telefonda. Sonra Ecevit'e verdi.

— Evet Ecmel Bey sizi dinliyorum...

—

— Demek öyle Ne zaman olmuş?

—

— Kimin yaptığı belli mi?

—

— Ya Türklerin durumu? Türk kesiminde herhangi bir şey var mı?

Başbakan telefonu kapattıktan sonra etrafındakilerin yüzlerini süzdü. Sonra bakanlarla vedalaştı. Hasan Esat Işık'ı bir ara kenara çekerek:

— Sürekli temas halinde olalım, dedi. Ben gerekirse geziyi yarıda keserek dönerim. Bu arada hemen Pekin'i arayın. Güneş'e söyleyin hemen dönsün... yokluğu da ters zamana rastladı...

Ecevit uçağın merdivenlerini tırmanırken, haşhaş ekerek Amerika'ya bir anlamda, Amerikan senatosuna kafa tutuş diye nitelendirilen girişimine C.İ.A. ve Cuntasının karşılık verdiğini düşünüyordu. Namlunun Makaryos'la birlikte kendine yönelik olduğunu anlıyordu. Doğu Akdeniz'i kendi gölleri haline getirmek istiyorlardı.

Uçak tam otuzbeş dakika geçikmeyle saat 11. 35'te havaalanından yükseldi. Ardında kalan bakan danışman ve gazetecilerde tuhaf bir sessizlik vardı.

Uçak havalandı, bir bulut tarlası içinde yüzmeye başladı. İşte beklediği, olacağından korktuğu şey nihayet gerçekleşmişti. Cunta Türkiye, Yunanistan ve İngiltere tarafından bağımsızlığı garanti altına alınan Kıbrıs'a girmişti. Makaryos'un öldüğü söyleniyordu ama bunun bir söylentiden öte bir şey olmadığını biliniyordu. Kurnaz Papaz çoktan Lefkoşe'den ayrılmıştır, diye düşündü.

Başını koltuğun yanına yasladı.

«Ne olacak şimdi?»

Kıbrıs'ın başına böyle bir işin gelmesi aslında uzun zamandır bekleniyordu. 1974'in şubatında Türk istihbaratçıları bu bekleyişi doğrular haberler ulaştırıyorlardı.

Türkiye üstüne tezgahlanan oyunlar belliydi. Kıbrıs meselesi çok yönlü bir meseleydi ki, Makaryos'u devirmek, adayı bir Amerikan üssü yapmak, amaçlarında da kalmıyor, asıl Kıbrıs'ta ve Türkiye'de Amerika'nın dümen suyuna girecek sağcı Amerikacı politikacıları başa geçirmek Yunan Cun-

tasına güç kazandırmak hedefini güdüyordu. Ecevit, ana hedefin bir anlamda kendi olduğunu biliyordu; bazı yabancı çevreler onun başa gelmesini hoşnutsuzlukla karşılamışlar, hele giderek halkla bütünleşmekte olduğunu görünce bayağı telaşlanmışlardı. Döndürülen dolaplar, kurulan düzenler boşuna değildi.

Türkiye ulusu için Kıbrıs apayrı hatta kutsal bir sorundu. İnönü ve Demirel zamanında ard arda sinişimiz toplumumuzda, ulusal bir kırgınlık ve acılık yaratmıştı. Şimdi aynı durum bir daha ortaya çıkıyordu. Ulusal tepkiye uyarak Ecevit'in Türkiye'yi savaşa sürüklemesini istiyorlardı. Kıbrıs'a müdahale edip başaramasın ya da korkup sinsin istiyorlardı. Ecevit halk karşısında ya «korkak» ya da «basiretsiz» duruma düşsün istiyorlardı. Bunları yabancılar kadar, kendi siyasetçileri de istiyorlardı. Biliyordu ki herhangi bir başarı kazansa bunu hemen paylaşacaklar, ama başarısızlıkları utanmazca omuzlarına yükleyeceklerdi.

«İşim zor» diye düşündü Bülent Bey. Zor ki ne zor! Yanlız Cunta güçleri değil. Ardında resmen Amerika ve perde arkasında C.İ.A. ve Türkiye'deki maşaları. Boş bir anımı kolluyorlar. Bir ip üstünde yürüyen cambaza benziyorum bazen Elimde tek bir çıta var. En ufak bir yanlış adım herşeyi yok edecek. Bu ufak adımı atmamalıyım. Yoksa acımaz bu adamlar insana...

«Ne olacak şimdi? Savaşı sürüyorlar önüme,

Savaş! diyorlar perdenin arkasındakiler. Bir yenilgimden pay çıkarmak isteyen içerdekiler de «Savaş!» diye ses veriyorlar onlara birlikte. Ekonomik ve sosyal bir atılımın eşiğine geldiğimizde boşuna çıkarmıyorlar bu işi, boşuna örmüyorlar bu çorabı başımıza? Halk belini doğrutmasın, Türkiye yerinde saysın, istiyorlar.»

Türk istihbaratçıları çok iyi çalışıyorlardı. Makaryos'a darbe yapılacağını çok önceden öğrenmişler, Genel Kurmaya duyurmuşlardı. Şubat ayında bu işten haberdardılar ve adadaki güçler dağılımını, EOKA'cıların hareketlerini çok yakından izlemeye başlamışlardı. Dört aydan beri de, herhangi bir darbe ihtimalinde ne gibi tedbirler alınacağı kararlaştırılıyordu. Haziran ayına kadar sürdürülmüştü hazırlıklar. Haziran ayında Genel Kurmay'dan dört yetenekli ve gözüpek subay adaya bir turist gibi sivil gitmişler, daha çok. Lefkoşe'de kalmışlardı. Zorunlu bir çıkartma durumunda indirim alanlarını, savunma noktalarını saptamışlardı. İki büyük hareket planı vardı. «A» planına göre Mersin'den çıkartma ve indirme birlikleri hareket edecek Girne, Lefkoşe ve Lefkoşe havaalanını ele geçireceklerdi. 15 türk jeti çıkartma ve indirme birliklerini destekleyecek ve direnen noktalara bomba yağdıracaktı. Bu etkin ve pratik plana göre de «Kıskaç» harekatının temel ilkeleri saptanıyor, bu harekatta, iş deniz piyadeleriyle paraşütçülere düşüyordu. Bu kuvvetler Girne, Li-

masol ve Larnaka'yı ele geçirip, düşmanı bir kıskaca alacaklardı.

Yine bu «A» ve « »B» planlarının dışında, Amerikan 6. Filosunun Yunanistan taraflısı olarak müdahaleye kalkması halinde uygulamasına geçilecek bir «C» planı vardı.

Böyle bir «C» planının hazırlamalarını gerektiren birçok neden yanında Ada'da faşist darbe Tuslog Komutanlığına gelen şifreli bir telgrafın elimize geçmeseydi. İncirlik'teki Amerikan üssünün uyarılması istenilen, ancak tamamını çözemediğimiz bir telgraftı bu.

«ZC - ZC 5491
Uıt 797 Fichmond
Kaliforniya 33—29 05 1041 LT
Afet Ankara
Ankara
Plecs Pass To Tmo Deet 47 V 128110 A. J. Burgess H5 165 424
ABD x E x Ambasador
Eta 7x10 Revised
Rdd 7-20 Poe
İSKENDERUN
Riche x — Lorna Reinhadr Col 47 V 128110

A.J. H5 165 424
7-10 7-20»

Ama gönül isterdi ki bu üç harekattan hiç birini uygulamaya gerek kalmasın. Hele iş «C» planının uygulanmasına kalırsa, bütün dünyaya sıçardı savaş bir III. Dünya Savaşına kadar varabilirdi.

Savaşın sonucundan değil savaştan korkuyordu. Başta kişiliğine ve açıklığına hayran olduğu Genel Kurmay Başkanı Semih Sancar olmak üzere Türk ordusunun, sözde kalmayan yürekliliğine ve gözüpekliğine güveniyordu. İsteseler, hallaç pamuğu gibi atarlardı Kıbrıs'ı. Ama insan ölürdü, ama kan dökülürdü. Savaşın bedeli mutlaka kan ve gözyaşı olurdu. Bundan kaçınmanın imkânı yoktu. İnsanlığın bu yüzkarası alışkanlığına, bu kan, acı ve sefalet çukuruna ülkesini atmamamk için direnmeliydi, sonuna kadar denemeliydi barışı insanca anlaşmayı. Gencecik vücutlar hayatın parlaklığından ölümün hiçliğine itilirken öteyandan görünmeyen eller zevkle tokalaşacaklar, yeni bir insanlık dramı için kadeh kaldıracaklardı. Kader insanı nerelere sürüklüyordu. Türk-Yunan kardeşliği şiirinden Türk-Yunan savaşına...

«Ana mesele, hükümetin dışarıya karşı sağlam

olduğu kanısını uyandırmak. Sonra dışarıyla uğraşırım. Bu politikacılar beni nereye kadar desteklerler? Böylesine önemli, ulusal bir meselede bile bana darbe indirmek için fırsat kollayacakları açıktır. Ama Kıbrıs için yetki istesem mutlaka verirler. Vermek zorundalar. Verecekler. Çünkü bu sorumluluğun altına giremezler. Hükümet'i Yunan karşısında elikolu bağlı bir durumda bırakmanın sorumluluğu altına.. Hayır, bunu yapamazlar. Her ne kadar Deniz meselesinde, güvenoyu vermemişlerdi ama bunda vermek zorundadırlar. Bunu bir veri olarak alayım: İstediğimde bu adamlar bana güvenoyu vereceklerdir. Ama öte yandan alacağım kararı etkilemek için, savaşa da kışkırtmaktan geri durmayacaklardır. Hesaplar demin düşündüğüm gibi açık...»

«Şimdi Türk-Yunan kardeşliği üstüne yazdığı şiiri bayrak mı etmezler ellerine? Bir sinse, işte Yunan'a kardeş diyen Başbakan, soydaşlarının kesilmesine göz yumdu mu demezler, Türklüğün adını lekeledi mi demezler, Milliyetçi olmadığını mı söylemezler?...»

«Milliyetçilik...»

«Bu adamların milliyetçiliği...»

«Bu beyefendilerin dış politikası «Amerika ne buyurursa» dır.»

«İç politikaları:»

«Aman milliyetçiliğe ters düşmesin» dir.»

«Ya haşhaş sorununda Adalet Partili Milletvekilinin yaptığı da artık işin doruğuydu:

— Amerika'yı gücendiriyoruz diye feryadı basmış, hükümetin güçsüz olduğunu tez zamanda düşeceğini, o zaman Türk-Amerikan ilişkilerinin yeniden düzeleceğini açık açık çekinmeden duyurmuştu, Amerikalılara»

«Bu adamlar ordumuzun vurucu gücünün candamarı petrolü savaş ihtimalinde kesmeye kalkan yabancı Mobil ve Shell Petrol firmalarını hükümete karşı korur. «Mobil, Shell» miliyetçisidir bunlar!»

«Ama kimseye bırakmazlar cüzdanların kalınlığını garantileyen bu miliyetçiliği kavramlara böyle göbekten bağlılar. İşverenin emrinde işçiyi zenginin emrinde yoksulu, ağanın emrinde köylüyü ezer, bunu milliyetçilik adına yaparlar. Hani şu «Milliyetçiyim» diyenlerden ne kadar korksam yeridir. Egemen sınıflara, yabancı şirketlere, iş çevrelerine yaranmak, bu bizim milliyetçilerin temel düsturu.»

«Hayır, dedi Ecevit farkında olmadan yüksek sesle. Hayır, kendi halkına düşmanlık edenler, sonra kürsülerde milliyetçilik nutukları çekenlerin gerçek yüzlerini bu halka tanıtacağım. Bu adamların ipliklerini pazara çıkaracağım. Bu halkın daha fazla ezilmeye, bu madrabazların uğruna kanını emdirmeye takati yok. Milliyetçilik, diye hakkını isteyene «komünist» haksızlığa başkaldırana «anarşist» diye damga yapıştırılmış. Milliyetçilik adına körüklenmiş kardeşlik kavgası...»

«O kadar ucuz bir kavram değil milliyetçilik

Öyle her önüne gelen ben milliyetçiyim, diyerek mangalda kül bırakmazsa her aklına gelen «milliyetçi cephe» kurmaya kalkarsa bu milliyetçilik boyacı küpüne döner.»

«Ama bu milliyetçilik adına önüne setler çıkarılırsa...»

«Bu milliyetçilik adına onu savaşa itmeye kalkışılırsa...»

«Bu milliyetçilik adına onu sonu karanlık serüvenlere sürüklemeye yeltenirlerse...»

«Ne yapmalıydı?»

«Yapacağımı biliyorum. Hiç etkilenmeden önce barışı deneyeceğim. Kan dökülmeden çözüm yollarını arayacağım. Başka bir ihtimali düşünmek bile istemiyorum. Ne yabancı düşmanların, ne de iç hainlerin ekmeğine yağ sürmelerine araç olmayacağım. İnsan sevgisinin faşizme, demokrasinin baskıya üstün geleceğini ispatlayacağım onlara... Halkıma güveniyorum...»

18. NAMLUNUN UCUNDA

Önce alarm düdükleri...

Ve Albay Yorgitsiz harekatı başlattı.

Rus yapısı 10 T-34 tipi tank Cumhurbaşkanlık sarayını çevirdi.

Makaryos cübbesini çıkardı.

Arka kapıdan bir adamıyla dışarı fırladı.

Bir Mini-Cooper bekliyordu onu. Direksiyon da, genç ve güzel bir Ingiliz kadını vardı.

— Son hız Baf'a dedi Makaryos.

Ardında bıraktığı Lefkoşe'de silâh sesleri duyulmaya başlamıştı bile.

Bunların kimler olduğunu biliyordu Makaryos.

— Komünistler, dedi yanındakilere.

Onlar da başlarını sallayarak onayladılar.

Küçük araba, tozlu dağ yollarında hızla uzaklaşırken, Faşist Cunta güçleri amansız bir komünist avına başlamıştı. Direncin onlardan geleceğini biliyorlardı.

BİR ÖLÜM BEZİRGANLIĞI

Geniş Boulogne ormanına bakan pencerenin önünde, bir süredir dışarıyı seyretmekte olan ihtiyar, ak saçlı adam, birden dış kapının açılıp çok iyi tanıdığı siyah, geniş bir arabanın bahçenin çakıllı zeminde yaklaştığını görünce yerinden fırladı. Olağan bir konuk için aşırı sayılacak bir telaşla salonun merdivenlerini şişman vücudundan beklenilmeyecek bir çeviklikle indi. Uşaklar kapının iki yanında, general teftişine hazırlanan askerler gibi sıraya girmişlerdi. Yüzlerinde de gerçek bir asker gibi ağır bir ciddiyet ama fazla olarak korkulu bir ifade okunuyordu.

Araba köşkün geniş beyaz mermer merdivenleri önüne yanlamasına yanaşarak durdu. Ön taraftan fırlayan bir üniformalı hemen koşup arka kapıyı açtı. Açılan kapıdan zayıf, uzun boylu biri

indi aşağı. Elinde siyah küçük bir valiz taşıyordu. Küçük ama seri adımlarla merdivenleri tırmanmaya başladı. Ev sahibi de merdivenleri yarısına kadar inmişti konuğunu karşılamak için. Hararetle el sıkıştılar. Sonra konuk içten bir hareketle ev sahibinin omuzuna attı kolunu. Ana kapıdan birlikte girdiler.

Uşaklar Mösyö Dassault'un bu köşküne pek konuk kabul etmediğini bilirlerdi. Etse de kimseye böylesine içtenlik göstermez, karşısındakinin de göstermesine katiyyen izin vermezdi. Olağanın üstünde bir ilgi gören bu gelenin kim olduğunu anlamak için birbirlerine soruyorlardı.

Köşkün yöresinden devrişirilmiş uşakları Mösyö Dassault'un birlikte çalışma odasına kapandığı adamı, tanımaları için vekilharcın yardım etmesi gerekir. İki sözcük fısıldadı yalnızca, vekilharç meraklı kulaklara

— Cumhurbaşkanı, salaklar...

Az önce Mösyö Dassault'un durduğu pencere önünde, bir koltukta şimdi Giscard d.Estaing oturmuş, buzlu viskisini yudumluyordu. İçkinin hafifçe peltekleştirdiği diliyle dostuna karşılıklar veriyordu.

— Şimdi, demek, dedi. Marcel Dassault, olayların gelişmesini beklemek gerek. Nasılsa bunca yatırımın bir karşılığı olacaktır.

— Yunanistan'da da Türkiye'de de bir savaş gerginliği var. Cunta'nın talebini çekeceğine ben eminim, dedi. Giscard d'Estaing.

«Elbette isteyecek, diye sürdürdü. İstediğiniz gibi yürüttüm görüşmeleri Yunan yöneticileriyle...

— Güzel, ne oldu sonucu? Kararlaştırdığımız gibi mi ?

— F-I leri beklediklerini tekrarlıyorlar. Ne kadar erken olursa, o kadar iyi diyor Gizikis, Türklerle çok yakın bir gelecekte bir savaş çıkma ihtimali yüksek diyor..

— Çok mersi Mösyö d'Estaing, dedi Mösyö Dassault ellerini oğuşturarak. Gerçekten çok büyük bir sipariş sayılır. Yunanlıların ki... Güney Amerika'dan sonra en çok Yunanistan'a satacağım bu uçaklardan anlaşılan. Faşistler varoldukça...

— Teşekküre gerek yok. Mösyö Dssault. Sizin bana yaptıklarınız yanında benimki bir aracılık sayılır ancak.

— Öyle demeyin, siz Pampidou zamanında da, maliye bakanıyken, küçük devletleri dolaşıp benim uçaklardan az satmadınız. Bana tanıdığınız imkân ve ayıracalıkları unuttum mu sanıyorsunuz ?

Dünyanın en etkin savaş uçaklarından Mirage

firmasının sahibi silah tüccarı Marcel Dassault gülümseyerek Fransa Cumhurbaşkanının yanına sokuldu. Elini omuzuna koydu.

— O aptal şehlere hele, nasıl sokuşturuyorduk en külüstürlerini bile. Petrolle sulanan beyinler pek işlemiyor, ha ne dersin ?

Giscard d'Estaing buna geniş bir kahkahayla karşılık verdi.

— Aslında yalnız kazancı değil önemli olan, bu işin diye devam etti. Mösyö Dassault. Benim istediğim ürettiğim uçakların dünyada savaşlara egemen olması, silâhıma sahip olanların savaşları kazanması, yani Dassault imparatorluğunun dünyaya egemen olması...

— Şu Yunanlılar kırk uçağı da alırsa...

Bir şeyler hesaplar gibi gözlerini odanın göğüne kaldırdı. En az yirmi metre yükseklikteki tavandan binbir kollu bir avize sarkıyordu. Mösyö Dassault, bu pırıltılar içinde uçaklarının yırtıcı birer kartal gibi uçtuğunu görüyordu. Uçuyordu. Mirage'lar... Ölüm kusuyorlardı, müşterilerinin düşmanlarına, Cunta'nın sipariş ettiği bu uçakları alması için her şeyden önce Yunanistan için bir savaş tehlikesinin söz konusu olması gerekliydi. Yunanlıların da şu sıra savaşa girebileceği tek ulus Türkler'di. Zaten Ege denizinde petrol arama ve ardından patlayan kıtasahanlığı meselelerinden bu iki ulusun arası açılmıştı. Kulağına kadar ulaşan istihbaratlara göre, bugünlerde C.İ.A.'nın Cuntayla birlikte Kıbrıs'ta bir darbe-

ve girişeceklerini öğrenmişti. Bu darbenin ardından, Türkler de karşı korsa ne güzel olurdu!

Şimdi kendisi uçakları satmak için nasıl sabırsızlık gösteriyorsa, böyle bir durumda Cunta daha da taşkınını gösterirdi...

«Türkler ah bir darbeye karşı çıksalar, Türkiye'de başta bulunan o Ecevit ah bir müdahalede bulunmaya kalksa! Bunu sağlamalı...

— Ne düşünüyorsunuz? diye sordu birden Giscard d'Estaing.

Bu soru Mösyö Dassault'u daldığı alemden çekti sıyırdı.

Ecevit'i düşünüyordum, dedi. Mösyö Dassault.

— Nesini düşünüyorsunuz onun ? Bir şair eskisiymiş...

— Şu Kıbrıs konusunda kışkırtmalara bir kapılsa. Bir «savaş» dese...

— Bence şair de olsa der, demek zorundadır, diye karşılık verdi Giscard d'Estaing. Eğer demezse, durumu belli Türkiye'de, bütün gücünü bir anda yitirir...

— Biliyorum, ama bu küçük bir iş değil, bizim için de küçük bir iş değil. Savaş bu... Sizin de komisyon payınız az değil...

Giscard d'Estaing kafasında yaptı hesabını hemen. Daha önce de bir kaç defa yapmıştı. Her defasında aynı sonucu bulmasına rağmen bir defa daha alacağı parayı hesaplamaya uğraşmaktan zevk

duyuyordu. Hayatında ilk defa böyle yüksek bir komisyon alacaktı. Tam kırk milyon dolar, diye geçirdi içinden Kırk milyon dolar! Bu para halihazırdaki servetinin tamamı kadar vardı. Bu koskoca servete kavuşmak ta ancak bir savaş ihtimalinin Orta Doğuda belirmesiyle gerçekleşebilirdi.

Aslında, bu kadar büyük değilse bile, böyle aslan payları vermeye zorunludur bana. Mösyö Dassault, parası ve nüfuzuyla, sahibi olduğu yayın organlarıyla, başta orta tabakadan hemen herkesin evine giren Jours de France'ıyla seçimi kazanmam için büyük çabalarda bulundu, bulundu ama bunu benim ve daha önceki hizmetlerimin karşılığı için değil, satın aldığı bir adamın daha güçlü biri olarak kendine daha büyük hizmetleri gerçekleştirmesi için yaptı. Pompidou zamanında az kullanmadı beni... Az servet kazandırmadım ona. Onun böylesine tröstleşmesinde benim de katkım büyük, Elbet bunun karşılığını ödeyecek. Hele şimdi, kıl payı da olsa iktidarı ele geçirmiş koskoca bir cumhurbaşkanı olarak bana sıradan bir komisyoncu gibi davranamaz. Payımı da sıradan bir komisyoncu gibi veremez. Elbette milyonlarca frank ödeyecek, bu onun için yalnız salt kazancı için ödediği bir komisyon değil, aynı zamanda ilerisi için bir yatırım, Beni seçimlerde destekleyip seçtiremeseydi, sosyalistlerin iktidarında hali ne olurdu belli değil. Çünkü Mitterand seçim bildirgesine bile uçak fabrikalarını devletleştireceğini koymuştu. Başa gelen Mitterand ol-

saydı, şimdi ölürdü mutlaka. Seksen ikisinde bu zindeliğe sahip olmasının sırrı bu uçak satma hırsı onun! Satamazsa ölür, yaşayamaz...

— Mösyö d'Estaing, şimdi siz ne düşünüyorsunuz, söyleyin bakalım?

Giscard d'Estaing gülümseyerek dostunun yüzüne baktı bir süre kafasını toplamak için..

— Yoksa kazancımızı mı hesaplamaya çalışıyordunuz ? diye sordu Mösyö Dassault.

— Yok canım, ne önemi var onun ?

— Nasıl önemi yok Mösyö d'Estaing, tam kırk milyon dolar tutuyor. Bu paraya önemsiz diyecek tek bir insan tanımıyorum ben, cumhurbaşkanları da dahil...

— İnsanları tanıyorsunuz, dedi. Giscard d'Estaing, hafiften gülümseyerek.

— Evet, bu büyük komisyona konma şansınız fazla çünkü Türkiye'de de savaş kışkırtmaları durmadan sürdürülüyor. Ekmeğimize yağ sürüyor onlar da. Yunanistan'a daha uçak vermeden, verdi diye haberler çıkıyor en yüksek tirajlı gazetelerinde. Türkiye de böyle bir havaya girince, Yunanistan zorunlu olarak siparişlerini alacaktır. Bugün Yunanlılar hiç bir şekilde Türklerle başa çıkamaz ama fanatik düşmanlıkları körüklenirse intihar derecesinde işlere girişirler...

«Hele bir patlak versin o zaman bütün Fransız kamuoyunu Yunanlıların lehine biçimlendiririz. Bütün yayın organlarım ve etkimdeki gazetelerle Türk-

ler aleyhine bir kampanya açarız. Yunanlıların haksızlığa uğradığını, Türklerin barbarlık yaptığını söyleriz. Konuyu Birleşmiş Milletlere götürürüz. Nasılsa Türk diplomatları doğr udürüst bir karşılık bile veremezler. Dünyanın gözünde onları çıkmaza sokarız. Bütün Avrupa, bu arada İngiltere başta bizim ardımızda olur. Zaten bazı ülkelerin Yunanlılarla kan bağları bile var. Türkiye'ye karşı cephe aldık mı ordaki sol eğilimli hükümet bile bence yıkılır. O çıkmazdan kurtulamaz. Ama daha önce Yunanlılar alacakları desteklerle savaşa girişmeli, bizim Mirage'ler Türk göklerinde uçmalı ki Yunanistan gibi küçük bir ulusun kazandığı başarının Mirage'lar sayesinde gerçekleştiği inancını bütün dünyaya yaymak kolaylıkla olsun. Bir parça kanlı ve zorlu bir reklâm ama reklâm reklâmdır, ve iş iştir.

— Doğru, dedi. Giscard d'Estaing. Bana karşı giderek artan sert tepkiler de azaltılabilir böylece. Yunanistan taraflısı olarak şartlandırılmış bir Fransız toplumu bu kararlı çıkışımı insancılık yönünden kesin kararlığıma bağlar. Destek görürüm...

Siz Mirage'larınızı satarken, hırsınızı tatmin, ben de kamuoynu kazanmış olacağım. Tabiî bir parça maddî geliri de olacak bu işin. Sonra, sonra hiç belli olmaz, bakarsın Türkiye'de de, Ecevit denen demokratik solcu çöker, güç yine bizim yanlımız birinin eline geçer. Umalım, Mösyö Dassault...

19. İLK TELEFONLAR

Bakanlar Kurulu'nun aldığı kararı ilk defa Bülent Bey'in karısı öğrendi. Haşhaş bölgeleri gezisi ve bu gezinin başlangıcında patlayan Kıbrıs olayı yüzünden, iki gündür görüşmemişlerdi. Merak içindeydi Rahşan Hanım. Son siyasî olayların kocasının omuzlarına yüklediği bu dünya çapında yükü düşündükçe üzülüyor, vereceği savaşta ona yardım edebilme yükünü hafifletmek için bir şeyler bulurum umuduyla çırpınıyordu.

Dedikleri bir bir çıkmıştı Bülent'in. Hepsi. Bu haşhaş meselesinin ardından daha da vahim olayları tezgâhlayacaklarını, onu düşürmek için C.İ.A.'nın bu defa Cunta'yı ileri süreceğini söylemiş, belki de onu korkutmamak için daha fazla açıklama yapmamıştı. Düşünüyor, sabahlara kadar çalışıyor, önüne çıkarılabilecek engellerden nasıl sıyrılabileceğini hesaplı-

yor, uyumuyor çoğunlukla yemiyordu, yalnız düşünüyor ve çalışıyordu. Onun bu hali de çok üzüyordu Rahşan Hanımı. Zaten hassas, aşırı duygulu bir insandı.

«Bir politikacı olmamalıydı Bülent» diye düşündü. Politika gerçekten bir batak... İnsanın ülkesine hizmete çalıştığında nasıl çelmeler yediği işte ortada...

Telefon çaldığında Rahşan Hanım'ın kafasından bu düşünceler geçiyordu. Merak ta etmişti kocasını. Telefonun bulunduğu masaya koşarken heyecanlanmış, ahizeyi eline aldığında bir süre konuşamamıştı.

Evet ses onun sesiydi...

— Rahşan merhaba. Nasılsın ?

Bir karşılık verememişti Rahşan Hanım. Sonra kesik kesik

— İyiyim. Seni merak ettim. Nasılsın ?

— Ben iyiyim. Yalnız korkarım bugün de gelemeyeceğim. Bakanlar Kurulu «İngiltere ile görüşmeler yapmamı ve Türkiye'nin kararını İngilizlere bildirmemi kararlaştırdı.» Bana gömlek ve çamaşır yollamanı rica ederim.

Telefon kapandığında Başbakanlık özel odasında, Ecevit'ten başka Genel Kurmay Başkanı Semih

Sancar ve Millî Savunma Bakanı Hasan Esat Işık bulunuyordu. Bakanlar Kurulunun toplantısından önce durumun bir gözlemini yapmışlar ve pek hazırlıksız olmadıkları bu durum karşısında kesin tutumun ne olacağını saptamışlardı.

Son söz Ecevit'in ağzından çıkmıştı

— Müdahale zorunludur.

Ve Semih Bey de tamamlamıştı:

— Biz yaparız, gerekeni yerine getiririz.

Bülent Bey, Semih Beyin kendine tam destek olmasından sevinçliydi. Böyle zorlu bir durumda insanın yanında sonuna kadar güvenebileceği güçlü insanların varlığını hissetmesi başka şeydi, insana güç veren bir şeydi mücadelesinde. İngiltere'ye güçsüz gidecekti. Ardında duygularıyla, bütün varlıklarıyla kendini destekleyen bir halkın ve ordunun varlığını duyurmalıydı karşısındakilere.

Genelkurmay binasındayken, ardının kesilmeyeceğine emin olduğu telefonların ilki sinsi bir sesle, uzaktan arandığını belli eden bir güçsüzlükle çalmıştı.

Telefon Bülent Bey'e verildi. Telin diğer ucu, Avrupa'nın batısında Brüksel'deki NATO genel sekreteri Joseph Luns'un odasındaki telefona bağlıydı. Sesi telaş doluydu Luns'un, Ecevit'in C.İ.A. ajanlarının kendine ulaştırdığı raporları dışında bir tutuma gireceği endişesi vardı sanki sesinde.

— Sayın Başbakan. Kıbrıs'ta olanları biliyoruz ve yakından izliyoruz. Çok heyecanlı olmalısınız, ama

rica ediyorum, istirham ediyorum. NATO'nun iki değerli üyesinin savaşmasına yol açacak bir karar vermeyin. Güney kanadının geleceğini düşünün...

Bülent Bey'in sesi güvenli ve sakindi.

— Sayın genel sekreter, bizi aradığınıza sevindim ama bu endişelerinizi bize değil, onlara açın...

Luns'tan bir karşılık gelmedi.

— Kıbrıs'a durmadan Yunan uçakları iniyor, diye devam etti Bülent Bey, Tanklarını da Trakya üstünden sınırımıza sürüyorlar. Adalardaki bütün halk alınmış yalnız askeri personel bırakılmış ve bu boşaltma çalışmaları sürdürülüyor. Boşuna değil herhalde bu çalışmalar. Adanın huzurunu bozan biz değiliz görüyorsunuz, Yunanlılar. Orayı aramak aklınıza gelmedi mi ?

Luns küçük dilini yutmuş gibi susuyordu.

— Savaş için Meclislerde yetki isteyeceğiz ve İngiltere'ye birlikte müdahalede bulunmamız için başvuracağız...

Luns, şaşkınlığından diploması dilini değil, temel görgü kurallarını bile unutmuş, onlar için çok «değerli» ulusun başbakanına «İyi akşamlar» bile dilemeyi akıl edememişti.

Sonra Hasan Eset Işık'la ve Millî Güvenlik Kurulu Genel sekreteriyle üstünde «Kıbrıs'taki Amerikan Savunma ve Haber Alma Örgütlerinin Bir Araştırması» adlı kitaptan, Kıbrıs'taki Rumların diren-

me noktaları, ve tahkimatlarının yeri üstüne bir çalışma yapmışlar, ardından Cahit Kayra Bey petrol durumumuz, yabancı firmalara verdiğimiz ültümatomdan sonra istediğimiz ölçüye erişen benzin, petrol, kapasitelerimiz hakkında bilgi vermişti.

«Pabucun pahalı olduğunu anladılar, diyordu Cahit Kayra bey. Eskisi gibi, liberal bir ortamda, istediklerince at koştururuz sanıyorlardı. Bülent Bey'in uyarısını, «Ayaklarını denk alsınlar, yoksa devletleştiririz» uyarısını da önce pek önemsemediler. Bu aldırmazlık bir parça da eski hükûmetler zamanında buralara yerleşmiş yerli danışmaların verdikleri kasıtlı yanlış bilgilerden doğdu. Ama bir iki gün geçince ayakları suya erdi. Eski taktikleri, pazarlıkları sökmedi. Boyun eğmek zorunda kaldılar.»

Yatağını da çalışma odasına taşıtmıştı Bülent Bey. Danışmalardan biri burada yatıp kalkmanın zoluğunu ima edince

— Karın üstünde yatmış bir Atatürk'ün yanında herhalde hiç kalır, öyle değil mi? demişti. Bülent Bey.

Olağanüstü durumların yararlı bir tarafı, insanları içine yuvarlandıkları uyuşukluktan ve pasiflikten kurtarmasaydı. Uykusuz ve Luns'un dediği gi-

bi heyecanlı olmasına rağmen kendini daha güçlü hissediyordu. Yarın Wilson karşısına da aynı zindelikle çıkmalıydı. Önce «Karışmayız» diyen sonra da, «Türkiye'yi tek başına hareket etmesinden alıkoymak için ne mümkünse yapmaya karar veren» İşçi Partisi bile aynı ikiyüzlülük içinde olan İngilizler'e umduğunu buldurmamalıydı.

20. LONDRA GİDİŞ — GELİŞ

İngiliz Dışişleri Bakanı Callaghan Kissinger'in telefonun karşı ucundaki sesini saygıyla dinliyordu.

— Evet Efendim. Demek böyle...

— Mr. Callaghan Ecevit'in blöflerine kapılmayın. Hiç bir şey yapamaz. Haber aldım İstanbul'dan havalanmış. Bizim C.İ.A. ile sizinkilerin hazırladığı «Ecevit Dosyası» nı güzelce okuyun. Kişiliğini kavrayın adamın. İma yollu tehditten, açıkça tehdite kadar vardırın işi. Ancak kendi ülkesinde, kendi halkı içinde bir adam blöf yapabilir. Yunanistan'ı destekleyeceğinizi bile söyleyebilirsiniz. Tabiî işe, Türkiye'yi, Yunanistan belki de Amerika karşısında yalnız bırakabileceğinizle başlayın. Söyleyeceklerim bundan ibaret Mr. Callaghan.. Gemilerine asker yüklemiş olmalarından korkmayın. Askerlerine Akdeniz'de şöyle bir hava aldırır dönerler...

Wilson'un Downing Caddesi 10 numaralı evinin salonunda, başbakandan başka Dışişleriyle uğraşan Mason ve Callaghan vardı. Bizzat Wilson tarafından hazırlanan yedi maddelik ve tek amacı lâf kalabalığıyle Ecevit'i uyutmak olan bildiriyi Callaghan satır satır ezberlemişti. Ecevit geldiğinde bunu bülbül gibi okuması isteniyordu.

Hayır, diyordu Ecevit. Makaryos'tan bir şey istemeyeceğiz. Hemen hiç bir şey. Ne isteyebiliriz ki ?

Ama gazeteci tam gezeteciydi. Ne olursa olsun bir haber koparacaktı. Bülent Bey'den.

— Şimdi, siz İngiliz yetkilileriyle görüşmelerinizden, Makaryos'un görevine getirilmesini istemeyecek misiniz ?

— Bizim istediğimiz soydaşlarımızın haklarını korumak. Hukukun kurallarını işletmek için İngiliz Dostlarımızı birlikte eyleme çağırıyoruz.

Wilson'un sesi salonun duvarlarında yansıyordu

Adı : Bülent Ecevit. Genç, Türkiye'de şimdiye kadar görülmemiş bir politikacı tipi. Tagore'den tercümelerle uğraşıyor. Son derece namuslu, malı mülkü yok. Sıradan bir apartman katında oturuyor. Bu yönleri sürekli çıkar kapısı yapılmış, iktidarları yaşamış Türk halkına çok olumlu görünüyor. Romantik bir adam. Çocuğu yok. Hanımı Rahşan Hanım aşırı mazbut bir hanım ve kültürlü bir kadın. Sosyal demokrat düşüncelere sahip Ecevit'in bir diğer özelliği verdiği sözü tutabilmek için en olmadık zamanda en olmadık, en beklenmedik işi yapabileceği. Sağlıklı bir mantığı ve mahçup görünen mizacının altında bazen insanı sinek gibi eziveren çıkışları var. 450 kişilik parlementoda 185 sandalyeye sahip ve Millî Selâmet Partisi gibi aşırı dinci bir partiyle koalisyon ortaklığı yapıyor. Başında olduğu Cumhuriyet Halk Partisi 25 yıldız seçim kazanamamaktaydı...

Wilson giderek artan bir merakla, Türk başbakanının özel yaşantısına, toplanmış bütün ayrıntılarla giriyor, gücünü, zayıf noktalarını bu dosyadan çıkarmaya uğraşıyordu. Okuma bir saate yakın sürdü. Bu arada Callaghan bir, Mason iki defa okuma nöbetini devraldılar.

Sonunda

— Bu cevizin kırılması işten bile, değil, dedi Wilson koca pürolarından birini yakarken.

Göbeği, yuvarlak yüzü ve çipil gözleriyle bir eski soyluyu andıran Başbakan dosyayı masanın üstün-

den aldı büyük dolabın gözlerinden birine yerleştirdi ve cebinden çıkardığı anahtarlardan biriyle kilitledi.

İstanbul - Londra arası uçakla dört saat çeker. Bülent Bey süreden yararlanarak daktilosunu açmış, önündeki masaya yerleştirmişti. Korkunç bir hızla işleyen parmakları sayfalar dolduruyor.. Kıbrıs tezimizi harflere, hecelere, kelimelere, cümlelere döküyordu. Heyecanlı günün yorgunluğu her kesin üstüne çökmüş, uçaktakiler teker teker koltuklarında sızmaya başlamışlardı. Ama Başbakan, sırtından ceketini çıkarmış, kravatını çözmüş, hiç azalmayan bir hızla çalışmasını sürdürüyordu. Arada bir getirilen şekersiz çaydan bir yudum alıyor, camdan sonsuz maviliğe bakıyor ve yine yazmaya devam ediyordu.

Türk donanması Kıbrıs'ın açıklarındaydı. Mersin'e doğru durmadan asker sevkediliyordu. Genel

Kurmay harıl harıl çalışıyor, kararın savaş olabileceğini hesaplayarak, çalışmalarını bu ihtimal üstüne geliştiriyordu.

Uçağın Manş denizi üstünde uçmakta olduğu söylendi. Demek altlarında Kıta Avrupası bitiyordu. Kısa bir denizüstü yolculuğundan sonra Londra'da olacaklardı. Ayağa kalktı, Tuvalete gitti. Elini yüzünü yıkadı.

Bu ara sakalları uzamış Türk heyeti mensupları, traş makinelerini almayı unutmamış arkadaşlarının sayesinde traş oluyorlardı.

Bülent Bey tekrar yerine döndü. Ceketini giydi. Kravatını taktı. Londra üstüne inişe hazırlanıyordu uçak. Kemerini bağladı. Beklemeye başladı.

— Bakın, dedi Wilson önce bu adamların aşağılık komplekslerinden, yararlanmalıyız. Biz Avrupalıyız. Bir Avrupalı karşısında bunlar kendilerini aşağı görmeye alışıktırlar. Bunu çeşitli tecrübelerimle, bizzat yaşarak öğrendim. Şimdi de aynı yolu deneyeceğiz. Önce tepeden bakma...

— Sonra, dedi. Callaghan'a dönerek. Ben Ecevit'le görüşürken, siz sürekli yanımda durun. Ben size göz kırpınca hemen dışarı çıkıp Kissinger'i arayın

ve konuşmanın gidişatını kendisine bildirin. Ben de çıkabilirim peşinizden. Tamam mı ?

— Tamam Sir...

— Patron ne haber? Çoktandır bir haber çıkmadı senden ?

— Ecevit'i bekliyoruz şimdi. Sert çıktı. İlkgünlerde heyecanla böyle sert çıkması olağandır. Hoş görmeli. Adaya müdahelede kararlı gibi görünüyor. Dışarıya karşı bu görünüşü göstermek zorunda ama hiç bir şey yapamaz. Siz Wilson'a talimat verdiniz mi ?

— Verdim. Ya siz Türkiye'deki adamlarla ilişki kurdunuz mu ?

— Kurdum sayılır. Yüz yüze bir konuşma imkanımız olmadı ama Ecevit'in herhangi bir başarı kazanması durumunda hemen partiler ve gazeteler aracılığıyla «Taksim Tezi»ni savunmaya başlayacaklar. Bizim istediğimiz de yalnızca bu zaten. Hele yarısını Yunanistan'a verip, bağımsızlığı bir kaybolsun Kıbrıs'ın gerisi kolay. O eski «Ya Ölüm Ya Taksim» yutturmacasına getireceğiz adamları. Ama Rusya'nın tepkisi ne olur bu durumda?

— Hiç bir şey, siyasî blöf yapıp, ağırlığını koymaya çalışacak. Ama fazla burnunu sokamaz. Bir şey

diyeyim mi buna karşılık bize de fazla burnumuzu sokamayız. Şimdi ilk etapta umudum. Ecevit'in önüne baka baka evine yollanması. İngiltere'ye ortak müdahale etmeye hiç bir bakımdan yanaşmamalarını söyledim.

— Kızlar nasıldı Mr. Kissinger ?

— Enfesti Patron enfes... Aynı gecede iki azgelişmiş ülkenin kızını birden...

Londra'nın sisli havası dolmuştu. Downing caddesine. Sanki vampirlerin dolaştığı o modası geçmiş filmlerden bir görüntüydü yan sokak. Ama o sinsi, o sonsuz bir boşluğu andırıyormuş gibi havada asılı duran sisin içinde, ardında heyecanlı gelecek konuğu bekleyen insanlar vardı, kameralar, ışıldaklar, fotoğraf makineleri, flaşlar vardı.

10 numara Harold Wilson'un eviydi. Sokağın sakinlerinden Wilson bugün bir konuk bekliyordu evine. Bülent Bey diye birini çoğu İngilizler için. Ve Türklere duyduğu o aşırı sempatiden (!) basınıyla, siyasetçisiyle Bay Bülent'i mahkûm etmek için önyargılara sahiptiler.

Nihayet kara, geniş arabalar 10 numaranın önünde durdu. Açılan kapıdan atlayanın Başbakan olacağı kimsenin aklına gelmedi önce. Yürüyüş pro-

tokolünden bunu çıkarabildiler ancak. Konuklar geldiği halde Wilson kılını kıpırdatmıyordu.

Nöbetçi polisler kapıyı tıklattılar.

İçerde Wilson göz kırptı iki arkadaşına. «Küçük görme numarası başlıyor» gibilerden. Sonra kapıyı açtı.

Eli cebinde, ağzında piposuyla sanki kapı komşusunu karşılar gibiydi. Bülent Bey'i içeri girmişken, hareketleriyle zorlayarak tekrar dışarı çıkardı. Kameralar ve objektiflere klişe bir poz verdiler. Ama Wilson Bülent Beyi önceki politikacılarımızla karıştırırken, bu adam üstüne yanılgıya düşenlerin zincirine yeni bir halka ekleniyordu. Çünkü bu sırada Bülent Bey «İnsiyatifi elinde tutma ve karşısındakini sindirme taktiğini uyguluyor» diye düşünüyordu «Neredeyse ittirip kaktıracak».

Ama Bülent Bey'in yüzünde hep aynı memnun gülümseme dolaşıyordu. Ve Wilson bu gülümseyişin tuzağına düşmüş «Tamam istediğim yola soktum» diye geçiriyordu içinden. Kazın ayağının başka olduğunu anlamakta gecikmeyecekti.

Geceyarısı ikide evden ayrılırken Wilson'un yüzünden düşen bin parça oluyordu. Tam kapının ağ-

zında bir şeyler daha söylemek istedi ama Ecevit'in kararlı bakışlarıyla karşılaşınca ağzını açmaktan caydı.

Şimdi evde Callaghan kalmıştı bir tek. Wilson'un yüzüne yüzüne korka korka baktı.

— Bu mu sizin meşhur C.İ.A.'nız ? Neresi bu adamın çekingen be ? Nasıl şapa oturttu ikimizi de ? Niyeti açık bu adamın. «Eğer benimle gelecekseniz, gelin bu işi birlikte çözelim. Yok gelmeyeceksiniz, ben tek başıma harekete geçeceğim» diyor. Kesin kararlı. Bu kararla gelmiş Ankara'dan, lâf olsun diye, yapacağını söylemek için yalnızca, bizim düşüncesini etkilememize fırsat tanımak için değil. Sana iki defa göz kırptım. Ne oldu, ne dedi şu ünlü Barış Kuşunuz ?

— Söyledim Ecevit'in tutumunu. Uyuyordu galiba. Uyku sersemliğiyle «İyi, iyi» dedi. «Ne iyisi yahu Mr. Kissinger ? demekten kendimi alamadım. Adam çıkartma yapacağım» diyor. Şaşırdı. «Nasıl yaparmış canım?» diye bağırdı, ben ona bizim Dişlek Sisco'yu yollayayım da bir de Amerika'nın sesini dinlesin» dedi.

— Ukala herifler, diye homurdandı Wilson.

Ecevit Türk heyetini asker gibi karşısına dizmiş, her birine ayrı ayrı talimat veriyordu. Sabah oluyor-

du. Heyet üyeleri artık dayanılamayacak hale gelen yorgunluğun etkisiyle bitkinleşmişlerdi.

Sefir'in evinin önünde gezen nöbetçi, evin üst katından sabaha doğru süzülen aydınlığa yürüdü. İçeri baktı. Esmer, ince bıyıklı bir adam masanın başında, bir şeyler yazıyor, kâğıtları buruşturup atıyor, sonra sigarasından bir nefes, çayından bir yudum alarak yine kâğıtlara eğiliyordu.

Ve Amerika'nın sesi, batı dünyasında efendisinden sonra en iyi arabulucu olarak ün yapan, tombul, sarışın, dişlek ve insanda pek güven uyandırmayan bir adam, Menemencioğlu'nun evinin önünde ibittiğinde Ecevit tarafından karşılandı. Kissinger'in tekliflerini getiriyordu Sisco.

Yemekte Türk kebablarını gören Sisco, midesine olan düşkünlüğünü hemen belli etti. İştahı da yerindeydi. Durmadan da gülüyor, karşılığında da Ecevit'in güldüğünü görüyor, işi başaracağına olan güveni artıyor ve bu güven arttıkça daha da tatlılaşıyordu dili

— Bakın Sayın Ecevit. Bu işi Amerika, İngiltere, Türkiye bir araya gelip, çözelim, diye söze başlıyordu...

Sisco Amerika'da «Türkiye'yi askeri müdahaleden caydırmak gerekir» cümlesiyle özetlenen yüksek rütbelilerin toplantısından sonra Ecevit'in Londra'da kaldığı evin önünde bittiğinde Türkiye'de garip şeyler oluyordu. Türkiye Büyük Millet Meclisi, bir gün önce büyük bir heyecanla toplantıya çağırılmasına rağmen, toplantı halkı düşkırıklığına uğratacak bir gevşeklikle sanki sorun çok önemsiz bir konuymuş gibi açılmış, aynı gevşeklikle sürdürülmüştü. Milletvekilleri şaşkın şaşkın dolaşıyorlar, aralarında tartışmalar yapıyorlardı.

— Nasıl olur? diye feryadı basıyordu muhalifler.

Selâmet Partili ve Halk Partililer «Bu ne biçim iştir?» diye kafalarını kaşıyor ama «Bir bildiği vardır. Ecevit'in.» mantığından hareketle, muhaliflere karşı böyle hareket etmenin daha yararlı olacağını savunuyorlardı. Ama onlar da sözlerinden kendileri bile memnun olmuyor ve bu işin nereye kadar varabileceğini düşünüyorlardı. Sonra daha sıkıştılar mı

— Siz Eğe konusu gibi önemli bir konuda hükümete yetki vermemiştiniz, belki bu defa da vermezdiniz, bizi zora koşardınız diyenler de vardı. Aslında bu sözlerle karşı koyan da gerçekte muhalefetin istesede istemese de bu yetkiyi tanıyacağını biliyordu. Ama bir şeyler söylemek zorundaydılar onlar da dillerine geleni söylüyorlar, aklıerenler başbakanları-

nın başına açtıkları belâ için Amerikalılara sunturlu küfürler savuruyorlardı.

Necmettin Bey'in açıklamalarını dinleyen Parti liderleri ya anlaşılmaz lâflar ederek ya da Türk milliyetçiliğine karşı bu vurdumduymazlıktan üstükapalı bir biçimde yakınarak Meclis'ten çıkarken Semih Sancar Bey gülümsüyordu bıyık altından. Hem alınan karar belli edilmemiş, hem meclis iki gün sonra toplanmak üzere dağılarak düşmanların daha iki gün savaş olmaz gevşekliğine düşmeleri sağlanmış olacaktı. Belki sonra soracaklardı «neden meclise duyurmadınız?» diye, ama ağzından lâf sızdırmayacağını kim temin edebilirdi bu Meclisteki herkesin.

Çarşambayı Perşembeye bağlayan gece, Ecevit diplomasisiyle, Semih Bey kılıcıyla düğümü çözmüşlerdi bir Londra Ankara telefon görüşmesinde. Parola gelmişti. İngiltere uyutmaya çalışıyordu. Ecevit de karşılarında uyumayacağım diye diretirken gerçekte gözleri kapanan bir çocuk izlenimi uyandırmaya devam ediyordu. Semih Beyin dudaklarında mutlu bir gülümseyiş dolaşıyordu. Birden, birisinin kendini görüp böyle içten gülümsemesinin nedenini sorabileceği, ya da bir şeyler sezebileceği aklına geldi. Bir sır verecekmiş korkusuyla hemen yüzüne sert bir ciddiyet kondurdu.

Sisco: «Yardımı da, dediğiniz gibi hemen başlatıyoruz. Bugünden itibaren hem de Kissinger böy-

le buyurdu. Doğunuzda nasıl bir korkunç tehlike var biliyorsunuz...

Ecevit karşısındaki dişlek adama bir parça da kızarak bakıyordu. Bütün söyleyeceklerini Kissinger'in ona dikte ettirdiği halinden tavrından anlaşılıyordu.

— Tehlike bazen insanın dost sandığından da gelebilir diye sert ve katı bir karşılık verdi Ecevit.

Sisco'nun yemeğin başındaki iştahından eser kalmamıştı. Lokmalar boğazında büyümeye başlamıştı.

— Siz, dedi haşhaş ektirmeye engel olduğunuz için ödemek zorunda olduğunuz yardımları bile yapmadınız.

— Yapacaklar, —biz diye konuşamıyordu— yapacaklar efendim, hem de birikmiş fasıllarıyla...

— Bakın, Mr, Sisco, diye sözü kısa kesmeye karar verdi. Ecevit, düzgün İngilizcesiyle

— Sizinle hangi sıfatla konuştuğumu bile bilmiyorum. En fazla istenilen bilgileri verebilirim size. Bu görüşme İngiltere ve Türkiye arasında olabilir, Amerika karışmamalıdır.

Sisco birden tokat yemiş gibi olmuştu. Yeni başladığı Türk tatlısına baktı hüzünle. Ama bu sert karşılık karşısında çıkıp gitmesi gerekirdi. O da öy-

le yaptı. Ama çıkarken yine bir randevu istemekten geri kalmadı. Kesin bir karşılık verilmedi.

Londra'nın Piccadilly meydanında arabadan inen Bülent Bey kitapçıların bulunduğu Charring Cross caddesinde yürüyordu. Wilson - Callaghan ikilisi ve Kissinger'in yardımcısı Sisco'yla yaptığı görüşmeler canını son derece sıkmıştı. Anlayışsız davranıyorlardı, daha doğrusu anlamamaya çalışıyorlardı. Amerika'nın uydusunda bir yavru emperyalizmin savunucusuydu Wilson şimdi ve efendisinden talimat almadan adım atmaya çekiniyordu. Resimli çocuk kitaplarındaki kadar ikiyüzlü ve soğuktu İngilizler.

Gözlerini, çipil gözlerini nasıl da dikmişti. Üstünden, gözlerinden ayırmıyordu hiç. Bir insanın sürekli gözlerinin içine bakabilmek zor iştir. İnsanın taş gibi duygusuz, başkalarının rahatsız olabileceğinden tamamen uzak biri olması gerekir. Wilson da böyle biriydi.

— Bizim müdahale etmemize imkân yok. Sizin de müdahale etmenizi onaylamayız. Bunu da dünya kamuoyuna duyururuz.

— Peki, demişti Ecevit, bu durum varken adada, NATO içinde Türklerle Yunanlıların işbirliği yapmalarına imkân görüyor musunuz ?

Wilson sözün nereye bağlanacağını anlamıştı, geri dönmek istedi, kekeledi :

— Şey... şey işte... Hayır onu demek istemiyordum. Evet buna imkân yoktur.

Ecevit, Wilson'a düştüğü tuzakta bir darbe daha indirmişti

— İşte aramızdaki fark, biz bağlı bulunduğumuz NATO içinde sıkı bir işbirliği ve dayanışma kardeşlik arzuluyoruz. Hep beraber oturalım bu pürüzü ortadan kaldıralım, diyoruz.

Wilson karşılık vermedi bir süre. Sonra böyle bir müdahalenin savaşa yol açabileceğini, NATO'ya verebileceği zararı. Sampson'un gürültüsüzce indirilebileceğini söylemeye başladı.

Wilson, Bülent Bey'in karşısında belki de diplomatik hayatının en yüz kızartıcı anını yaşıyordu. Öyle bir yere getirmişti ki karşısındaki konuşmayı, birbiriyle çelişen sözler ediyordu ardı ardına. Bülent Bey bu düştüğü şaşkınlıkla alay eder gibi gülümsüyordu.

— Siz Cunta'yla Sampson yönetiminin birbirinden ayrı güçler olduğunu mu sanıyorsunuz? diye sordu Bülent Bey.

Konuşma sırasında Wilson da, Callaghan da

iki defa tuvalete gideceğiz diye ayağa kalkmışlar, bir tuvalet için epey uzun sayılacak bir ortada görünmemelerden sonra rahatlamış olarak geri dönmüşlerdi.

«Kissinger telin ucunda, diye düşünüyordu Ecevit, bu döndürülen kişiliksiz oyuna için için sinirlenerek.

«İşte bunlar demokrasinin savunucuları, özgürlüğünün ve hür dünyanın adına ahkam kesenler. Yunan gemilerinin İngiliz gemilerinin yedeğinde Kıbrıs'a girdiği haberleri geliyor. Limanlarımız İngiliz gemilerine açık diye onlar Sampson'un adamlarına yardım etmekten geri durmuyorlar. Aslında Cunta onların biçim değiştirmiş bir başka görüntüleri. Aslında tezgâhlanan Kıbrıs oyunu da bunların bir marifeti.

Bülent Bey söze özünden giriyordu

— Gelin Mr. Wilson birlikte müdahale edelim. Hem göreceksiniz bunun sonucunda hem Kıbrıs'taki, hem Yunanistan'daki faşist yönetimler çökecek, demokrasi gelecek buralara. Ama yok siz hâlâ Kıbrıs işini Yunanistan'dan ayrı görüyorsanız söyleyecek hiç bir sözüm yok...

Ve bu sözleri söyledikten sonra ayağa kalkmış, dışarı çıkmıştı.

Caddenin en büyük kitapçısı Foyles'in kapısını açarken özlediği bir dünyaya tekrar kavuşmuş gibi oldu. Her taraf kitap doluydu. İnsanı çağıran, ku-

caklayan binlerce kitap raflarında hepsi ayrı bir dilde, ayrı bir güzellikte birer türkü tutturmuştu sanki. Bir kitaba bakarken, aklına sabah görüştüğü Sisco geldi.

— Sayın Ecevit, demişti Doğudaki komşusunun kucağına atmamak için aynı zamanda kırmaması için dikkat edeceği ülkenin Başbakanına, diyorlar ki Makaryos adayı Ruslara verecekmiş.

Bu komünizm tehlikesi artık modası geçmiş bir taktikti. Hele acılarını yıllar boyu çekmiş bir ülkenin çocuğu için.

— Komünizmi neyin getireceğinden bile haberdar değilsiniz, komünizmi özgürlük değil, terör, zülum getirir, bunları uygulayan diktatör getirir. Demokrasiyi ortadan kaldırıp dikta getiren darbeler, yarattıkları, teröre tepki olarak tedhişle karşılaşırlar. Terör tedhişe, tedhiş teröre yol açar. İşte Amerika'nın korkması gereken Kıbrıs'ta yapılan darbedir...

Sisco ne diyeceğini şaşırmıştı. Ezberini unutan bir ilkokul çocuğu gibi mahçup mahçup gülümsemişti. Bu iş fazlaydı onun için, kaldıramayacağı bir yüktü.

Bülent Bey son sözü söylemek zamanı geldiğini anlamıştı. Kartları açmaya karar verdi

— Amerikalı dostlar bizim iktidara gelmemizi kuşkuyla karşıladılar. Bunu biliyorum. Ama biz ant-

laşmalara bağlıyız. Eskiden Amerikan Filosu limanlarımıza gelemezdi. Şimdi 6. Filonuz bile gelebilir. Çağırıyorum. Demokrasiye dönen halkımın kimseye kızgınlığı kalmamıştır. Mutludur...

Kafasını bu diploması kavgalarından bir parça arıtabilse, yarım saat olsun şöyle sevdiği bir şiir kitabıyla başbaşa kalabilseydi. Şiir bölümünde, elinin altına ilk gelen kitabı aldı. Başbakanın eşi Mary Wilson'un bir şiir kitabıydı. Sayfaları çevirmeye başladı.

Bülent Bey yanındakilerle birlikte özel uçakla İstanbul'a hareket ederken belki de hayatının sonuna kadar anısında bir ikiyüzlülük usimgesi olarak hiç silinmeyecek bir Londra bırakıyordu arkasında. Batıya bir küskünlük, bile denilebilirdi o anki duyguları için Bülent Beyin.

Ama gönlü rahattı bir parça da. Barışı sonuna kadar denediğini ispat etmişti dünya kamuoyuna. Kimse barışı bozdun diyemezdi bundan böyle. Onu savaş yapamaz diye ortak kanıya vardıkları Bülent Bey'i, savaş meydanında bulacaklardı şimdi.

Daktilosunu önüne koydu, masanın üstüne, Ceketini çıkardı. Kravatını gevşetti. Kol düğmelerini

çözdü. Gazeteci parmakları tuşların üstünde uçuşmaya başladı yine. Gidişte barışı yazan parmaklar bu defa savaşı yazıyordu.

21. VATANSEVERLER

Bağdat caddesi, iki yanı ağaçlık, kaldırımlı geniş bir yoldur. Kızıltopraktan başlar Suadiye'ye kadar uzanır. Yazları, Şişli'de, Nişantaşı'nda oturanlar bu caddenin altında üstünde, pahalı sayfiye evlerinde tatile gelirler. Kışın sessiz, tenha duran cadde bu insanlarla Haziran dedi mi mevsim, birden canlanır, susturucuları çıkarılmış son moda arabaların eksoz sesleriyle tırmalanmaya, bozuk türkçelerle cıvıldamaya başlar. Ses yoğunluğunun doruklaştığı yer Caddebostan'dır. Bu merkezden Kadıköy tarafına gidildikçe, alçalan sosyete düzeyi Bostancı'ya doğru gidildikçe artar ve cadde kıyısına dizilmiş villaların ağırbaşlığı içinde görkemli bir sessizliğe bürünür.

O, gece sessiz ve durgun bir gece uzanıyordu. Bostancı'nın üstünde. Denizde, sis vardı. Adaların

ışıkları görülmez olmuştu. Denize inen yolların birinin bitiminde. -Bostancı'da üç tane vardır böyle yol zaten-, yani denizle karşılaşıp durduğu yerde, Türkiye'nin ünlü bir mülti-milyarderine ait olduğu bilinen ve nedense saygıyla karışık bir çekingenlikle önünden geçilen tek katlı evin o gece bütün pancurları indirilmişti. Bahçenin çakıllı zemininde, yüzme havuzunun dibinde üç kuyruklu araba parketmişti. Farları sönüktü arabaların. Direksiyon başında oturan şöförler, koltuklarına saygılı bir biçimde kaykılmışlar, alışkın oldukları bir bekleyişi sürdürür gibiydiler. Arada bir üçünün de dudaklarının arasında kendi kendine yanıp duran sigaralardan çekilen nefesler, geceyi deliyor, sert çizgili yüzlerini, donuk bakışlarını ortaya çıkarıyordu. Bahçenin, ağaçlarla iyice koyultulmuş karanlığını, bu siyah egemenliği, sigara ateşlerinden başka tek bozabilen, evin salon pencerelerinden, bu pencerelerin pancur aralıklarından süzülen ışıklardı.

Evin, görkemli bir avizenin kristallerinden süzülen berrak ışıklarla aydınlanan salonunda birbirinden uzak dört koltukta, yaşlı başlı dört adam oturuyordu. Konuşmalarını kendilerinden başka kimsenin duyamayacağından bütünüyle emin olmalarına rağmen, yine de söyleyeceklerini kısık bir sesle söylüyor, bu yüzden de sözlerini bazen bir kaç defa tekrarlamak zorunda kalıyorlardı.

Tam avizenin altında oturan ev sahibi Şadi Bey'in saçları ışıkların yansımasından, olduğundan da-

ha beyaz görünüyor, nedense bu akşam sinirli tiklerle kıpırdanan yüzü de daha solgunmuş gibi geliyordu sırdaşlarına.

— Piyasanın anasını s.....cekler, bu besbelli Baksanıza nasıl kesildi birdenbire. Bıçak gibi... Bunun arkası da gelir.

Beyefendinin ağzından pek küfür duymaya alışkın değillerdi. Şaşırdılar.

— Ama Beyefendi, ardından bir genişleme, bir büyüme de gelebilir... Mutlaka bir askeri müdahele yapacağı da belli değil. Benim kanımı sorarasanız blöf yapıyor Demirel gibi...

— Siz insan tanımamışsınız Halil Bey, kusura bakmayın ama bu böyle. Ben belki de yaşımın verdiği tecrübeyle insan sarrafı oldum. Kimin ne yapabileceğini bilirim. Bakın, düşünün bir defa, daha bu adam, Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Sekreterliğini eline geçirdiğinde. «Aman bu adama dikkat edelim» arkadaşlar, dememiş miydim ?

Diğerleri başlarıyla onayladılar.

— Ya İsmet Beyi indirdiğinde... O zaman ne demiştim ?

— «Başımıza belâ geliyor» demiştiniz sanırım, dedi. Sedat Bey.

— Tamam, ben bu adamı bir defa gördüm şimdiye kadar. Ve hiç te konuşmadım. Ama icraatı neyi

yapabileceğini, neyi yapamayacağını gösterdi bana. Şimdi size garanti söyleyebilirim ki, bu adam rahatlıkla Kıbrıs'a çıkartma yapabilir. Ardından da gerekirse Yunanistan'la savaşa bile girebilir. Bunu böylece bilin... Baksanıza yabancılar caydıramıyorlarmış adamı. Bana gelenlere de bakılırsa açıkça da söylüyormuş çıkarma yapacağını. Yalnız benim aklıma yatmayan dünkü Meclis toplantısı... Yunanlılar Kıbrıs'a çıkmış, bütün millet heyecan, galeyan içinde, toplantıya çağırılan Türkiye Büyük Millet Meclisi hiç bir karar almadan dağılıyor. Hem de ilk toplantıyı ta Cumartesi gününe atarak... Bunda bir numara var... Bizim vekillerle görüştüm, hiç bir şey anlamamışlar. Ecevit yarın meclisten yetki isteyecekmiş. Mr. Calvin'e de duyduklarımı ilettim.

— Böyle bir erteleme Ecevit'in barışa olan umudunu hala sürdürdüğü anlamına da gelemez mi, diye sordu Şakir bey.

— Bakın,Ecevit'in Londra'dan eli boş dönmesiyle barış umudu sönmüştür. Ama bu adam savaşa girse de, ince düşünerek, taktikli girecek. Herkesi şaşırtarak girecek. Mr. Kissinger'i bile.

— Ama işin doğrusu bu ya, biz de onlara Ecevit'in savaş yapamayacak bir adam olduğunu bildirdik, dedi Şakir Bey. Kissinger ne kadar şaşırsa yeridir.

— Kabahat yalnız bizde değil, diye atıldı Sedat Bey, kendi ajanları bile yanılmışlar Ecevit konu-

sunda. Duyduğuma göre hazırladıkları «Ecevit Dosyası» için Mr. Kissinger. «Bu dosyayı, hazırlayan ajanlara yedireceğim» demiş.

— Bu yemekte bize de bir pay düşüyor, dedi Halil Bey, işini başaramamış bir küçük çocuk edasıyla.

— Hayır, diye atıldı Şakir Bey, bize niye düşsün. Bizden fazla bir şey beklemeye hakları yok, paralı ajanları değiliz ya onların. Elimizden geleni yapıyoruz...

— Hayır, dedi Şadi Bey, bizden herşeyi bekliyebilirler, bize para vermiyorlar ama bizim güvenliğimizi sağlamak için ne gerekirse yapıyorlar. Tabii kara gözlerimiz için değil, karşılıklı çıkar dayanışması bu...

«Biz de, yeni durumlar karşısında yeni taktikler, yeni yönler seçerek, kendi durumumuzu korumak zorundayız. Artık hasımlarımızla, yani emekle yapacağımız savaş, öyle kaba bir savaş olamaz. Dış destekçilerimizle sıkı bir işbirliği yapmak, yardımlaşmak zorundayız. Ancak böyle geniş bir örgüt haline gelirsek paranın, sermayenin egemenliğini sonsuza kadar, torunlarımızın, torunlarına kadar devretme imkânını bulabiliriz...

— Şimdi savaş çıkarsa, yani Ecevit adaya çıkartma yapar da bunun ardından bir Türk - Yunan savaşı patlak verirse, Amerika kimden yana çıkacaktır. Bizden yana mı, biz diyince Türkleri kastediyorum, yoksa Cuntadan yana mı? Bence Cunta'dan yana çıkar, çünkü bu ülkede bizim gibi bir avuç

milyarder var ama, orada hem sevgili Cuntaları, hem de tek başına hepimizi toptan alabilecek Onassis gibileri var...

Sedat Bey ayağa kalkarak ortaya doğru yürüdü

— Belki de bu savaş bizim arayıp ta bulamadığımız fırsattır. Biz, elimize geçen fırsatlarda bu adamın hesabını göremedik, bir tongaya bastıramadık. İşte son defa yaptığı: Meclisten çıkmayan kararı, Anayasa Mahkemesinden çıkardı. Hem de muhaliflerin bağırtılarına hiç aldırmayarak. Halk «Vurduğu yerden ses getiriyor» diyor. Bütün kurumları arkasına takmaya başladı. Giderek güçleniyor. Kısa bir süre sonra «erken seçim» tehditleri de sökmeyecek ona. Ama bu savaş hiç bir şeye benzemez. Yedisinden yetmişine bütün insanlar için, ulusları adına bir onur bir itibar meselesidir. Mutlaka kazanılmalıdır. Ecevit de de bu savaşa girerse, ki girmesi artık lehimizedir küçük hesapları bir kenara bırakıp, bir süre piyasanın berbat olmasına katlanıp, savaşın bu adamı yıkmasını sağlamalıyız. Savaş kaybedeni, halk değil bir daha seçmek, karşısında görmek bile istemez. Bir anda sıfırı tüketir en güçlü insan. Arkasında geniş finans kaynakları da olmayınca çözülür gider. Bence bize bu adamın savaştan yenik çıkması için dua etmekten başka yapacak bir iş kalmıyor...

— Dua çare kalmayınca edilir, dedi. Şadi Bey yine sinirli sayılacak bir sesle.

«Bizim de her şeyden yararlanmamız gerekli

Her şeyden... Unutmayın Amerikan çıkarları bizim çıkarlarımızla çakışmaktadır. Onun çıkarı olduğu yerde bizim, geniş deyimiyle finans kapitalin çıkarları vardır. Şimdi Ecevit'in bu çıkarmadan yenik çıktığını düşünelim ve sanırım çıkacaktır. O yenilince biz de bu yenilginin sonuçlarına katlanmak zorunda kalacağız. Ama sanırım bu sonuçlar bizim için o kadar üzüncü olmaz; Kanımca ve dostlardan öğrendiğim kadarıyla, Amerika Türkiye ve Yunanistan'ı ne olursa olsun bir savaşta karşı karşıya getirmek istemez. O yalnız çıbanbaşları yaratır. Belirli bir yerde sürekli savaş olsun ister. Bu Kıbrıs meselesinde de böyle. Savaş Kıbrıs'ta başlar. Kıbrıs'ta biter. Süper devletlerden diğerleri Çin ve Rusya'nın da bu görüşte oldukları mutlak. Ecevit bu işi becereremezse kendi partizanlarından başka kimseyi, hem de yalnızca koyu partizanlarından başka kimseyi bulamaz yanında. Onların arasında bile parçalanmalar olur. Yani bizim aylardır arzuladığımız sonuç Ecevit'in çöküşü gerçekleşmiş olur ?

— Peki ya savaş bizim beklemediğimiz bir sonuca ulaşırsa? diye sordu Şakir Bey. Ya Ecevit Yunanistan'ı tongaya bastırırsa?

— Zayıf ihtimal, dedi. Sedat Bey.

— Çok zayıf ihtimal, dedi Halil Bey.

— Bence muhtemeldir, dedi. Şadi Bey. Bu adam bunca aydır, bütün komplolardan yakasını sıyırıyor, bizi muhaliflerini atlatıyor, istediğini yaptırıyor, böyle bir durumda da akıllıca davranacaktır,

karşı tarafın zayıf noktasını bulmaya çalışacaktır. Bulursa da vuracaktır.

«Ecevit galip bitirse bile bu mücadeleyi, yine de önümüze ona darbe vurmak için yeni fırsatlar çıkacaktır. Boş durmamalıyız...

Partilerden yararlanamaz mıyız? diye sordu. Halil Bey.

— Yararlanırız ama şöyle, dedi. Şadi Bey Onlara yarın Ecevit'e istediği yetkiyi vermeleri için baskı yaparsak, ve bunu gerçekleştirirsek istediğimiz doğrultuda hareket ettirmiş oluruz onları. Ecevit'e bu yetkiyi vermeleri zorunludur. Çünkü Ecevit'i düşman karşısında elikolu bağlı bıraktılar, diye halkın gözünde şaibeli bir yere düşerler, tümüne kuşkulu bir gözle bakılır. Bu da Ecevit'in işine yarar.

«Evet, ne diyorduk?... Ecevit'in başarı kazanma ihtimalinde ne yapacağımızı kararlaştırıyorduk. Şimdiden böyle bir ihtimale karşı kendimizi hazırlıklı tutmamız ve Amerikalı dostum Mr. Calvin'le görüşmemizde ortak düşünceye vardığımız gibi hemen «Ya Taksim Ya Ölümü parolasını lanse etmeye başlayacağız. Bu eski bir yutturmacadır ama etkinliği hala vardır çünkü bu politika bizim işimize geldiği gibi Amerika'nın da gelir ve siyaset alanında olsun, basın alanında olsun bu yönde söz edecekler, kalem oyn-atacaklar çok olur. Bizim elimizdeki bütün güçler kamuoyunu şartlandırmak için çalışmaya başlayacaktır. Bu parolanın etrafında çok insan

toplanır. Eskiden mitinglerde Makaryos'un paçavradan kuklasını yakarken hep aynı şeyi bağırırlardı: «Ya Taksim Ya Ölüm» Şimdi bütün muhalefet, hatta Erbakan ve partisi bile bu yola gelir. Yunanlılara kalacak parçada Amerikan üssünün kurulmasının Türkiye için ne demek olduğunu anlamazlar. Ama Ecevit etkinliği elinde tuttukça, adada hiç bir şekilde bir taksime yanaşmayacaktır. Çünkü böyle bir durumda kurulması mutlak olan Amerikan üssüne karşı Sovyetlerin de Kıbrıs'ta haklar almak isteyeceğini bilmektedir. Ötekiler bu güçler dengesinden, bu ince hesaplardan anlamazlar, ya da daha doğrusu anlamaz görünürler. Halka malolmuş bir parolayla Ecevit'e saldırmak, sonra bu parolaya karşı çıktığı için, gerektiğinde Yunanlılarla yakınlığı tekrar konu edilerek yıpratma savaşı sürdürülür. Ve bana öyle gelir ki bu defa, işi de görülür...

— Onun istediği federatif devlet öyle değil mi Beyefendi? diye sordu Sedat Bey.

— Evet, öyle, ama bu bizim işimize gelmez. Taksim olursa, özel teşebbüs için güvenli bir alan da kendiliğinden açılmış olabilir. Ama sizden ricam, sakın bu aralar küçük hesaplara girmeyin. Savaş durumu, olağanüstü hal bitene kadar Ecevit'e karşı tavır takınmaya kalkmayın. Bu ulusal bir davadır. Arkası çorap söküğü gibi gelir. Sağlam sandığın toprak ayağının altında çöküverir...

Şakir Bey bu doğrultuda bir şey aklına gelmiş gibi

— Yardım istemeye de geleceklerdir bizden mutlaka. Ne yapalım dersiniz Beyefendi, yardım edelim mi ?

— Elbette edeceğiz. Biz de bu vatanın evlâdı değil miyiz ? dedi. Şadi Bey gülümseyerek. Yardım etmeliyiz, hem de halkı «Ne kadar vatanseverlermiş» dedirtecek kadar. Nasılsa vergiden düşülüyor...

22. SON DARBE

— Olaylar beklenmedik bir noktaya sürükledi bizi... Şimdi elimizi şakağımıza atıp yeni bir taktik saptamalı, muhtemel gelişmelere karşı ne gibi tedbirler alınması gerektiğini sağlıklı bir biçimde kararlaştırmalıyız...

— Evet, Mr. Kissinger, dedi Patron kısık bir sesle. Beklenmedik bir noktada bulduk kendimizi gerçekten...

— Sisco'yla konuştum, Türkiye saatiyle 01.30'u geçerken. Ecevit'le görüşmelerinde o da bir şey elde edemediği gibi -zaten bir şey elde edebileceğini ummuyordum- niyeti hakkında da en küçük bir şey sızdıramamış. Ecevit Londra'dayken hedefini açıkça söylemiş, ve bu işten caymayacağını da. Eski antlaşma şartlarına da razı olmayacakmış. Kıbrıs'ta Türk-

ler için etkin, uygulanabilecek bir antllaşmayı gerçekleştireceğine kadar sürdürecekmiş mücadelesini. Ben de öyle sanıyorum ki bir başarı halinde çok şey istemeye kalkacaktır. Mağdur durumda, üstüne saldırılan durumunda olduğundan kamuoyunu da arkasına alacaktır. Ortak Pazar'la Amerika'yı karşı karşıya getirebilir hiç bir şey yapamazsa. Hasan Esat Işık güzel bir söz söylemiş Callaghan'a: «Evinizin duvarları aşınmış, kirlenmiş on yıl idare etmişsiniz. Ama şimdi daha fazla aşınıp, daha fazla, kirlenmiş.. Şimdi badana ettireceksiniz. Eski kirli durumuna mı getirirsiniz, yoksa temiz ve aşınmamış haline mi?» Bu sözler Ecevit'in eski statülerinin de ötesinde bir antlaşma sağlama çabasında olduğunun en güzel kanıtı. Patron, bu adamlar, şimdiye kadar gelenler gibi değil, bu besbelli. Anlayamadık bunu biz...

— Hayır suç bizim, dedi Patron, bunu itiraf etmeliyim. İstifa etmeyi bile düşünüyorum önümüzdeki bir kaç gün de bu tür başarısızlıklarla geçerse... Benim ajanlar fena atlamış bu defa.

— Onların bir de Güneşleri vardır. Tam bir diplomasi kurdudur. Bir santimlik üstünlüğünü bir metre gösterme hünerine sahip bir adamdır. Çi-n'-deydi, geliyor muymuş, yolda mıymış ne...

«Yeni bir haber var mıydı?

— Rusların Türkleri destekleyecekleri öğrenilmiş. Bulgaristan ve Yugoslavya Yunan sınırına tümenler yığmaya başlamış.

— Blöf.

— Belki Mr. Kissinger, ama herhalde bunlar da hesaba katılacak. Şu Ecevit onu oturttuğumuz kudretsizlik çukurundan nasıl çıktı bu doruğa, nasıl bakmaya başladı üstten üstten ?

— Bu güçlerin harekete geçmesi için öncelikle Amerikalıların Yunanistan safında adaya çıkması gereklidir ki buna hiç gerek yok. Türklere karşı en etkin yol yarın Meclisleri Ecevit'e yetki verdiği takdirde, ki verecektir, 6. Filoyu donanmalarının karşısına sürmektir. Önlerinde barikat olmaktır. Bakalım o zaman ne yapacak iki kırık dökük gemisiyle...

— Zaten teke tek te kalsalar, Türklerin adaya karşı girişecekleri bir saldırının hiç bir sonuç veremeyeceğini ve Türklerin bundan mutlaka yenik çıkacağını bildiriyor ajanlar... Ama Ecevit'in korkup sineceğini söyleyen ajanlar bunlar...

Patron adamlarından utanıyormuş gibi önüne baktı.

— Üzülmeyin Patron, dedi Mr. Kissinger teselli etmek için. İnsanın dış görünüşünün altında yatan dünya her zaman görülemez, bazen hiç umulmayanla karşılaşılır. Ne büronuz, ne bütün C.İ.A. adına böyle bir yanılgıdan dolayı üzülmeyin. Bugün C.İ.A. olmasa Amerika'nın elikolu bağlı kalır, başta benim. Bir anlamda bu Amerikan toplumunun çatla-

mamasını önleyen sizsiniz Patron, siz kahraman ajanlarınız, büro şefleriniz, bütün C.İ.A.!

«Biliyorsunuz, Amerika, dışarıya satamazsa üretim artığını, çatlar, insanlar birbirlerini yer. Zorunlu olarak emperyalist bir politika izliyoruz. Ne Vietnam'da, ne Kamboçya'da, ne Kıbrıs'ta insanların ölmesini ben şahsım adına arzulamam, ama Amerika adına bu zorunluysa, açıkça söyliyeyim bunu çekinmeden yaparım. Yani ülkemin yaşaması başkalarının ölümüyle gerçekleşecekse, bırakırım ölsünler.... Şimdi biz başka ülkelerin arasına kini, düşmanlığı salıyorsak bizim işçilerimiz iş bulsun, toplulumuzda zayıf insan kalmasın, yoksul aile kalmasın diyedir bu... Düşünün silâh fabrikalarımızda, çalışan binlerce işçiyi, bunların milyonlara varan eline bakanları. Fabrika ürettiği silâhını satamazsa ne olur, fabrika kapanır. Burada çalışan işçiler ve aileleri aç kalır. Bu kötü duruma hiç bir vatansever katlanamaz, isterlerse beni emperyalizmin pezevengi olarak, isterlerse Amerikayı bir canavar olarak suçlasınlar. Evet ben Kissinger, pezevenklik yapıp halkların arasında savaşlar çıkarıp, sevgili canavarımın beslenmesini temin edeceğim. Eğer diğer ulusların savaşmasıyla, onlardan dökülecek kanla, o ülkelerde çalışan işçilerin alınterleriyle dedikleri gibi canavarım beslenecekse, ben o ülkelerin işçilerini sömürmek için yöntemler, o ülkelerde işbirlikçiler ve maşalar arayacağım, o ülkeleri birbirine kırdırmak için düşmanlıkları, kinleri körükleyeceğim, savaşlarda iki

tarafa da silâh satıp ülkemin refahına çalışacağım...

«Bazen kötü bir iş yaptığım duygusuna kapılırım Patron. Milyonlarca insanın benim yüzümden öldüğü duygusuna... Sonra düşünürüm, ben olmasam, bu insanlar ölmeyecek mi, ölecek. Ben olmasam da bu sevgili canavar kendine yeni bir adam bulacak... Bugün de öğrencim Ecevit'i savaşa zorlarken benzeri duygular içindeyim. Ama Amerikan amaçlarına karşı çıktığı için onu bağışlamam imkânsız, hattâ istesem de bağışlayamam...

«Bize karşı durmaya niyetli. Ben de sizin gibi yanılgıya düşmüşüm onun hakkında. Barıştan hiç kopamayacağını sanmıştım. Benim de planlarım Ankara'dan döndü...

«Sisco telefonda savaş havasından çıkmaya razı olmadığını tekrarlayıp dururken bir ara bana da sertçe çıkıştı. Suçlu benmişim ona göre. Geldiğinde alırım ifadesini.

— Şimdi ne yapmak gerekliyse bir an önce yapmalı, çünkü hiç zamanımız kalmadı ?

— Aceleye gerek yok. Patron önce serinkanlı bir durum muhakemesi yapalım: Şimdi Ecevit yarın Meclisin toplanacağı saate kadar İngiltere'den bir ortak müdahele bekleyecektir. Meclisten istediği yetkiyi alınca da çıkarma harekatı başlayacaktır. Buraya kadar aynı görüşte miyiz Patron ?

— Tamam, aynı görüşteyiz.

— Yani Cumartesi akşamından önce savaşın başlamasına imkân yok. Öyleyse bizim savaş öncesi ve savaş sonrası diye adlandırabileceğimiz iki planımız olmalı. Birincisini halen elimizdeki verilerin üstüne oturtacağız. Yani çıkartmaya kadar ne yapılabilir onu araştıracağız. Bu defa yetkiyi vermemeleri için ne kadar baskı yapsak hiç bir sonuç elde edemeyiz. Süleyman Bey çıkartmaya karşıymış ama siyaset hayatının sonunun yaklaştığını hissettiği için böyle bir şeyi söylemiş olabilir. Ama yetkiyi yine de verecektir. Şimdi ben hemen 6. Filoya emir verip Kıbrıs Mersin arasında üslenmelerini söyleyeceğim. Zaten hemen harekete geçseler ancak Cumartesi öğleyin varırlar Kıbrıs önüne. Karşılarına çıkınca ne yapacaklarını biliyorum. O konu kolay. Şimdi bence daha önemli olan savaş sonrası planımızın saptanması. Ecevit'in adaya çıkıp başarı kazanması ihtimali ve Adada tutunması halinde ne yapabiliriz? Böyle bir durum karşısında, bence üç ülkede de, Türkiye'de, Yunanistan'da ve Kıbrıs'ta değişik politikalar uygulayarak, istediğimiz sonuca ulaşabiliriz.

«Önce Yunanistan'ı alalım ele. Kıbrıs'ta Türklere karşı alınacak bir başarısızlık halkı Cunta'dan iyice soğutacaktır. O zaman hemen Yunannidis'i ve onun adamı Başbakan Androçopulos'u görevinden atarız Gizikis'i de yeni sivil kabineyi kurmakla görevlendiririz. Ama bir süre daha ipler yine onun elinde olmalıdır. Durumun gidişatına göre. Sonra iş bir

başbakan bulmaya kalır. Ama Androçopulos gibi birini değil, bütün Avrupa'da Yunanistan'a demokrasinin geldiğine inandıracak birini getiririz. Bu bana sorarsan, ya sürgündeki Karamanlis olmalı ya da Kannelopulos, ikisi de nasılsa bizim dümen suyumuzdaki kişilerdir. Karamanlis, hem halkça çok sevilir, hem de halen sürgünde olması Batının onun kişiliğinde Yunanistan tarafını tutmasını sağlar. Yine Cunta'ya karşı olanlara geniş bir af çıkarırız ve hükûmete sol eğilimli ne kadar adam varsa çağırırız. Bir yenilginin ardından. Avrupa'nın desteğini bulacak böyle bir hükûmet, eğer barış görüşmelerinde Türklere karşı başarı kazanırsa kolaylıkla iplerini tutabileceğimiz Karamanlis sayesinde Yunanistan üstündeki hak ve ayrıcalıklarımızı koruyabiliriz. Yok başarı kazanamazsa bu defa halkın, gözünde sivillerle Cunta arasında bir fark olmadığı inancı yaygınlaşır ki, bu bizim yakın bir gelecekte gerekli gördüğümüz bütün planları Yunanistan üstünde tezgahlamamız için uygun bir ortam yaratır. Üstelik yeni hükümet korkunç derecede berbat bir ekonomik mirası da kabullenmek zorunda da kalacaktır. Gerekirse biz daha da berbat bir duruma sokarız...

«Türkiye'ye gelince... Türkiye'nin Yunanistan'la taban tabana zıt bir durumu olarak. Halk tarafından dar ölçüde desteklenen Ecevit, bir başarı kazanmış, tabiî ki askeri bir başarı kazanmış olacak, ve onun kişiliğinde yeni bir «halk lideri» doğacaktır. Halk kahramanlar yaratmayı sever. Ecevit'in bu ba-

şarısı da onu bir kahraman haline getirecektir. Biz ne yapacağız bu durumda? Şimdi. Ecevit belli ki. «Ya taksim ya ölüm» demiyecektir, eski hükümetlere empoze ettiğimiz gibi. Fedaratif bir çözüm isteyecektir. Yani iki halkın iç işlerinde özerk, iki ayrı devlet olarak, ama dışa karşı federal bir devlet bünyesinde yaşamalarını isteyecektir. Yani yine bağımsız bir Kıbrıs Devleti tezini savunacaktır. Şimdi, Türkiye'deki adamlarımız askeri harekatın sonuna kadar belirli bir «ulusal birlik» dış görünümünü bozmaktan çekineceklerdir. Ama askeri harekat bitip, iş barış masasında pazarlığa gelince, işadamları verdiğimiz taktikle - vermesek te aynı tutumu izlemeleri gerekir zaten - taksim tezini empoze etmeye başlayacaklardır. Gazeteler bunu yazacak, mecliste taksim tezinin doğruluğu kaçınılmazlığı savunulacaktır. Ben Şadi Bey'e haber ulaştıracağım. Harekat sonuçlanmadan, ne olur ne olmaz, taksim tezinin tezgahlanması başlasın diye. Muhalefeti, MSP kanadından da destekleyenler çıkacaktır? Güçler dengesinden, dünya konjoktüründen habersiz olduklarından, taksim tezinin savunuculuğunu yapacaklardır, bundan kuşkum yok. Ecevit taksim tezini kabullenmemek için elinden geldiğince direnecektir. Ama bu direnç bize savaş alanından, sizin tahmininize göre binde beş galip çıkma ihtimalinde bile onu yıpratacak ortamı sağlar. Taksim bize Kıbrıs'ta istediğimiz üsleri sağlayacağı gibi, Türkiye'de Ecevit muhalifleri arasında bir dayanışma ve geniş cephe getire-

cektir. İlerici güçlerin pasifize edilmesi ve gerici kesimin iktidara gelme imkânının yaratılması da sağ lanmış olacaktır. Yıllardır taksim teziyle şartlandırılmış kafalar Kıbrıs konusunda bir referanduma sürüklenirse, federatif devlet tezini benimsemeye yanaşmayacaklardır. Sanırım Patron, bu hesapla bu iki ülke için her türlü doğabilecek sonuçları istediniz yöne kanalize etme imkânına sahibiz. Her iki ülkede de bizim varlığımızla enseleri kalınlaşan insanlar var. Onlardan durumlarını korudukça yararlanabiliriz...

«Kıbrıs'a gelince. O Glafkos Klerides başa geçerse, ki başka adam yok, taksim tezini ona kabul ettiririz. Türk cemaatı başkanı Denktaş ta Amerikan yanlısıdır. Onu da istediğimiz doğrultuda da karara zorlarız. Ama Ecevit onun için de bir şeyler düşünür mü onu bilemem...

Konuşma geç saatlere kadar-Türkiye'de gün ışımaya başlarken-sürdü.

Gözlerinden uyku akıyordu ikisinin de. Odanın tepesindeki fluoresan lamba bir bulut gibi etrafını saran sigara dumanlarının arasında sarı bir sıcaklık yayıyordu aşağıya doğru-Sigara dumanından bazen gözleri yanıyordu ama uyumamak zorundaydılar ve uyumamak için de sigara içmek...

Söz Türkiye'den kopmuş, Orta Doğu'yu aşmış, yine Amerika'ya, o sevgili canavara dönmüştü.

— Patron, Watergate konusunda sizinkilerden çok yararlandık, yararlanacağız da, ama sana diyeyim bizim Başkanın işi tamam; gidiyor Nixon...

«Sonra...

Sözünü tamamlayamadı acı acı çalan bir telefonun ziliydi. Türkiye arıyordu.

Santral aradan çıktı.

Sisco'ydu telin ucundaki.

Patron ne konuşulduğunu duyabilmek ister gibi sokulmuştu Kissinger'in yanına.

Kissinger'in yüzü ilk duyduğu sözlerle mosmor kesildi. Yüzündeki, sabahlamış insanların yorgunluğu bir anda silinmişti. Tek bir söz çıkmadı ağızından bir süre.

— Ne diyorsun sen? Nasıl olur. Sisco kendinde misin?

Telefonu sanki telin ucundakine sinirlenmiş gibi sertçe kapattı birden.

Derin bir iç çekerek önüne baktı. Sigarası parmaklarının arasından kaydı, yere düştü. Parkenin üstünde kendine kendine yanmaya başladı.

— Ne olmuş? diye sordu Patron, bir felâket öğrenmekten korkar bir sesle.

— Evet Patron, Mr. Bülent Ecevit, «Üçüncü Adam» mış gerçekten, yeni bir Atatürk! Adam çıkart-

ma yapmış Kıbrıs'a. Girne düşmüş!

Patronun yüzü Kissinger'in aksine aniden kireç gibi bembeyaz kesildi. Önce şaşkın şaşkın baktı, bir süre sonra kesik kesik:

— Peki bugün Meclisten yetki alacaktı hani... Meclisin onaylamadığı bir harekâta nasıl girişebilir. Yoksa meclis ilk toplantıda...

— Yok, yok ilk toplantıda meclis yetki mi verdi, diye düşünüyorsunuz. Vermediler, verselerdi verenlerden duyardık... Adam Demirel'e 1967 yılında verilip, kullanılmayan yetkiyi kullanmış...

— Olur mu?

— Olur...

— Peki bizim filo nerede?

— Uzakta kaldılar, atladık artık. Bundan sonra herhangi bir müdahalemiz bir ülkeye silahlı saldırı anlamına gelir. Hiç bir şey yapamayız. Yahu bu adam bizi aptal yerine koydu...

— Mr. Kissinger... dedi Patron.

Kissinger yere dikili bakışlarını kaldırdı. Patron baktı.

— Hayrola, nereye gidiyorsunuz. Artık sabah oldu. Bundan sonra uyunmaz. Gidip bir kahve içelim bir yerde.

— Kahvenize teşekkürler Mr. Kissinger ama ben görevden alınmamı isteyeceğim, sizden de bu işte bana yardım etmenizi...

Patron, uykusuz gecenin birden çöküveren yorgunluğundan sıyrılmak ister gibi, ayağa fırladı. Evraklarını, kâğıtlarını çantasına doldurmaya başladı robotumsu hareketlerle, sonra yaptığı işin anlamsızlığını farketmiş gibi birden herşeyi olduğu gibi bıraktı. Kissinger'in yanındaki koltuğa çöküp, başını arkalığa yasladı. Hemen aynı an da uyumaya başladı.

23. EN UZUN GECE

İşte yine küçücük odasındaydı, küçücük daracık, bir divan, bir masa alabilen odasında. Duvara biri yeryüzü şekillerini gösteren, diğeri askerî iki Kıbrıs haritası asılıydı. Londra yolculuğuna çıkmazdan önce asılmıştı duvara, halen de duruyordu. Küçücük penceresinden Ankara'nın evleri, eski Ankara evleri görünüyordu. Pencere bu akşam sıkıntılı bir karanlığa açılıyor gibiydi. Kopkoyu bir karanlık sarmıştı herşeyi.

Ayağa kalktı odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürüdü. Eve de gidemiyordu. Sırtı ve bacakları bir parça ağrıyordu; uykusuz ve heyecan dolu günlerin ardından, bir parça de istahsızdı. Rahşan Hanım'ın telefon zorlamalarıyla bir buçuk sandviç yiyebilmişti. Gözlerini karanlığa dikti. Hain bir düşmanı andırıyordu bu gece. İnsanın, dışarıda

uğursuz bir şeyler olduğu duygusunu yüreğine sokan, uzak gürültülerle arada bir bozulan sıcak bir sessizlik, koyu bir karanlık. Bu karanlığın içinde yaşayan her insanın duyabileceği bir gerginlik, bir kaynama kenti bir örümcek ağı gibi sarmış, yalnız köşebaşlarında, heyecanları, yüzlerinde geceleyin pek belli olmayan bir solgunluğa dönüşmüş delikanlılar «Savaştan» söz ediyorlar. Balkonlarda, evlerin kuytularında transistörlü bir radyonun dili hep aynı plağı çalıyor, sessizliği bozmadan: «Savaş»

Dünyanın bütün ajansları, haber merkezleri, gazeteleri, televizyonları, radyoları aynı yorumu iletiyordu dünyanın dört bucağına:

«Ecevit yarın (cumartesi) meclisten savaş yetkisi isteyecek. Bu yetkiyi alırsa savaş çıkabilir. Kararlı görünüyor.»

İşte haberler, işte yorumlar saptadıkları stratejiye göre istedikleri kanala girmişti. Kıbrıs'a, Türkiye'ye, Yunanistan'a gözlerini dikmiş, Cuntaya ve karşısındaki genç başbakana gözlerini dikmiş dünya, «olursa bir çıkarma, pazar günü olur, en erken cumartesi gecesi» diyecek. Aynı düşünceye Yunanlılar ve gerçek yüzlerini göstermeye başlayan Amerikalılar da saplanacak tabiî. Savaş sevimsizdi ama zorunlu olunca daha güçlü olmalıydı insan ve bu düşünceyle ordu hazırola geçirilmiş, bütün hazırlıklar tamamlanmıştı. Semih Bey tek iş düğmeye basmak diyordu. Şimdi saatler vardı akacak...

Yavaş yavaş akları bile kanlanan gözleriyle, sabahtan beri kim bilir kaçıncı Maltepe paketinden, çektiği kaçıncı sigarasının dumanını izliyordu. Duman odanın tavanına doğru yükseliyor, orada bir süre bir bulut gibi asılıyordu, lambanın kordonuna. Birden kulaklarına, gürültülü çok sesli bir konuşma çalındı. Kim olduklarını merak edip kapıyı açacaktı ki, hatırladı birden. Başbakanlıkta çalışan memurlardı. Bugün saat 17'den sonra bütün memurların dışarı çıkması yasaklanmıştı, aynı şekilde dışarıdan birinin içeri girmesi de. Genelkurmayla yaptıkları toplantıda girişecekleri harekâtın başarıya ulaşmasının plânlarının duyulmamasına bağlı olduğunda görüş birliğine varmışlardı. Bir tahmin bile olsa dışarı sızdırılmamalıydı...

Evet bu sabah çıkartma yapılacağını kimse öğrenmemeliydi, çıkartma olacağına kadar. Herkes, bütün dünya kendinin cumartesi günü Meclisten yetki almasını beklerken onlar Kıbrıs'ta olacaklardı. Böylece 6. Filonun müdahale etme imkânı da ortadan kaldırılacaktı. Çünkü Kıbrıs'a ancak meclisin toplanma saatinde varabileceği öğrenilmişti. Kissinger'in yürüttüğü sinsi politikaya ağır bir darbe vurulacaktı.

Londra'dan döndükten sonra Mr. Kissinger eski öğrencisini aramıştı özlemli bir öğretmen edasıyla:

— Neden yapmayayım, diye karşılık vermişti

Bülent Bey. Sonra benim öğretmenim olmanız da hiç bir şeyi çözümlemez.

— Ecevit, sen benim öğrencimsin. Her yerde senden öğünerek söz ediyorum, böyle bir şey yapmamalısın diye girmişti söze.

— Ama, demişti Kissinger, sen savaştan nefret edersin. İnsanı seven, kan dökülmeye razı olur mu?

— Eğer savaş daha az insanın ölmesi için yapılıyorsa, yerindedir, dedi kesin bir sesle Bülent Bey.

Kissinger pabucun pahalı olduğunu anlamıştı. Yeni bir yol denedi:

— Böyle bir hareketin Yunanistan'ı komünizmin kucağına atar. Orada sol bir askerî darbe olacak diye korkuyorum.

— Yok canım, diye gülerek karşılık vermişti bu söze de Bülent Bey. Böyle bir ihtimalin gerçekleşmesine imkân yok, çünkü Yunanistan ordusunda tek bir solcu bıraktı mı Cunta? Ordu bir yana, Yunanistan topraklarında tek bir solcu kaldı mı?

Kissinger öğrencisinin klasik politika ayakoyunlarında tongaya basmadığını anlamıştı. Barış Kuşu bir şeyi daha anlamıştı bu telefon görüşmesinde, Ecevit'in müdahalede kararlı olduğunu...

Sisco gelmişti Ankara'ya. Atina'ya uğramış, bir takım tavizler getirmişti Bülent Beye. Sisco direnmişti son umut parçasını da bitirinceye kadar ve so-

nunda Kissinger'in «Hiç umut kalmadığında bildirilecek mesaj» ını çıkarmıştı:

— Arkanızda Sovyet desteği olmadan nasıl girişebiliyorsunuz böyle bir işe?

C.İ.A. raporlarıyla ve hakkında toplanmış bir sürü bilgi ve Kissinger'in talimatlarıyla karşısına dikilen bu adama Bülent Bey, belki bir haftalık yorgunluk ve uykusuzluğunun bıkkın gözleriyle baktı, bir süre bir şey söylemedi. Sonra neye karar verdiğini ince bir imayla koydu ortaya:

— Genelkurmaya gidiyorum. İşimiz var.

Sisco olduğu yerde donup kalmıştı. Bütün o raporlar yanlıştı, tahminler yanlıştı, sanki dedikleri adam bu değil, zıttıydı bu karşısındaki. İşte o anlattıkları romantik, Tagore okuyan, Tagore çeviren, hümanist şairden bir savaşçı çıkıyordu ortaya. Bütün gayreti, onun diliyle indirdiği gerçek şamarları karşısında bir sabun köpüğü gibi eriyip gidiyordu. Belki, dedi Sisco kendi kendine, Bülent Bey'in ardından bakarken, «onu kendi ellerimizle biz savaşçı yaptık.»

Pencerenin perdesini açtı Bülent Bey. Koyu karanlık yine camlardaydı. İnsana koca evrende yal-

nızmış duygusunu yüreğine sokan bir karanlıktı bu, lise yıllarında pansiyonunun camlarına dolan karanlığa benziyordu tıpkı. Düşündü gözlerini bu karanlığa dikerek. Bir sigara daha yaktı. Savaş düşüncesi kan kırmızı, tuzlu, acı ama esrikliği başdöndürücü içilecek bir kadeh şarap gibiydi şimdi, kendi yüreğiyle başbaşa kalınca. O kadehin kenarlarından insanların kanı sızıyordu ve lanet içkiyi sürüyorlardı önüne: «İçeceksin!»

2.30'da Genelkurmaydaydı. Ter ve heyecan kokuyordu orası. Semih Bey'in saklamaya çalıştığı heyecanını kolayca farketti Bülent Bey. Artık duyulan sesler bile daha titrekti, sabaha yaklaşıyorlardı. Gecenin aydınlanmaya başladığı o saat yaklaşıyordu. İnsanın duygularıyla, anılarıyla içiçe girdiği bu saatler insanın hiç söyleyemeyeceğini rahatça söylediği saatlerdir.

Ve kuşluk vakti Bülent Beyin ağzından üç sözcük döküldü:

— Tamam. Çıkartma başlıyor.

Ve gücünün bu sesle bir soluk gibi uçtuğunu hissetti. Boğazında bir topak gelip oturmuştu. Yutkunamadığı bir düğüm.

Genelkurmaydan fırlarken birden koştuğunu farketti. Dudaklarının titrediğini bile anlayacak

halde değildi. Araba Başbakanlık binasının önünde durduğunda bütün gözler ona döndü. Yüzlerce insan vardı. Yüzlerce göz vardı üstünde, ağzından çıkacak sözleri içmeye hazırlanan. Hızla çıktı oranın merdivenlerini de. Karşısına gazeteciler çıktı. Bildik yüzler karşısında bir rahatlama duygusu sarmıştı bedenini ama dudaklarının titremesi de önüne geçilmez bir hal almıştı Bülent Bey'in. Onun bu haline bakıp, gözyaşlarını tutamayan gazeteciler ona doğru koşmaya başlamışlardı. Koşuyordu gazeteciler. Bülent Bey de onlara doğru koşuyordu. Aralarındaki beş adım gencecik adamların adımlarıyla tükeniyordu. Bir köşede duran Sisco anlamsızca bakıyordu bir Başbakanın koşusuna. Koşanlar sıcak gözyaşlarıyla kucaklaştılar. Bir sevgi halesi çevirdi Bülent Beyi. Teker teker öptü gazetecileri. Bir gazeteci kızın hıçkırığı bozdu bütün direncini. Başka hıçkırıklar izledi bunu. Artık çoktu bu, duyarlıklı bir yürek için. Günlerin, ayların yükü tonlarca sorumluluk olmuştu şimdi omuzlarında. Gözyaşları önce gözyuvalarında irileşti; gözleri doldu. Sisco, az ötesinde ona bakıyor ve hâlâ ne olduğunu anlamıyordu. Bu yaslı havaya bir anlam veremiyordu. Bu dev adam ağlıyordu. Evet, ağlıyordu. Gözyaşlarının giderek büyüyen derecikler halinde bıyıklarına doğru süzüldüğünü görüyordu. Birşeyler söylemek istedi. Ama bir devden ağlarken nasıl bir karşılık alabileceğini kestiremediğinden sustu.

Bülent Bey son bir gayretle yorgun bacaklarını sürükleyerek kendini küçük odasına attı. Kapıyı

.... C.İ.A. Bülent Bey'den hoşlanmamıştı. Türkiye'de bazı çevreler de...

.... Amerika'da bir çiftlikte hazırlanan oyunlar, Bostancı'da ünlü bir işadamının evinde kotarıldı, maşalarca gerçekleştirildi...

.... Belgelerle hiyanetler, komplolar...

.... Gazeteci Semih Altan bir şairden bir **«ÜÇUNCÜ ADAM»** yaratan bir başbakanın gizli tarihini gözler önüne seriyor.

15 LİRA